Johann Gerhard

Hellige betraktninger

51 betraktninger til gudsfrykt og trøst

Oversatt til norsk
Gamle stier · gamlestier.no

Johann Gerhard: *Hellige betraktninger* (51 betraktninger til gudsfrykt og trøst).
Tekstene er frie fordi forfatterne døde for mer enn 70 år siden. Oversettelsene er eget arbeid.
Bibelsitatene er fra Norsk Bibel 88/07.
Boka kan leses, skrives ut og deles fritt. Den nyeste utgaven finnes alltid på gamlestier.no.
Utgave 24. november 2026.

Innhold

1. Om den sanne syndserkjennelsen 1
2. Øvelse i bot ved betraktningen av Kristi lidelse 5
3. Om frukten av en sann og alvorlig bot 8
4. Om Jesu navn 12
5. Øvelse i troen ved betraktningen av Kristi kjærlighet i dødskampen 15
6. Den botferdiges trøst i Kristi lidelse 18
7. Om frukten av vår Herres lidelse 22
8. Om vissheten om vår salighet 26
9. Om å elske Gud alene 29
10. Om vår forsoning med Gud 34
11. Om fyllestgjørelsen for våre synder 37
12. Om den sanne troens vesen og egenskaper 40
13. Om sjelens åndelige ekteskap med Kristus 44
14. Om inkarnasjonens hemmelighet 48
15. Om inkarnasjonens frelsende frukt 52
16. Den åndelige vederkvegelsen for de gudfryktige 55
17. Om dåpens frukter 59
18. Om den salige delaktigheten i Kristi legeme og blod 62
19. Om nattverdens hemmelighet 66
20. Om den rette forberedelsen til nattverden 69
21. Om Kristi himmelfart 73
22. Om Den Hellige Ånd 76
23. Om kirkens høye verdighet 80
24. Om nådevalget 84
25. Om bønnens saliggjørende virkning 88
26. Om de hellige englenes vern 92
27. Om djevelens list og snarer 96
28. Allmenne regler for et gudfryktig liv 100
29. Om hvor nødvendig det er å fly fra den falske tryggheten 104

30. Om den hellige etterfølgelsen av Kristus 108
31. Om selvfornektelse 112
32. Om sjelens sanne hvile 116
33. Om en ren samvittighet 120
34. Om å legge vinn på sann ydmykhet 124
35. Om å fly pengegriskheten 128
36. Om den sanne kjærlighetens kjennetegn 133
37. Om å strebe alvorlig etter kyskhet 138
38. Om hvor flyktig dette livet er 143
39. Om verdens forfengelighet 147
40. Om anfektelsenes nytte 151
41. Grunnvollen for den kristne tålmodighet 155
42. Hvordan vi skal seire når standhaftigheten vår prøves 159
43. Om å tenke på døden hver dag 162
44. Trøst når våre kjære dør 166
45. Om den ytterste dom 171
46. Om lengselen etter det evige liv 175
47. Om det salige synet av Gud i himmelen 179
48. Om det salige samfunnet med englene i himmelen 182
49. Om helvetesstraffenes gru 185
50. Om helvetesstraffenes evighet 189
51. Om de gudfryktiges åndelige oppstandelse 193
Fra Johann Gerhards testamente (1603) 197
Om Johann Gerhard 201

1. Om den sanne syndserkjennelsen

Bekjenn din sykdom, så blir du helbredet.

Hellige Gud, du rettferdige dommer (3 Mos 11,45; Sal 7,12)! Mine synder står for mine øyne og for min sjel. Alltid tenker jeg på døden, for den truer meg hver time. Daglig tenker jeg på dommen, for i dommen skal jeg avlegge regnskap for hver eneste dag (2 Kor 5,10). Jeg prøver livet mitt, og se, det er forfengelig eller vanhellig tvers igjennom.

Forfengelige og unyttige er mange av mine gjerninger, forfengelige er enda flere av mine ord, ja, forfengelige er de fleste av mine tanker. Mitt liv er ikke bare forfengelig, men også vanhellig og ugudelig. Jeg finner ikke noe godt i det. Selv om noe i det synes å være godt, er det likevel ikke virkelig godt og fullkomment, for det er forgiftet av arvesynden og min fordervede natur.

Den fromme Job sier: «Jeg gruer for alle mine plager. Jeg vet jo at du ikke frikjenner meg» (Job 9,28). Klager en from mann slik, hva skal da den ugudelige gjøre?

«All vår rettferdighet ble som et urent klesplagg» (Jes 64,5). Står det slik til med vår rettferdighet, hvordan vil det da gå med vår urettferdighet?

Vår Frelser sier: «Når dere har gjort alt det som er pålagt dere, si: Vi er unyttige tjenere!» (Luk 17,10). Men er vi unyttige med all vår lydighet, da er vi sannelig avskyelige med alle våre overtredelser.

Hellige Gud! Er jeg din skyldner med alt jeg er og formår, også når jeg ikke synder, hva skal jeg da betale min syndeskyld med? Selv det

hos oss som synes å være rettferdighet, er bare urettferdighet når det sammenlignes med Guds rettferdighet.

En lampe ser vi nok lyse i mørket, men settes den i solskinnet, blekner den. Et trestykke ser ofte rett og jevnt ut så lenge det ikke blir målt med rettholt; men legges rettholten på, viser det seg å være både knortete og krokete.

Avtrykket av et segl synes ofte fullkomment i betrakterens øyne, men i kunstnerens øyne er det svært ufullkomment. Slik går det ofte med en gjerning også: Den som utførte den, holdt den for strålende, men for en streng dommer er den skitten og forkastelig. For Guds dommer er helt annerledes enn menneskenes (Jes 55,8).

Jeg forferdes når jeg tenker på mine mange synder, og enda er det langt, langt flere som jeg ikke engang kjenner. «Hvem merker vel alle sine feiltrinn? Tilgi meg hver ubevisst synd!» (Sal 19,13).

Jeg våger ikke å løfte øynene mot himmelen (Luk 18,13), for jeg har krenket ham som bor i himmelen. Og på jorden finner jeg heller ingen tilflukt. For hvordan kan jeg vente noen velvilje fra det skapte, når jeg har krenket ham som er Herre over alle skapninger?

Min motstander, djevelen, anklager meg for Gud (Åp 12,10). «Rettferdige dommer,» sier han til Gud, «døm at denne er min for sine misgjerningers skyld, siden han ikke ville være din av nåde. Din er han av natur, min er han fordi han elsker synden. Din er han ved din lidelse, min er han ved min overtalelse. Deg er han ulydig, meg er han lydig. Av deg har han fått udødelighetens og uskyldens kappe, av meg har han fått et syndig livs fillete kjortel. Dine klær har han kastet fra seg, i mine trer han fram for deg. Døm at han er min, og at han skal fordømmes sammen med meg.»

Alt i verden anklager meg. Himmelen sier: «Jeg har tjent deg med mitt lys, så du skulle ha trøst i det.» Luften sier: «Jeg har gitt deg alle slags fugler å herske over.» Vannet sier: «Jeg har gitt deg alle slags fisk til mat.» Jorden sier: «Jeg har gitt deg brød og vin til næring. Men alt dette har du misbrukt, og med det har du foraktet vår Skaper. Derfor skal alle våre velgjerninger bli deg til straff og ulykke.»

Ilden sier: «I meg skal han brennes.» Vannet sier: «I meg skal han drukne.» Luften sier: «I meg skal han spres som agner.» Jorden sier: «Av meg skal han oppslukes,» og ilden igjen: «Av meg skal han fortæres.»

De hellige englene, som Gud har gitt meg til tjeneste i dette livet og til selskap i det kommende, anklager meg også. Ved mine synder har jeg tatt fra meg deres hellige tjeneste i dette livet og håpet om fellesskap med dem i det kommende.

Ja, selv Guds røst, det vil si Guds lov, anklager meg. Enten må jeg oppfylle Guds lov, eller jeg må gå fortapt. Men å oppfylle loven er umulig for meg, og å gå evig fortapt er ikke til å holde ut.

Gud, den strengeste dommer, som med sin allmakt vil håndheve sin evige lov, anklager meg. Ham kan jeg ikke bedra, for han er visdommen selv. Ham kan jeg ikke unnfly, for han hersker overalt med sin makt.

Hvor skal jeg da flykte (Sal 139,7)? Til deg flykter jeg, milde Herre Jesus, du min eneste Frelser!

Store er mine synder, men større er din soning. Stor er min urettferdighet, men større er din rettferdighet.

Jeg bekjenner mine misgjerninger – tilgi du dem! Jeg legger dem fram – skjul du dem! Jeg avdekker dem – dekk du dem til!

Hos meg finnes ingenting som ikke må føre meg til fordømmelse; hos deg finnes ingenting som ikke kan føre meg til salighet.

Jeg har gjort mye som jeg med full rett kunne fordømmes for. Men i din barmhjertighet har du ikke latt noe ugjort som kunne gjøre meg frelst og salig.

I Høysangen hører jeg en røst som byr meg å søke skjul i klippens kløfter (Høys 2,14). Du er den fasteste klippen (1 Kor 10,4), og kløftene er dine sår; i dem vil jeg skjule meg for alle skapningers anklager.

Mine synder roper til himmelen, men ditt blod, som er utøst for mine synder, roper enda sterkere (Hebr 12,24).

Mektige er mine synder til å anklage meg for Gud, men mektigere er din lidelse til å forsvare meg.

Mitt liv, urettferdig tvers igjennom, har kraft til å fordømme meg, men ditt liv, rettferdig i ett og alt, har langt større kraft til å gjøre meg salig.

Fra rettferdighetens trone anker jeg min sak inn for barmhjertighetens trone, og jeg roper til deg: Gå ikke i rette med meg uten å stille din allerhelligste fortjeneste mellom meg og din dom! Amen.

Nå vil jeg med all min byrde
gå til deg, o sjelens hyrde!

Du meg trøster og husvaler,
du så vennlig til meg taler,
du vil lette, du vil løse,
nåde over meg utøse
av din nådes rike kilde,
når mitt hjerte lider ille
og av synden trykkes såre,
så jeg gråter salte tåre;
du vil ikke med meg trette,
men vil byrden for meg lette.

2. Øvelse i bot ved betraktningen av Kristi lidelse

Betrakt Kristus i hans lidelse.

Se, du troende sjel, din Jesu smerte der han lider på korset, hans sår der han henger på treet, hans pine der han oppgir ånden!

Det hodet som englene skjelver for, blir stukket av en tornekrone. Det ansiktet som er fagrere enn noe menneskebarns (Sal 45,3), blir vanæret av ugudelige menneskers spytt og slag. De øynene som er klarere enn solen (Sir 23,29), brister i døden.

De ørene som hører englenes lovsanger, fylles av de ugudeliges spott og hånsord. Den munnen som forkynner Guds ord og underviser englene, får eddik og galle å drikke. De føttene som vi tilber ved deres skammel (Jes 66,1), blir slått fast med nagler. De hendene som har utspent himmelen (Jes 45,12), blir spent ut på korset og naglet fast. Det legemet som er guddommens allerhelligste sete og allerreneste bolig, blir slått og gjennomboret med spyd.

Ingenting blir spart, unntatt tungen, så han kan be for dem som korsfester ham (Luk 23,34).

Han som regjerer i himmelen med Faderen, blir plaget på det ynkeligste av syndere på korset.

Gud lider, Gud dør, Gud utøser sitt blod (Apg 20,28).

Lær å kjenne hvor stor faren er, av hvor stor løsepengen er! Lær å forstå hvor fryktelig sykdommen er, av hvor kostbart legemidlet er!

Sannelig, store måtte de sårene være som bare kunne leges ved sårene i Kristi levende og livgivende kjød. Farlig måtte den sykdommen være som bare kunne helbredes ved legens død.

Tenk på Guds brennende vrede, du troende sjel. Hans evige, enbårne, høyt elskede Sønn sto fram som forbeder straks etter syndefallet, og likevel var Guds vrede ennå ikke vendt bort.

Han som Gud skapte verden ved (Hebr 1,2), trådte imellom og tok de elendiges skyld på seg som den høyeste talsmann for vår frelse (1 Joh 2,1), og likevel ble ikke Guds vrede vendt bort.

Da tok Frelseren vårt kjød på seg. Han forente sin guddoms ære og herlighet med vårt kjød for å rense det fra syndigheten. Hans fullkomne rettferdighet skulle med sin legende kraft rykke opp syndegiften som bodde i vårt kjød, og la dette vårt kjød få nåde – og likevel var Guds vrede ennå ikke vendt bort.

Da tar han på seg våre synder og alt det de har fortjent. Hans legeme blir bundet, slått, såret, gjennomstukket, korsfestet og lagt i graven. Mens han lider forferdelig, presses blodet ut av alle hans lemmer som dugg. Hans allerhelligste sjel er dypt bedrøvet, ja, bedrøvet inntil døden. Guds evige Sønn gir seg inn under helvetes kval og roper ut at han er forlatt av Gud (Matt 27,46).

Så stor er hans blodige svette, så stor er angsten han kjenner i sin innerste sjel, at han som gir alle engler deres styrke, selv trenger styrke og vederkvegelse fra englene (Luk 22,43).

Han som alt levende har sitt liv fra, han dør.

«For gjør de slik med det grønne treet, hva skal så skje med det tørre?» (Luk 23,31). Hvordan vil det gå med syndere når det går slik med den hellige og rettferdige? Hvordan vil han straffe synden på synderen selv, han som farer så forferdelig hardt fram mot den syndfrie?

Vil han fortsatt tåle hos tjenerne det han straffer så strengt hos Sønnen? Hva skal de som forkaster ham, en gang komme til å lide, når den han elsker så høyt, må lide så mye?

Når Kristus, som jo kom til verden uten synd, ikke kunne gå ut av verden uten å bli hudstrøket, hvilke hogg og slag har da ikke vi fortjent, vi som kom til verden i synd, lever i synd og farer herfra med synd?

Tjeneren lever i glede og lyst, mens den elskede Sønn lider så usigelig. Tjeneren gjør Herrens vrede stadig mektigere, mens Sønnen har så navnløs møye med å mildne og stille Faderens vrede.

Å, hvilken uendelig vrede hos Gud! Hvilken usigelig hardhet! Hvilken fryktelig strenghet i hans rettferdighet!

Han er så streng mot sin enbårne, høyt elskede Sønn, som har del i hans eget vesen – ikke for noen misgjerning Sønnen selv hadde gjort, men fordi han går i forbønn for den ringe tjeneren. Hva vil han da gjøre med den tjeneren som trygt fortsetter i synd og fiendskap?

Derfor må tjeneren frykte og forferdes og engstes for det han har fortjent, når Sønnen straffes for det han ikke har fortjent.

Frykte må tjeneren som ikke slutter med sine synder, mens Sønnen likevel tåler så mye trengsel for syndenes skyld. Frykte må skapningen som har korsfestet sin Skaper. Frykte må tjeneren som har drept sin Herre. Frykte må den gudløse og synderen som har voldt den fromme og hellige så stor kval.

La oss, kjære brødre, høre hans røst, høre hvordan han gråtende roper til oss fra korset: «Se, menneske, hva jeg lider for deg! Til deg roper jeg, for jeg lider døden for deg. Se straffen som ligger på meg, se naglene som gjennomborer meg! Ingen smerte kan lignes med min smerte. Hvor stor min ytre smerte enn er, er kvalen i mitt hjerte likevel større når jeg må erfare at du er så utakknemlig.»

Forbarm deg, forbarm deg over oss, du som alene forbarmer deg, og omvend våre steinharde hjerter til deg (Esek 11,19)! Amen.

Det er nå på tide å vende seg om
og tenke på Herrens rettferdige dom,
som synderen hastig vil gjeste.
Er Sønnen ei sparet, hvor kunne da vi
oss arme fra synden og straffen utfri?
Ei noen kan hjelpe sin neste,
men Jesus han gjorde det beste.
Hos hannem skal endes vår timelig nød,
hos Jesus er råd mot den evige død,
der skulle vi gledes tilsammen,
der skulle vi ende vår smerte og trang,
der skulle vi synge for Lammet en sang
hos alle utvalgte med gammen.
Gud gi oss den salighet! Amen.

3. Om frukten av en sann og alvorlig bot

«*Omvend dere!*» *roper Kristus til oss.*

Grunnvollen og begynnelsen til et hellig liv er en frelsende bot. For der det er sann bot, der er syndenes forlatelse. Der syndenes forlatelse er, der er Guds nåde. Der Guds nåde er, der er Kristus. Der Kristus er, der er også hans fortjeneste. Der Kristi fortjeneste er, der er soning for våre synder. Der soning for våre synder er, der er rettferdighet.

Der rettferdighet er, der er en glad og rolig samvittighet. Der det er fred i samvittigheten, der er Den Hellige Ånd. Der Den Hellige Ånd er, der er hele den høyhellige treenighet. Der den hellige treenighet er, der er evig liv.

Altså: Der det er sann bot, der er også evig liv.

Men der det ikke er sann bot, der er heller ikke syndenes forlatelse, ikke Guds nåde, ikke Kristus, ikke hans fortjeneste, ikke soning for våre synder, ikke rettferdighet, ikke fred i samvittigheten, ikke Den Hellige Ånd, ikke den hellige treenighet og heller ikke evig liv.

Hvorfor nøler vi da med å gjøre bot og vende om til Herren (Sir 5,8)? Hvorfor utsetter vi det til i morgen?

Verken morgendagen eller sann bot og bedring står i vår egen makt. En gang, på dommens dag, må vi gjøre regnskap, ikke bare for morgendagen, men også for dagen i dag.

Morgendagen er uviss, men fortapelsen er viss for den ubotferdige. Syndenes forlatelse har Gud lovet oss om vi gjør bot, men morgendagen har han ikke lovet oss.

Bare et virkelig sønderknust hjerte kan få del i Kristi soning. «Deres misgjerninger skiller mellom dere og deres Gud,» sier Jesaja (Jes 59,2). Men i boten vender vi oss til ham igjen.

Erkjenn og klag over din syndeskyld, så skal du finne at Gud i Kristus er deg nådig og forsonet med deg.

«Jeg utsletter dine overtredelser,» sier Herren (Jes 44,22); altså må våre synder ha vært skrevet opp i den himmelske rettssalen.

«Skjul ditt åsyn for mine synder!» ber profeten (Sal 51,11); altså stiller Gud våre synder fram for sitt åsyn.

«Vend tilbake, Herre!» ber Moses (Sal 90,13); altså skiller våre synder oss fra Gud.

«Våre synder vitner mot oss,» klager Jesaja (Jes 59,12); altså anklager våre synder oss for Guds rettferdige domstol.

«Rens meg fra min synd!» ber David (Sal 51,4); altså er våre synder den mest avskyelige urenhet for Gud.

«Helbred min sjel! For jeg har syndet mot deg,» ber den samme David (Sal 41,5); altså er synden en sykdom i sjelen.

«Hver den som har syndet mot meg, ham vil jeg stryke ut av min bok,» sier Herren (2 Mos 32,33); altså blir vi strøket ut av livets bok for våre synders skyld.

«Kast meg ikke bort fra ditt åsyn!» ber den hellige salmisten (Sal 51,13); altså blir vi forkastet av Gud for våre synders skyld.

«Ta ikke din Hellige Ånd fra meg!» (Sal 51,13); altså blir Den Hellige Ånd drevet ut av vårt hjertes tempel ved våre synder, slik bier drives bort av røyk og duer av vond lukt.

«La meg høre fryd og glede!» (Sal 51,10); altså blir sjelen engstet ved våre synder, og hjertets livssaft tørker inn.

«Landet er besmittet for sine innbyggeres skyld, for de overtrer lovene,» klager Jesaja (Jes 24,5)[1] altså er synden en gift som smitter.

«Av det dype kaller jeg på deg, Herre!» sier den hellige salmisten (Sal 130,1); altså blir vi trykket ned i avgrunnen ved våre synder.

«Dere var døde ved deres overtredelser og synder,» sier apostelen (Ef 2,1); altså er synden sjelens åndelige død.

[1] NB: «Jorden er vanhelliget under dem som bor på den. For de har krenket lovene».

Ved dødssynder mister mennesket sin Gud. Men Gud er det uendelige og ubegripelige gode. Å miste Gud er derfor et uendelig og ubegripelig onde.

Slik Gud er det høyeste gode, slik er synden det største onde.

Straff og plager derimot er egentlig ikke noe ondt, for mye godt kan vinnes av dem. Ja, de er snarere noe godt, for de kommer fra Gud, som er det høyeste gode, og fra ham kan det ikke komme annet enn godt.

Straff og plager rammet også Kristus, som selv er det høyeste gode; men det høyeste gode kan ikke få del i noe virkelig ondt. Snarere kan straff og plager føre oss til det høyeste gode, til det evige liv. Gjennom lidelse gikk Kristus inn til sin herlighet, og «vi må gå inn i Guds rike gjennom mange trengsler» (Apg 14,22).

Synden er det største onde, fordi den drar oss bort fra det høyeste gode. Jo nærmere du er Gud, desto fjernere er du fra synden; og jo nærmere du er synden, desto fjernere er du fra Gud.

Hvor frelsende er derfor ikke boten, som drar oss bort fra synden og fører oss tilbake til Gud!

Sannelig, vår synd er like stor som han vi krenker med den – han som himmel og jord ikke kan romme. Men på den andre siden er også vår bot like stor som han vi vender tilbake til når vi gjør bot og bedring.

Synderen blir anklaget av sin samvittighet, som han har tilsølt, av Skaperen, som han har krenket, av syndeskylden, som han har pådratt seg ved sine overtredelser, av det skapte, som han har misbrukt, og av djevelen, som han har latt seg lede av.

Hvor frelsende er ikke boten, som setter oss fri fra så mektige anklagere!

Å, la oss da skynde oss, la oss løpe etter legemidlet mot en så alvorlig sykdom!

Venter du med å gjøre bot og bedring til dødsstunden, er det ikke du som forlater synden, men synden som forlater deg. Knapt vil du finne et eneste menneske som har gjort sann bot i dødsstunden, unntatt røveren på korset.

«Fjorten år har jeg tjent deg,» sa Jakob til Laban, «nå er det på tide at jeg sørger for mitt eget hus» (1 Mos 30,30). Og du som i så mange år har tjent verden og dens lyst, er det da ikke rimelig at du begynner å sørge for din egen sjel?

Daglig hoper vårt kjød synd på synd; derfor må Den Hellige Ånd daglig rense oss ved boten.

Kristus døde for at synden i oss skulle dø. Skal vi da la synden leve og regjere i våre hjerter, når Guds Sønn selv ga sitt liv for at den skulle dø?

Kristus drar ikke inn med sin nåde i et menneskes hjerte før Johannes døperen har beredt veien for ham ved omvendelsen. Gud heller sin barmhjertighets olje bare i et kar som virkelig er knust.

Gud tar først livet av oss (1 Sam 2,6) ved å knuse hjertet, så han siden kan gjøre oss levende ved sin Ånds trøst. Først fører han oss gjennom alvorlige botskvaler ned i helvete, så han siden kan dra oss opp derfra ved å la oss smake sødmen i sin nåde.

Elia hørte først en stor og sterk storm som kløvde fjell og knuste klipper, og etter jordskjelvet så han en ild. Men etter ilden kom til sist lyden av en stille susing (1 Kong 19,11–12).

Slik går også forferdelsen foran gleden over Guds kjærlighet, og sorgen foran trøsten.

Gud forbinder ikke dine sår før du kjenner dem og gråter over dem. Gud dekker dem ikke til før du har avdekket dem. Han tilgir ikke før du bekjenner. Han rettferdiggjør ikke før du selv fordømmer deg. Han trøster ikke før du slutter å stole på deg selv og begynner å fortvile om deg selv.

Gud virke en slik sann og alvorlig bot i oss ved sin Hellige Ånd!

Gud unne oss her å leve så
og rettelig oss omvende,
at himmeriks glede vi kan få,
og det foruten all ende.
Gud være oss syndere nådig!

4. Om Jesu navn

Hva kan være søtere enn Jesu navn?

Kjæreste Herre Jesus, vær også en Jesus for meg! Forbarm deg over meg for ditt hellige navns skyld!

Mitt liv fordømmer meg, men Jesu navn vil frelse meg.

For ditt frelsernavns skyld: Gjør med meg det som navnet ditt lover! Du er en virkelig og stor Frelser, og derfor tar du visselig også imot virkelige og store syndere.

Forbarm deg over meg, kjæreste Jesus, her i forbarmelsens tid, så du ikke skal måtte fordømme meg i dommens tid! Ditt hjerte blir ikke trangere om du tar meg inn i din barmhjertighets fang. Du blir ikke fattigere om du gir meg smulene av din godhet.

For meg er du født (Jes 9,6), for meg er du omskåret, for meg heter du også Jesus.

Hvor søtt og nådefullt er ikke dette navnet! For hva betyr Jesus annet enn Frelser? Og hva ondt kan ramme dem du har forløst? Hva har vi mer å be om og vente enn våre sjelers frelse?

Så ta meg da inn blant dine barn, Herre Jesus, så jeg sammen med dem kan love og prise ditt hellige og frelsende navn.

Selv om jeg har mistet min uskyld, har jeg da med det kunnet ta bort din barmhjertighet? Kan du ikke, milde forbarmer, gjøre meg salig, selv om jeg, et armt, elendig og syndig menneske, har styrtet meg selv i fordervelse og gjort meg skyldig til fordømmelse?

Å Herre, se ikke så mye på mine synder at du glemmer din barmhjertighet! Vei ikke mine misgjerninger slik at de synes tyngre enn din fortjeneste! Se ikke slik på min ondskap at du glemmer din godhet! Tenk ikke på din vrede mot den skyldige, men tenk på din barmhjertighet mot den elendige!

Du som har gitt meg en sjel så jeg kunne lengte etter deg, skulle du da unndra deg min lengsel?

Du som har vist meg min uverdighet og den fordømmelse jeg har fortjent, skulle du da skjule din fortjeneste og løftet om det evige liv for meg?

Min sak skal føres for den himmelske domstolen. Men det trøster meg at du også i den himmelske rettssalen kalles Frelser, for dette navnet ditt brakte engelen ned til oss fra himmelen (Luk 2,21).

Barmhjertigste Jesus, for hvem skulle du vel være en Jesus om du ikke ville være det for elendige syndere som søker nåde og frelse? De som stoler på sin egen rettferdighet og hellighet, søker frelse og salighet hos seg selv.

Men jeg finner ingenting hos meg selv som fortjener det evige liv, og derfor flykter jeg til deg, Frelser! Frels den fordømte, forbarm deg over synderen, rettferdiggjør den urettferdige og frikjenn den anklagede!

Du, Herre, er jo sannheten (Joh 14,6), og ditt navn er hellig og sant. La derfor ditt navn bli sant også på meg! Vær også en Jesus og Frelser for meg!

Vær min Jesus i livet, min Jesus i døden, min Jesus i den ytterste dom, min Jesus i det evige liv!

Ja, du vil visselig være det, kjæreste Jesus! For du er uforanderlig i din barmhjertighet, slik du er uforanderlig i ditt vesen.

Ditt navn, Herre Jesus, blir ikke forandret for en så arm og elendig synders skyld som jeg er. Nei, du vil sannelig være en Frelser også for meg, for «den som kommer til meg, vil jeg slett ikke støte ut» (Joh 6,37).

Du har jo gitt meg viljen til å komme til deg; da vil du heller ikke nekte å ta imot meg når jeg kommer. For dine ord er sannhet og liv (Joh 6,63; 14,6).

Om enn arvesynden, som er forplantet i meg, fordømmer meg: du er meg likevel en Jesus. Om det enn fordømmer meg at jeg er unnfanget i synd: du er meg likevel en Jesus. Om det enn fordømmer meg at jeg er dannet i synd og under forbannelse: du er likevel min Frelser. Om enn min fødsel i synd og fordervelse fordømmer meg: du er likevel min salighet.

Om enn min ungdoms synder fordømmer meg: du er likevel min Jesus. Om enn hele mitt liv, som jeg har levd i synd og tilsølt med synd, fordømmer meg: du er og blir likevel min Jesus. Fordømmer også døden meg, den døden jeg må lide for mine mange synder og overtredelser: du er likevel min Frelser.

Ja, selv når den strenge kjennelsen i den ytterste dom fordømmer meg, er du likevel min Jesus.

I meg er synd, forkastelse og fordømmelse; i ditt navn er rettferdighet, utvelgelse og salighet.

Men jeg er jo døpt i ditt navn. På ditt navn tror jeg, i ditt navn vil jeg dø, i ditt navn vil jeg stå opp fra de døde, i ditt navn vil jeg tre fram for dommen. Alt er jo gjort i stand for oss i dette navnet og lukket inn i det som en skatt.

Av alt dette gode går jeg bare glipp av det jeg selv tar fra meg ved vantro og fornektelse.

Kjærlighetsrike Jesus! For ditt navns skyld ber jeg deg: La det være langt fra meg at jeg skulle bli fordømt for min syndeskyld og vantro!

Du vil jo gjerne at jeg skal bli bevart ved din dyrebare fortjeneste og ditt frelsende navn.

Jesus er en sikker havn
imot synden, verden, døden;
ellers er der intet navn
som meg frelse kan av nøden
uten Jesu navn alene;
derfor vil jeg hannem tjene.
Kjære Jesus, hjelp meg da
at jeg huld og tro deg bliver;
la meg intet skille fra
den Guds kjærlighet som giver
lys og kraft; om livet svinner,
livsens krone jeg da vinner.

5. Øvelse i troen ved betraktningen av Kristi kjærlighet i dødskampen

Jesu nåde er min vinning.

Å, se, Herre Jesus, hvor sterkt jeg synder mot din lidelse! Mitt hjerte er engstet og min ånd dypt bedrøvet fordi jeg ikke kan vise fram egne gjerninger og slett ingen egen fortjeneste – enda din lidelse er min gjerning og dine gjerninger min fortjeneste.

Derfor synder jeg mot din lidelse så lenge jeg ennå prøver å gjøre dens fortjeneste fullstendig eller legge noe til den med mine egne gjerninger. Den er jo fullkommen og har gjort fullt ut nok.

Kunne jeg finne rettferdighet hos meg selv, ville ikke din rettferdighet være til noen nytte, eller i det minste ville jeg ikke lengte noe særlig etter den. Søker jeg lovens gjerninger, vil jeg bli fordømt etter loven.

Men nå vet jeg at jeg ikke lenger er under loven, men under nåden (Rom 6,14).

Ille har jeg levd. Jeg har syndet, hellige Far, mot himmelen og mot deg, og jeg er ikke lenger verdig til å kalles sønnen din (Luk 15,21). Nekt meg likevel ikke å få kalle meg din leiekar!

Å, jeg ber deg, ta ikke fra meg den allerhelligste frukten av din lidelse! La ikke ditt blod være utøst forgjeves, men la det bære frukt og frelse min sjel.

Alltid har synden vært levende i min sjel; å, jeg ber deg, la den da endelig dø med meg! Til denne dag har kjødet alltid hersket over meg; å, la da Ånden endelig vinne seier!

Om også det ytre mennesket smuldrer bort og blir kastet hen som føde for markene, så gi at det indre mennesket må fornyes og stå opp til ære og herlighet!

Til denne dag har jeg alltid fulgt den onde fristerens tilskyndelser; å, jeg ber deg, hjelp meg så han til sist blir knust under mine føtter (Rom 16,20)!

Satan står alltid klar og anklager meg, men han har ikke noe i meg.

Dødens åsyn skremmer meg, men døden vil jo være en ende på alle mine synder og en begynnelse til et hellig liv. Først da vil jeg fullt ut kunne behage deg, min Gud; først da vil jeg være sterkt grunnfestet i fromhet og rett vandel.

Satan skremmer meg med mine synder, men la ham heller anklage ham som har tatt mine sykdommer på seg, ham som ble plaget av Gud for mine synders skyld (Jes 53,4–5)!

Min skyld er overmåte stor, og jeg kan ikke betale det aller minste av den. Men jeg stoler på rikdommen og godheten hos ham som har gått i borgen for meg. Han må fri meg ut, for han står jo inne for meg; han må betale for meg, for han har jo tatt min skyld på seg.

Herre, jeg har syndet, og mine synder er mange og overmåte store. Likevel vil jeg ikke gjøre meg skyldig i den aller skrekkeligste synd og beskylde deg for å tale usant, du som med ord og gjerning og hellig ed vitner at du har sonet for mine synder.

Derfor frykter jeg ikke for mine synder, for du er min rettferdighet. Jeg frykter ikke for min uvitenhet, for du er min visdom (1 Kor 1,30). Jeg frykter ikke for døden, for du er mitt liv. Jeg frykter ikke for villfarelsen, for du er min sannhet (Joh 14,6). Jeg frykter ikke for forgjengeligheten, for du er min oppstandelse (Joh 11,25). Jeg frykter ikke for smertene i denne tiden, for du er min glede. Jeg frykter ikke for dommens strenghet, for du er min rettferdighet.

Å, inngyt din nådes dugg og din livgivende trøst i min vansmektende sjel!

Min sjel er uttørket i meg, men snart skal den fryde seg høyt i deg. Mitt legeme er maktesløst og visnet, men snart skal det grønnes igjen. Gjennom forgjengeligheten må jeg en gang gå, men du vil fri meg ut av den, for du har frelst meg fra alt ondt.

Du har skapt meg – hvordan skulle da dine henders verk kunne gå til grunne?

Du har løskjøpt meg fra alle mine fiender – hvordan skulle da døden alene kunne herske over meg?

Ditt legeme og ditt blod og alt du har, ja, deg selv har du gitt for min sjels frelse – hvordan skulle da døden kunne holde tilbake det som er vunnet for meg med en så dyr løsepenge?

Herre Jesus, du er rettferdigheten; da kan ikke mine synder være mektigere enn du. Du er oppstandelsen og livet; da kan ikke min død være mektigere enn du. Du er Gud; da kan ikke Satan være mektigere enn du.

Du har gitt meg din Ånd som pant (2 Kor 1,22). Det roser jeg meg av, det er min stolthet.

Fast og uten den minste tvil tror jeg at jeg en gang av nåde skal få gå inn til Lammets bryllup (Åp 19,7).

Du, min kjæreste brudgom, er min bryllupsdrakt; deg har jeg ikledd meg i dåpen (Gal 3,27). Du vil dekke min nakenhet, og på denne kostelige og aller vakreste drakten vil jeg ikke sy lapper av min egen rettferdighet.

For hva er et menneskes rettferdighet annet enn et urent klesplagg (Jes 64,5)? Hvordan skulle jeg våge å feste mine avskyelige og fillete klær til din rettferdighets allerkosteligste drakt?

I din rettferdighets drakt vil jeg tre fram for ditt åsyn i dommen, når du skal dømme verden med rettferdighet (Apg 17,31). I denne drakten vil jeg komme fram for ditt åsyn i ditt himmelske rike.

Med den drakten vil jeg dekke min skam og vanære, så den aldri mer i evighet skal bli husket. Da vil jeg møte fram for ditt åsyn, hellig og herlig, og dette mitt kjød, dette mitt legeme, skal bli ikledd den saligste herlighet, en varig herlighet som aldri i evighet skal dø bort.

Ja, kom, Herre Jesus (Åp 22,20)! Og den som har deg kjær, si: Ja, kom!

O Jesu, o Jesu, mitt liv og min lyst,
min lodd og min lykke, min tillit og trøst!
Din død er mitt liv, og mitt liv er i deg,
i liv og i død du forlater ei meg.
Ak, fest i mitt hjerte det trøstfulle mot
at du ved din død og ditt hellige blod
meg frelste, gjenløste, forlikte med Gud
og slettet har mine misgjerninger ut!

6. Den botferdiges trøst i Kristi lidelse

Hovedsakelig etter Anselm.

Kristi kors er vår krone.

All den ære de kristne eier, ligger i vanæren i Kristi lidelse, og all deres fred og hvile ligger i Frelserens sår. Vårt liv er i hans død, og vår herlighet i hans opphøyelse.

Hvor stor er din barmhjertighet, du Far i himmelen, du allmektige Gud!

Vekke din vrede kunne jeg nok av egen kraft, men stille din vrede kan jeg ikke av egen makt. Derfor forsonte du meg med deg selv i Kristus.

Hellige Gud, se da til ham som villig ofret seg og ble menneske, og tilgi meg den skyld mitt kjød har pådratt seg! Å, tenk på hva din kjære, gode Sønn har lidd, og glem hva din dårlige, onde tjener har forbrutt!

Mitt kjød har egget deg til vrede. La da Kristi kjød bevege deg til barmhjertighet – å, hør min inderlige bønn!

Stor er min overtredelse og min skyld, men enda større er min Forløsers hellige og fromme lydighet. Stor er min urettferdighet, men langt større er min Forløsers rettferdighet.

Så mye høyere som Gud er enn menneskene, så mye mindre er min ondskap enn hans godhet – både i art og i grad.

Din er jeg med alt jeg er og har, fordi du har skapt meg. Hjelp meg da, så alt også blir ditt fordi du har elsket meg!

Du som driver meg til å be, la meg også få det jeg ber om. Du som får meg til å lete, la meg også finne. Du som lærer meg å banke på, lukk også opp for meg når jeg banker (Matt 7,7)! Fra deg har jeg lengselen

etter nåde; gi meg også å eie den. Du har gitt meg viljen; gi også fullbyrdelsen (Fil 2,13)!

Hellige Gud, rettferdige dommer! Vil jeg skjule mine synder, kan de aldri leges. Vil jeg bekjenne dem, er de avskyelige. De brenner meg med smerte, men enda mer skremmer de meg med frykt.

Jeg ber deg: Hold ikke din store barmhjertighet tilbake der du ser en så stor elendighet! Du finner stor synd hos meg. Å, la da din nåde være enda større og rikere.

Hellige Far, jeg ber deg: Utøs ikke din vrede over meg, for du har straffet din Sønn for mine synders skyld! Hellige Jesus, frels meg fra Guds vrede, som du jo tok på deg for min skyld på korsets tre! Hellige Ånd, du som i evangeliet forkynner nåde og barmhjertighet for de botferdige og sønderknuste hjerter, vern meg med din trøst mot Guds vrede!

Hellige Gud, rettferdige dommer, jeg finner ikke noe sted der jeg kan flykte fra din vredes ansikt. «Farer jeg opp til himmelen, så er du der. Og vil jeg rede mitt leie i dødsriket, se, da er du der. Tar jeg morgenrødens vinger, og vil jeg bo ved havets ytterste grense, så fører også der din hånd meg, og din høyre hånd holder meg fast» (Sal 139,8–10).

Derfor vil jeg flykte til Kristus, derfor vil jeg skjule meg i hans sår.

Barmhjertige Gud, se på din Sønns legeme, hvordan det er dekket med sår overalt, og se ikke på mine syndesår! Din Sønns blod har vasket meg ren for alle syndens flekker (1 Joh 1,7). Hør da de brennende bønnene han bærer fram for deg om at hans utvalgte må bli frelst (Joh 17,11)!

Hellige Gud, rettferdige dommer, mitt liv forferder meg. For når jeg prøver det oppriktig, ser jeg at det er idel synd og ufruktbarhet. Og ser det ut til å være noen frukt, er den enten innbilt eller ufullkommen eller fordervet på en eller annen måte. Den kan da ikke behage dine øyne, men må heller mishage dem.

Sannelig, hele mitt liv er syndig og fordømmelig, eller ufruktbart og forkastelig.

Men hvorfor skjelner jeg her mellom «ufruktbart» og «fordømmelig»? Er det ufruktbart, er det også fordømmelig. For «hvert tre som ikke bærer god frukt, blir hogd ned og kastet på ilden» (Matt 3,10).

Ikke bare det treet som bærer dårlig frukt, men også det som slett ikke bærer frukt, skal kastes på ilden.

Bukkene som skal stilles ved dommerens venstre side (Matt 25,32–33), fyller meg med skrekk. Det er ikke først og fremst fordi de har gjort noe ondt, men fordi de ikke har gjort noe godt: De har ikke gitt de sultne mat og ikke gitt de tørste å drikke.

Å, hvor vel har du da fortjent å bli kastet i den evige ild, du uttørkede og unyttige tre!

Hva vil du svare på den dagen da du må avlegge regnskap for den tiden som ble deg betrodd, ja, for det minste øyeblikk av hele ditt liv? Ikke et hår på ditt hode og heller ikke et øyeblikk av ditt liv skal bli glemt.

Å, for en nød og angst! På den ene siden syndene som anklager meg, på den andre siden rettferdigheten som skremmer meg. Under meg helvetes åpne, forferdelige svelg, over meg den vrede dommeren. Inne i meg en brennende samvittighet, utenfor meg en brennende verden.

«Er det med nød og neppe den rettferdige blir frelst, hvordan skal det da gå med den ugudelige og synderen?» (1 Pet 4,18). Umulig blir det å skjule seg, og uutholdelig blir det å vise seg som man er.

Hvor skal jeg da finne frelse, hvor skal jeg finne råd for min sjel? Hvem er det Guds sendebud kaller «Rådgiver» (Jes 9,6)? Det er Jesus selv, den samme dommeren som jeg skjelver og bever for.

Å, la da hans trøst gjøre deg levende, min sjel, og fortvil ikke! Sett ditt håp til ham som du frykter. Flykt til ham som du har flyktet bort fra!

Å, Jesus Kristus, gjør med meg etter ditt navn, for ditt navns skyld! Se til meg, elendige synder, som påkaller ditt navn. Om du tar meg inn i din barmhjertighets vide favn, blir den jo ikke trangere for min skyld.

Å, kjære Herre, det er nok sant at min samvittighet sier meg at jeg har fortjent fordømmelsen, og at min anger og bot ikke strekker til som soning. Men det er like visst og sant at din barmhjertighet er mange ganger større enn alt det jeg har syndet med og bedrøvet deg med.

Til deg, Herre, setter jeg min lit. La meg aldri i evighet bli til skamme.

O Herre Jesu, kom meg til trøst
og deg over meg miskunne!
Du, Herre, alene har meg forløst,
som selv meg ei hjelpe kunne;
du tålte for meg den bitre død
og frelste meg så av all min nød,
at jeg må himmerik vinne.

7. Om frukten av vår Herres lidelse

Kristi lidelse er mitt håp.

Hver gang jeg tenker på Herrens lidelse, minnes jeg særlig Guds kjærlighet og at mine synder er nådig tilgitt.

Han bøyer sitt hode for å gi meg fredskysset. Han strekker ut armene for å omfavne meg. Han åpner hendene for å dele ut sine nådegaver til meg. Han åpner sin side for meg, så jeg skal se hvordan hans hjerte brenner av kjærlighet. Han blir opphøyet fra jorden for å dra alle til seg (Joh 12,32).

Hans sår er mørke av smerte og stråler likevel av kjærlighet. Derfor skal vi gjennom hans åpne sår finne veien inn i hans hjertes innerste helligdom.

Sannelig, hos ham er full forløsning (Sal 130,7). For hans blod flyter ikke bare i dråper, men i rike strømmer ut av de fem sårene på hans legeme.

Druen som kastes i vinpressen, blir knust av tyngden som legges oppå den, og gir sin saft fra alle kanter. Slik gir også Kristi legeme sitt dyrebare blod fra alle kanter, trykket ned under Guds vrede og våre synders tunge vekt.

Da Abraham ville bære fram sin sønn som offer til Gud, sa Herren: «Nå vet jeg at du frykter Gud» (1 Mos 22,12). Lær så du også å kjenne Farens uendelige kjærlighet: Han ville gi sin enbårne Sønn i døden for oss!

Han elsket oss mens vi ennå var hans fiender (Joh 3,16). Skulle han da glemme oss nå, når vi er forlikt med ham ved hans Sønns død?

Skulle han som teller de frommes tårer og skritt (Sal 56,9), kunne glemme sin Sønns dyrebare blod? Skulle Kristus i sitt liv kunne glemme dem han gikk i døden for? Skulle han i sin herlighet kunne glemme dem han har lidd så store kvaler for?

Se, du troende sjel, hvor mangfoldig frukt vår Herres lidelse bærer!

Kristus svettet den blodige svetten, så vår kalde angstsvette i dødskampen ikke skal kvele oss. Han kjempet med døden, så vi ikke skal bukke under i dødskampen. Han tålte den tyngste angst og bedrøvelse inntil døden for å gi oss del i sin evige salighet i himmelen.

Med et kyss, vennskapets og kjærlighetens tegn, lot han seg forråde for å utslette den synden som Satan under skinn av vennskap lokket våre første foreldre til. Han lot seg gripe og binde av jødene for å gjøre oss fri. For vi var bundet med syndens bånd og skulle støtes bort til den evige fordømmelse.

I Getsemane hage skulle hans lidelse begynne, for å sone den synden som begynte i Paradisets hage. Han lot seg styrke av en engel for igjen å gi oss del i englenes samfunn i himmelen.

Hans egne disipler forlot ham, for at han igjen skulle forene seg med oss, som ved et skammelig frafall hadde vendt oss bort og revet oss løs fra Gud. For retten ble han anklaget av falske vitner, for at Satan ikke skal anklage oss som overtredere av Guds lov.

Han ble fordømt på jorden, for at vi skal bli frikjent i himmelen. Han som aldri gjorde synd, tidde da han ble beskyldt for synd, for at vi ikke skal bli stumme når vi en gang for våre synders skyld blir stilt for Guds domstol.

Han lot seg slå på kinnet, for at vi skal bli fri for samvittighetens nag og Satans stikk. Han lot seg spotte, for at vi skal kunne spotte angrepene fra vår motstander, djevelen.

Hans ansikt ble tildekket, for at han skulle ta bort det syndens dekke som skjuler Guds ansikt for oss og holder oss i uvitenhetens fordømmelige mørke. Han lot seg kle av, for at vi skulle få tilbake uskyldighetens kledning, som vi hadde mistet ved synden. Han lot seg såre av tornene for å lege våre hjerters sår.

Han bar korsets tyngde, for at de evige straffenes byrde skulle tas bort fra oss. Han ropte: «Min Gud, min Gud, hvorfor har du forlatt meg?» for å gjøre i stand evige boliger for oss hos Gud. Han tørstet på korset for å vinne oss dugg av Guds nåde, så vi ikke skal forsmekte i

evig tørst. Han lot seg brenne av Guds vredes glød for å frelse oss fra helvetes ild.

Han ble dømt for å gjøre oss fri fra Guds dom. Han ble behandlet som en skyldig, for at vi, de skyldige, skulle bli frikjent.

Han ble pisket av urettferdige hender for å verge oss mot djevelens slag. Han ropte høyt av smerte for å frelse oss fra de evige smerteskrik. Han gråt for å tørke bort våre tårer.

Han døde for at vi skal leve. Han kjente helvetes kval for at vi aldri skal kjenne den. Han fornedret seg for å skaffe et legemiddel mot vårt hovmod.

Han lot seg krone med en tornekrone for å vinne en himmelsk krone for oss. Han ble pint av alle for å skaffe frelse for alle. Hans øyne ble mørke i døden, for at vi skal leve i lyset fra himmelens herlighet. Han måtte høre hån og spott, for at vi en gang skal få høre englenes lovsang i himmelen.

Vær derfor ikke motløs, troende sjel! Du har riktignok med dine synder vakt vrede hos ham som er det uendelige gode. Men det er også betalt en uendelig løsepenge for deg.

Du har fortjent dommen ved dine synder, men Guds Sønn har allerede båret dommen for hele verdens synder, som han tok på seg. Dine synder må straffes, men Gud har allerede straffet dem på sin Sønn.

Store er dine synders sår, men kostbar er balsamen i Kristi blod.

Moses må forbanne deg fordi du ikke har holdt alle ordene som er skrevet i lovens bok (5 Mos 27,26). Men Kristus er blitt en forbannelse for deg (Gal 3,13).

Riktignok lå det i den himmelske domsalen et skyldbrev mot deg (Kol 2,14), men det er utslettet med Kristi blod.

Derfor skal din lidelse, kjære Herre Kristus, være min eneste tilflukt, nå og alltid!

Jesus, for sin hellige marter og pine,
forlate meg alle syndene mine!
Jesus, for sin store bangehet og smerte,
trøste meg og hvert bedrøvet hjerte!
Jesus, for sitt hellige, dyrebare blod,
gjøre min siste time god!
Gud fri meg fra alt det meg er imot,
så får jeg for alle mine sorger bot!

Alting, o Herre, befaler jeg deg;
o søteste Jesu, vik aldri fra meg!

8. Om vissheten om vår salighet

Håpet gjør ikke til skamme.

Hvorfor er du så urolig, min sjel? Hvorfor tviler du ennå på Guds barmhjertighet? Tenk da på din Skaper! Har han ikke skapt deg uten at du var med på det? Har han ikke dannet deg i lønndom, da du ble formet så kunstferdig i jordens dyp (Sal 139,15)?

Gud sørget for deg før du var til. Skulle han ikke også sørge for deg etter at han har skapt deg i sitt bilde?

Jeg er en skapning av Guds hånd, derfor vender jeg meg til min Skaper. Selv om min natur er forgiftet av djevelen og slått og såret av røvere (Luk 10,30), det vil si av mine synder, så lever likevel min Skaper.

Han som kunne skape meg, kan også skape meg på ny. Han som skapte meg uten synd og ondskap, kan også ta fra meg alt det onde som er kommet inn i meg og har gjennomtrengt hele mitt vesen – ved djevelens påvirkning, ved Adams fall og ved mine egne overtredelser.

Ja, slik kan min Skaper fornye meg, bare han vil. Og det vil han så visst, for hvilken mester hater sitt eget verk? Er vi ikke i hans hånd som leiren er i pottemakerens hånd (Jer 18,6)?

Hatet han meg, ville han sannelig ikke ha skapt meg av intet. Den levende Gud er jo «alle menneskers frelser, mest deres som tror» (1 Tim 4,10).

Underfullt har han skapt meg, men enda mer underfullt har han gjenløst meg.

Ingen steder stråler Guds kjærlighet klarere for oss enn i Kristi lidelse og i hans sår. Vi må sannelig være elsket av Gud, når den enbårne Sønn blir sendt til oss fra Farens fang.

Min kjære Herre Jesus, hvis du ikke ønsket og lengtet etter min frelse, hvorfor skulle du da stige ned fra himmelen? Men nå har du jo steget ned på jorden. Du har fornedret deg «til døden – ja, døden på korset» (Fil 2,8).

For å kjøpe fri en trell har Gud ikke spart sin egen Sønn (Rom 8,32). Sannelig, han må omfatte menneskeslekten med stor kjærlighet, når han ga sin Sønn til pine, død og korsfestelse for å gjenløse den.

Ja, i sannhet, dyr og overmåte stor er den løsepengen vi er forløst med (1 Pet 1,18). Derfor må også vår Forløsers barmhjertighet være stor og dyrebar.

Det kunne se ut som om Gud elsket sine utvalgte barn minst like høyt som sin enbårne Sønn. For det vi gir noe for, er oss alltid dyrere enn det vi gir. For å gjøre oss til sine barn og arvinger har han ikke spart sin Sønn, som er ham lik i natur og vesen.

Hva under da at han har gjort i stand et sted for oss i sine himmelske boliger (Joh 14,2), når han har gitt sin Sønn for oss – og i ham bor hele guddommens fylde legemlig (Kol 2,9)!

Der guddommens fylde bor, der er også det evige livs og herlighetens fylde. Og har han gitt oss det evige livs fylde i Kristus, hvordan skulle han da kunne nekte oss en liten del av den?

Sannelig, med stor kjærlighet omfatter den himmelske Far oss, som han har utvalgt til sine barn. For han har gitt sin enbårne Sønn for vår skyld. Og sannelig, med stor kjærlighet omfatter også Sønnen oss, for han har gitt seg selv for oss.

For å gjøre oss rike tålte han den ytterste fattigdom, for han hadde ikke noe sted å helle sitt hode (Matt 8,20). For å gjøre oss til Guds barn lot han seg føde som menneske.

Og etter at han en gang har fullført forløsningsverket, holder han ikke opp med å sørge for oss. For han er fremdeles ved Guds høyre hånd og går i forbønn for oss (Rom 8,34).

Hva skulle jeg trenge til min sjels frelse som han ikke kan skaffe meg, når han har gitt seg selv for å fortjene frelsen for meg? Hva skulle Faren kunne nekte sin Sønn, som ble ham lydig til døden, ja,

døden på korset? Hvilken bønn skulle Faren avslå sin Sønn, når han allerede har tatt imot den løsepengen Sønnen betalte?

La derfor mine synder anklage meg; jeg stoler på ham som går i forbønn for meg. Min forsvarer er mektigere enn min anklager.

Skremmer min svakhet meg, roser jeg meg av hans kraft. La Satan anklage meg, bare denne mellommannen taler min sak. La himmel og jord anklage meg og bevise at jeg er skyldig i overtredelse.

Meg er det nok at han som himmel og jord er skapt ved, ja, Rettferdigheten selv, ber for meg.

Meg er det fortjeneste nok at jeg vet at min egen fortjeneste ikke strekker til. Meg er det nok at han er meg nådig, han som jeg har syndet mot, ham alene. Alt det han har bestemt ikke å tilregne meg, er som om det aldri hadde vært.

Det gjør meg ikke urolig at mine synder er så store, så mange og så ofte gjentatt. For kjente jeg ikke syndenes byrde, ville jeg ikke lengte etter hans rettferdighet. Hadde jeg ikke ondt, ville jeg ikke søke legens hjelp.

Han er legen (Matt 9,12), han er Frelseren (Matt 1,21), han er rettferdigheten (1 Kor 1,30), han kan ikke fornekte seg selv (2 Tim 2,13). Jeg er den syke, jeg er den fordømte, jeg er synderen; heller ikke jeg kan fornekte meg selv.

Forbarm deg over meg, du min lege, min frelser, min rettferdighet! Amen.

Forferder syndens storhet deg,
tenk, Gud er ennå nåderig;
når du hans navn påkaller,
han løser enn en syndig svenn,
som ham til fote faller.

O søte Jesu, la meg på
den høye ting forvissning få,
som på så klar en måte
forsikres i ditt sanne ord,
at synden aldri er så stor,
man jo kan finne nåde,
når man seg lader råde.

9. Om å elske Gud alene

Knytt deg til Herren i kjærlighet.

Løft deg opp, troende sjel, og elsk ham som er det høyeste gode! For i ham er alt godt, og uten ham finnes det slett ikke noe virkelig godt.

Ingen skapning kan stille vår lengsel, for ingen skapt ting rommer det fullkomne gode; den har det bare stykkevis. Det gode flyter riktignok som en bekk fra Gud til hver skapning, men kilden til det gode er og blir i Gud. Hvorfor skulle vi da forlate kilden og gå etter bekken?

Alt det gode som finnes hos de skapte ting, er bare et avbilde av det fullkomne gode. Og dette gode er i Gud – nei, det er Gud selv. Hvorfor skulle vi da snappe så ivrig etter avbildet og ikke bry oss om det som avbildes?

Duen som Noah slapp ut av arken, kunne ikke finne noe å hvile foten på over den endeløse vannflaten (1 Mos 8,8). Slik kan heller ikke vår sjel finne noe blant alle de jordiske ting som fullt ut stiller dens trang og lengsel. For alle er de ustadige og skrøpelige.

Gjør ikke et menneske urett mot seg selv når det elsker noe som er under dets verdighet? Men vår sjel er langt edlere enn alle skapte ting, for den er jo gjenløst ved Kristi lidelse og død. Hvorfor skulle den da elske det skapte? Strider ikke det mot den høye verdighet Gud har opphøyet den til?

Alt vi elsker, elsker vi enten for dets makt, for dets visdom eller for dets skjønnhet. Men hva er mektigere, visere og skjønnere enn Gud?

All makt som jordiske konger har, er fra ham og under ham. All menneskelig visdom er idel dårskap mot Guds visdom. All skjønnhet hos de skapte ting er bare uskjønnhet mot Guds skjønnhet.

Tenk om en mektig konge sendte sine sendebud og ba om å få en jomfru av ringe byrd og stand til hustru. Ville hun ikke handle

uforstandig om hun avslo den mektige kongens tilbud og ga seg til en av hans ringe tjenere og ærendgutter? Slik vil Gud dra oss til seg ved all skapningens skjønnhet og vekke vår kjærlighet til seg. Når nå Kristus, brudgommen, vil ha vår sjel til brud, hvorfor skulle den da knytte seg til skapningene, som likesom sendebud innbyr til dette åndelige ekteskapet?

Skapningene selv roper til oss: «Hvorfor klynger dere dere til oss? Hvorfor gjør dere oss til målet for deres lengsel? Vi kan ikke stille deres begjær. Vend dere til ham som har skapt oss begge!»

Det skapte kan ikke elske oss tilbake, og aldri begynner en skapning av seg selv å elske oss. Men Gud, som er kjærligheten selv (1 Joh 4,16), kan ikke annet enn elske den som elsker ham. Ja, med sin kjærlighet kommer han til og med all vår kjærlighet og lengsel i forkjøpet.

Hvor mye bør vi da ikke elske ham som først har elsket oss, og så høyt? Han elsket oss før vi var til, for det er et verk av hans guddommelige kjærlighet at vi er født her i verden. Han elsket oss mens vi ennå var fiender (Rom 5,10), for av barmhjertighet og kjærlighet sendte han oss sin Sønn til gjenløser.

Han elsket oss da vi var falt i synd. For når han ikke overgir oss i dødens hender straks vi har syndet, men venter på at vi skal omvende oss, er det et bevis på Guds kjærlighet. Det vitner også om hans kjærlighet at han fører oss inn i sine himmelske boliger uten noen fortjeneste fra vår side, ja, mot all vår fortjeneste.

Uten kjærlighet til Gud kommer vi aldri til en frelsende kunnskap om Gud. Uten kjærlighet til Gud er all lærdom til ingen nytte for oss, ja, til og med skadelig.

Hvorfor er kjærligheten langt mer verd enn å kjenne alle hemmeligheter og all kunnskap (1 Kor 13,2)? Jo, for slik viten har også djevlene, men kjærlighet har bare de fromme.

Hvorfor er djevelen den mest ulykkelige av alle skapninger? Fordi han ikke kan elske det høyeste gode. Hvorfor er derimot Gud det lykkeligste og saligste av alle vesener? Fordi han elsker alt og gleder seg over alle sine gjerninger (Visd 11,25).

Og hvorfor er vår kjærlighet til Gud ikke fullkommen i dette livet? Fordi vi bare elsker ham så mye som vi kjenner ham. Men i dette

livet kjenner vi ham bare stykkevis, og vi ser «som i et speil, i en gåte» (1 Kor 13,12).

I det evige liv skal vi derimot bli fullkomment salige, fordi vi da skal elske Gud fullkomment. Og vi skal elske ham fullkomment, fordi vi da skal kjenne ham fullkomment.

Men ingen kan håpe å elske Gud fullkomment i det kommende liv om han ikke begynner å elske ham allerede her. Guds rike må ta sin begynnelse i menneskets hjerte allerede i dette livet; ellers kan det ikke bli fullendt i det kommende.

Uten kjærlighet til Gud finnes ingen sann lengsel etter det evige liv. Og hvordan kan den som ikke elsker det høyeste gode, ikke søker det og ikke lengter etter det, få del i det?

Slik din kjærlighet er, slik er du også selv. For din kjærlighet forvandler deg og gir deg sitt eget vesen. Kjærligheten er det sterkeste bånd, for den som elsker, og det som blir elsket, blir ett ved den.

Hva er det som har forent oss fortapte syndere med den rettferdige Gud, oss som var så uendelig langt skilt fra ham? Hans uendelige kjærlighet. Men for at også Guds rettferdighet skulle få fyllest, trådte Kristus imellom med sin uendelige fortjeneste.

Hva er det som binder Gud, Skaperen, sammen med den troende sjel, skapningen, enda de er så uendelig langt skilt fra hverandre? Det er kjærligheten.

I det evige liv skal vi bli forent med Gud i høyeste grad. Og hvorfor? Fordi vår kjærlighet der vil stige til den største høyde.

Kjærligheten forener og forvandler. Elsker du kjødelige ting, er du kjødelig. Elsker du verden, er du verdslig sinnet. Men «kjøtt og blod kan ikke arve Guds rike» (1 Kor 15,50). Elsker du derimot Gud og det som hører Gud til, blir du også gudfryktig.

Kjærligheten til Gud er Elias vogn, som farer opp til himmelen. Kjærligheten til Gud er hjertets lyst og fryd og sjelens paradis. Den lukker verden ute, seirer over djevelen, lukker helvete og åpner himmelen.

Kjærligheten til Gud er det seglet som Gud merker de utvalgte og troende med (Åp 7,3), og i den ytterste dom vil han ikke kjennes ved den som ikke er merket med dette seglet. For også troen, som er den eneste grunnen til vår rettferdighet og frelse, er ikke sann i seg selv hvis den ikke er virksom ved kjærlighet (Gal 5,6).

Det finnes ingen sann tro der det ikke er fast tillit. Det finnes ingen tillit uten kjærlighet til Gud. Man erkjenner ikke en velgjerning man ikke takker for. Man takker ikke den man ikke elsker.

Er din tro sann, må den derfor erkjenne den velgjerning Kristus, din Forløser, har gjort mot deg. Den vil erkjenne og takke; den vil takke og elske.

Kjærligheten til Gud er vår sjels liv, fred og glede. Når sjelen skilles fra legemet i døden, holder legemets liv opp. Viker Gud fra sjelen på grunn av synden, holder sjelens liv opp.

Ved troen bor Gud i våre hjerter (Ef 3,17); ved kjærligheten bor han i vår sjel. For Guds kjærlighet er utøst i de utvalgtes hjerter ved Den Hellige Ånd (Rom 5,5).

Uten kjærlighet til Gud finnes det ingen fred for sjelen. Verden og Satan setter sjelen i den største angst og uro; Gud gir sjelen den største fred og ro.

Bare de som er rettferdiggjort ved troen, har fred i samvittigheten. Og bare de som er fylt av barnlig tillit til Gud, har rett kjærlighet til ham.

Må derfor egenkjærligheten, kjærligheten til verden og kjærligheten til de skapte ting dø i oss, så kjærligheten til Gud kan leve i oss. Og må denne kjærligheten ta sin begynnelse i dette livet, så den kan nå sin fullendelse i det evige liv.

Gi meg, o Gud og Frelsermann,
den Ånds opplysning og forstand,
at jeg deg rett kan kjenne!
Gyd din Sønns kjærlighet i meg,
at her jeg rett kan elske deg
og siden uten ende!
at jeg i denne gråtedal
må være iblant deres tall,
som hellig er og herlig,
i hvilke du har velbehag
og på den store dommedag
mottager vel og kjærlig.
Så skal jeg blant de hellige
og herlige i himlene
evindeligen være

og leve deg til evig tid,
ja, gledes for ditt åsyn blid
i evig fryd og ære.

10. Om vår forsoning med Gud

Kristus har betalt min skyld.

«Sannelig, våre sykdommer har han tatt på seg, og våre piner har han båret» (Jes 53,4). Å, kjære Herre Jesus! Du har tatt på deg de evige straffene som vi hadde fortjent. Du har lagt på deg den byrden som ville ha trykket oss ned i helvete.

«Du ble såret for våre overtredelser, knust for våre misgjerninger. Straffen lå på deg, for at vi skulle ha fred, og ved dine sår har vi fått legedom» (Jes 53,5–6).

For et underfullt bytte! Du tar våre synder på deg og gir oss din rettferdighet i stedet. Du lider den døden vi hadde fortjent å lide, og gir oss livet.

Derfor bør jeg på ingen måte tvile på din nåde eller fortvile over mine synder. Det verste og usleste som var i oss og ved oss, har du tatt på deg. Hvordan skulle du da kunne forakte det beste ved oss, nemlig vårt legeme og vår sjel, som er dine henders verk?

«Du vil ikke overgi min sjel til dødsriket. Du skal ikke la din hellige se tilintetgjørelse» (Sal 16,10). For sannelig, hellig er den som har fått sine synder utslettet og tatt bort.

«Salig er den som har fått sin overtredelse forlatt og sin synd skjult. Salig er det mennesket som Herren ikke tilregner misgjerning» (Sal 32,1–2).

Hvordan skulle Gud kunne tilregne oss våre synder, når han allerede har tilregnet dem en annen?

For sitt folks misgjerningers skyld har han knust sin elskede Sønn. Derfor heter det: «Ved at de kjenner ham, skal den rettferdige, min tjener, rettferdiggjøre de mange, og deres misgjerninger skal han bære» (Jes 53,11).

Og hvordan vil han rettferdiggjøre sine? Hør, min sjel, og gi akt! Han vil gjøre dem rettferdige ved at de kjenner ham, det vil si ved den frelsende kunnskap om Guds nåde og barmhjertighet i Kristus og ved at troen fast tilegner seg denne nåden.

«Og dette er det evige liv, at de kjenner deg, den eneste sanne Gud, og ham du utsendte, Jesus Kristus» (Joh 17,3). Likeså står det: «For dersom du med din munn bekjenner at Jesus er Herre, og i ditt hjerte tror at Gud reiste ham opp fra de døde, da skal du bli frelst» (Rom 10,9).

Men troen griper Kristi fyllestgjørelse. For Kristus har selv båret sines misgjerninger, tatt de manges synd på seg og bedt for overtrederne (Jes 53,12).

Han ville sannelig ha hatt få rettferdige om han ikke i barmhjertighet hadde tatt seg av syndere. Ja, Herre Jesus, du ville ha hatt få rettferdige om du ikke hadde tilgitt de urettferdige deres synder.

Hvordan kan da Kristus dømme de botferdiges synder med streng dom, når han selv har tatt dem på seg? Hvordan kan han fordømme den skyldige synderen, når han selv er gjort til synd for oss (2 Kor 5,21)?

Skulle han dømme dem han kaller sine venner (Joh 15,14)? Skulle han dømme dem han har bedt for? Skulle han dømme dem han har gått i døden for?

Løft deg opp, min sjel, og glem dine synder, for Herren har glemt dem (Jes 43,25)! Hvem frykter du skal hevne dine synder, om ikke Herren? Og han har jo selv gjort fyllest for dem!

Hadde en annen betalt løsepengen for meg, kunne jeg kanskje ennå tvile på om den rettferdige dommer ville godta denne betalingen. For hadde et menneske eller en engel gjort fyllest for meg, kunne jeg lett komme i tvil om denne løsepengen virkelig strakk til.

Men nå er det ikke rom for tvil. For skulle ikke den som selv har betalt, godta betalingen? Og skulle ikke det som kommer fra Gud selv, strekke til?

Hvorfor engster du deg, hvorfor er du ennå så urolig, min sjel? «Alle Herrens stier er miskunn og sannhet» (Sal 25,10).[1] «Du er rettferdig, Herre, og rettvise er dine dommer» (Sal 119,137).

[1] NB: «miskunn og trofasthet».

Hvorfor er du så urolig, min sjel? La Guds barmhjertighet trøste og lindre deg! Trøst deg også med hans rettferdighet!

For er Gud rettferdig, kan han sannelig ikke kreve dobbel løsepenge av deg for én og samme misgjerning.

Han har knust sin Sønn for våre misgjerningers skyld. Hvordan skulle han da også knuse oss, arme treller, for de samme misgjerningene? Hvordan skulle han straffe oss for den synden han allerede har straffet sin Sønn for?

Og «Herrens sannhet varer til evig tid» (Sal 117,2).[2] «Så sant jeg lever, sier Herren Herren: Jeg har ikke behag i den ugudeliges død, men i at den ugudelige vender om fra sin ferd og lever» (Esek 33,11).

«Kom til meg, alle som strever og har tungt å bære, og jeg vil gi dere hvile!» (Matt 11,28). Slik roper vår Frelser til oss.

Skulle vi da beskylde Herren for løgn og holde byrden av våre synder for større enn hans barmhjertighet?

Å beskylde Herren for løgn og fornekte hans barmhjertighet er en større synd enn alle synder i hele verden til sammen. Derfor syndet også Judas mer da han fortvilte, enn jødene da de korsfestet Kristus.

«Der synden ble stor, ble nåden enda større!» (Rom 5,20). Nåden veier uendelig mye mer enn våre synder. For syndene er menneskers synder, men nåden er Guds nåde. Syndene hører tiden til, men vår Herres nåde er fra evighet til evighet.

For mine synder er det gjort nok. Guds nåde er vunnet tilbake for meg ved Kristi død, og den står fast i all evighet. Til den flykter jeg med ydmyk og inderlig bønn.

O Jesu, la meg nåde få,
lukk døren opp, jeg banker på,
jeg leter etter deg
med stadig håp og hjertens rop,
ak, skjul deg ei for meg!

[2] NB: «Herrens trofasthet varer til evig tid».

11. Om fyllestgjørelsen for våre synder

Kristi død er de frommes liv.

«Kom til meg, alle som strever og har tungt å bære, og jeg vil gi dere hvile!» (Matt 11,28) Slik lyder vår Frelsers ord.

Sannelig, kjære Herre Jesus, jeg er tynget over all måte og sukker under min syndebyrde. Men jeg skynder meg til deg, du det levende vanns kilde!

Kom, Herre Jesus, til meg, så jeg kan komme til deg. Jeg kommer til deg, Herre, for du kom jo først til meg.

Jeg kommer til deg, Herre Jesus, og søker deg i angst og lengsel, for i meg selv finner jeg ikke noe godt. Kunne jeg finne noe godt i meg selv, ville jeg ikke lengte etter deg med en slik angstfull trang.

Ja, sannelig, Herre Jesus, jeg strever og har tungt å bære. Jeg kan ikke sammenligne meg med noen av dine hellige, ikke engang med noen av de botferdige syndere – unntatt kanskje røveren på korset.

Herre, forbarm deg da over meg, slik du forbarmet deg over røveren på korset! Jeg har levd ugudelig, jeg har levd i synd, men jeg ønsker inderlig å dø i gudsfrykt og rettferdighet.

Ak, men gudsfrykten er langt borte fra mitt hjerte! Derfor tar jeg min tilflukt til din fromhet og din rettferdighet.

Hjelp meg, Herre Jesus, med ditt liv, som du ga «til en løsepenge i manges sted» (Matt 20,28). Hjelp meg med ditt allerhelligste legeme, som for min skyld ble mishandlet og vanæret med hudstrykning, spott, slag og torner og hengt opp på korsets tre. Hjelp meg, Jesus, med ditt høyhellige blod, som under din lidelse og død strømmet ut av din side (Joh 19,34), og som «renser oss fra all synd» (1 Joh 1,7).

Hjelp meg med din allerhelligste guddommelige natur, som bar oppe din menneskelige natur under lidelsen. Riktignok hvilte din guddommelige natur og viste ikke sin kraft. Likevel fullbrakte den forløsningens tilbedelsesverdige hemmelighet for meg og ga din hellige lidelse en uendelig kraft og vekt, så Gud med sitt eget blod vant meg, elendige menneske, til sin eiendom (Apg 20,28).

La dine sår, der all min legedom ligger, komme meg til hjelp. La din allerhelligste lidelse komme meg til hjelp! La din fortjeneste, min siste tilflukt og min siste legedom mot mine synder, komme meg til hjelp.

For det du har lidt, har du lidt for meg. Det du har vunnet, har du vunnet for meg og min uverdighet.

Slik viser Gud sin kjærlighet til oss med et vitnesbyrd som overgår vår forstand, ja, alle englers forstand: «at Kristus døde for oss mens vi ennå var syndere» (Rom 5,8).

Hvem skulle ikke undre seg? Hvem skulle ikke bli slått av forundring?

Ingen hadde bedt ham om det; tvert imot hatet menneskene ham. Likevel ber Guds Sønn av bare barmhjertighet for syndere, for sine fiender. Ja, han ber ikke bare for dem, men han gjør også fyllest for Guds rettferdighet med sin fattige fødsel, sitt hellige liv, sin bitre lidelse og sin forferdelige død.

O Herre Jesus, du har bedt, lidt og dødd for meg før jeg kjente noen trang og lengsel etter din fortjeneste og lidelse, før jeg ropte til deg og ba deg betale løsepengen for meg.

Hvordan skulle du da kunne støte meg bort fra ditt åsyn? Hvordan skulle du kunne nekte meg frukten av din hellige lidelse, nå når jeg roper til deg «av det dype» (Sal 130,1) og med tårer og sukk ber om frukten av din fortjeneste?

Av naturen var jeg din fiende. Av nåde har du ved din død gjort meg til din venn, din bror, ditt barn.

Du hørte meg da jeg var din fiende og ennå ikke ba om tilgivelse. Hvordan skulle du da nå kunne vise bort og forakte din venn, som kommer til deg med tårer og bønner?

«Den som kommer til meg, vil jeg slett ikke støte ut» (Joh 6,37) – ditt ord er sannhet. Du har talt til oss i ånd og sannhet, og vi har fått «det evige livs ord» av deg (Joh 6,68).

Gi akt og løft deg opp, min sjel! Før var vi syndere av naturen, nå er vi rettferdige av nåde. Før var vi Guds fiender, nå er vi hans venner og hans slektninger. Før hadde vi vår hjelp i Kristi død, nå har vi hjelp og støtte også i hans liv. Før var vi døde ved våre overtredelser, nå er vi gjort levende med Kristus (Ef 2,5).

O, hvor uutgrunnelig er den kjærlighet som Gud har elsket oss med! O, hvor overstrømmende rik er Guds nåde, som gjør i stand et sted for oss i de himmelske boliger! O, hvor inderlig er Guds barmhjertighet, som lot «soloppgang fra det høye» gjeste oss (Luk 1,78)!

Har nå Kristi død skjenket oss rettferdighet og liv, hva vil da ikke hans liv vinne for oss? Har Frelseren betalt løsepengen for oss til sin Far da han døde, hva vil han da ikke gjøre for oss nå når han lever og går i forbønn for oss?

Kristus lever og bor i våre hjerter (Ef 3,17) når tanken på hans allerhelligste fortjeneste er levende og kraftig der inne.

Dra meg til deg, Herre Jesus, så jeg i sannhet og virkelighet kan eie det jeg her venter på i håpets og troens visshet! Jeg ber deg: La din tjener være hos deg, så han kan se din herlighet, som din Far har gitt deg (Joh 17,24), og bo i de rom som du har gjort i stand for ham i din Fars hus (Joh 14,2)!

«Salige er de som bor i ditt hus, de skal stadig love deg» (Sal 84,5).

Takk, o Jesu, sjelehyrde,
som meg letter all min byrde!
Takk for du meg vederkveger
og mitt syke hjerte leger!
La mitt liv, ditt navn til ære,
alltid deg oppofret være!

12. Om den sanne troens vesen og egenskaper

Levende og seierrik er troen når den bare er sann.

Kjære sjel, se på troens kraft, og takk din Gud, som alene kan gi troen! Bare troen planter oss slik inn i vår Frelser at vi henter liv, rettferdighet og salighet fra ham, slik greinene henter saften sin fra vintreet (Joh 15,4).

Adam falt fra Guds nåde og mistet Guds bilde ved sin vantro. Ved troen blir vi tatt opp i nåden igjen, og i og ved troen begynner Guds bilde å fornyes i oss. Ved troen blir Kristus vår og bor i oss (Ef 3,17).

Men der Kristus er, der er Guds nåde, og der Guds nåde er, der er arven til det evige liv.

Ved tro bar Abel fram for Gud et bedre offer enn Kain (Hebr 11,4). Slik bærer også vi ved troen fram åndelige offer for Gud, nemlig «frukt av lepper» (Hebr 13,15).

Ved tro ble Enok tatt bort (Hebr 11,5). Slik blir også vi ved troen allerede i dette livet dratt bort fra menneskenes selskap og inn i samfunnet med himmelen. For nå bor Kristus i oss, nå er det evige liv i oss, selv om det er «skjult med Kristus i Gud» (Kol 3,3).

Ved tro bygde Noah arken (Hebr 11,7). Slik går også vi ved troen inn i kirkens ark, der sjelene våre blir frelst, mens de andre sjelene utenfor går til grunne i verdens vide hav.

Ved tro forlot Abraham det avguderiske landet (Hebr 11,8). Slik går også vi ved troen ut av verden og forlater foreldre, brødre og slektninger for å følge Kristus, som kaller oss ved sitt ord.

Ved troen levde Abraham som en fremmed og ventet på det lovede landet. Slik venter også vi i troen på det himmelske Jerusalem

(Åp 21,2), som Gud har gjort i stand for oss i himmelen. I denne verden er vi gjester og fremmede (Sal 39,13) og venter i troen på vårt sanne hjem og fedreland, som er i himmelen.

Ved tro fikk Sara sin sønn Isak i sin alderdom (Hebr 11,11). Slik får også vi, som er åndelig døde, kraft til at Kristus kan bli født åndelig i oss.

For slik Kristus en gang ble unnfanget i jomfru Marias morsliv, slik blir han hver dag født åndelig i hver troende sjel som holder seg uplettet av verden og dens samkvem.

Ved tro ofret Abraham Isak (Hebr 11,17). Slik døder og ofrer også vi i troen åndelig vår egen vilje, sjelens kjæreste sønn. For «om noen vil komme etter meg, da må han fornekte seg selv» (Matt 16,24), det vil si sin egen vilje, sin egen ære og sin egenkjærlighet.

Ved tro velsignet Isak Jakob (Hebr 11,20). Slik får også vi ved troen del i alle Guds velsignelser, for i Abrahams ætt, det vil si i Kristus, «skal alle jordens folk velsignes» (1 Mos 22,18).

Ved tro talte Josef om Israels barns utgang og ga befaling om sine ben (Hebr 11,22). Slik venter også vi i troen på utgangen fra dette åndelige Egypt, som er verden, og på vårt kjøds salige oppstandelse.

Ved tro ble Moses holdt skjult i tre måneder (Hebr 11,23). Slik skjuler også troen oss for Satans tyranni, til vi til slutt blir tatt opp i Guds kongelige palass og erklært for åndelige kongssønner.

Ved tro valgte Moses «heller å lide ondt sammen med Guds folk» (Hebr 11,25) enn å bli i Egypts herlighet. Slik blir også vi drevet av troen i oss til å forakte denne verdens herlighet og ære, rikdom og nytelse og til å lengte etter himmelriket. Ved troen velger vi heller Kristi vanære enn denne verdens skatter (Hebr 11,26).

Ved tro forlot Moses Egypt uten å frykte for kongens vrede (Hebr 11,27). Slik gjør også troen oss levende og sterke, så vi ikke skremmes av de verdslige tyrannenes trusler, men med fast og stødig mot lyder og følger Guds kall.

Ved tro holdt Israel påske (Hebr 11,28). Slik holder også vi påske i troen. For også vi har et påskelam: «Vårt påskelam er slaktet, Kristus» (1 Kor 5,7), og hans «kjød er i sannhet mat», og hans «blod er i sannhet drikke» (Joh 6,55).

Ved tro gikk Israels barn gjennom Rødehavet som over tørt land (Hebr 11,29). Slik går også vi i troen gjennom denne verdens hav.

Ved tro falt Jerikos murer (Hebr 11,30). Slik river også vi ved troen ned alle Satans festningsverk (2 Kor 10,5).

Ved tro gikk ikke Rahab til grunne sammen med de vantro (Hebr 11,31). Slik skal også vi ved troen bli bevart fra undergangen når hele denne verden går til grunne.

Ved tro seiret fedrene over kongeriker, stoppet gapet på løver og slokket ildens kraft (Hebr 11,33–34). Slik ødelegger også vi ved troen Satans rike, slipper unna helvetesløvens list og raseri og blir fridd fra helvetesildens glød.

Men troen er ikke bare en mening og en bekjennelse. Den er en levende og virksom mottakelse av Kristus slik han blir framstilt for oss i evangeliet. Den er en full overbevisning om Guds nåde, en tillitsfull ro og fred i hjertet når det hviler i Kristi fortjeneste.

Denne troen blir født av Guds ords sæd. For troen og Ånden hører uløselig sammen, og ordet er Den Hellige Ånds redskap. Frukten blir jo som sæden. Troen er en guddommelig frukt, derfor må det også finnes en guddommelig sæd, og denne sæden er ordet.

Slik lyset ble til ved Guds ord da verden ble skapt – for Gud sa: «Bli lys! Og det ble lys» (1 Mos 1,3) – slik kommer også troens lys fram av lyset i Guds ord. Som salmisten sier: «I ditt lys ser vi lys» (Sal 36,10).

Fordi troen forbinder oss med Kristus og gjør oss til ett med ham, er den også mor til alle dyder i oss. For der troen er, der er også Kristus, og der Kristus er, der er også et hellig liv, nemlig den sanne ydmykhet, den sanne saktmodighet og den sanne kjærlighet. Kristus og Den Hellige Ånd lar seg ikke skille. Der Den Hellige Ånd er, der er den sanne hellighet.

Derfor: Der det ikke er noe hellig liv, der er heller ikke den helliggjørende Ånd. Der Ånden ikke er, der er heller ikke Kristus. Og der Kristus ikke er, der er heller ikke den sanne tro.

En grein som ikke henter livet og saften sin fra vintreet (Joh 15,4), kan ikke regnes som forent med vintreet. Slik er heller ikke vi forent med Kristus ved troen hvis vi ikke henter liv og livssaft fra ham.

Troen er et åndelig lys, for ved troen blir hjertene våre opplyst. Derfor sender troen også ut stråler av gode gjerninger. Men der det åndelige livs stråler ikke skinner, der er heller ikke troens sanne lys.

Onde gjerninger er «mørkets gjerninger» (Rom 13,12). Men troen er lys, og «hva samfunn har lys med mørke?» (2 Kor 6,14)

Onde gjerninger er sjelefiendens ugress (Matt 13,25), troen er Kristi gode sæd. Men «hva samklang er det mellom Kristus og Belial?» (2 Kor 6,15)

Ved troen blir hjertene våre renset (Apg 15,9). Men hvordan kan hjertet være rent innvendig når urene ord og gjerninger viser seg utvendig?

Troen er vår seier (1 Joh 5,4). Men hvordan kan det da finnes sann tro der kjødet overvinner ånden og liksom tar den til fange?

I og ved troen har vi Kristus, og i Kristus har vi det evige liv. Men ingen ubotferdig og forherdet synder har del i det evige liv. Hvordan skulle han da kunne ha del i Kristus og i den sanne tro?

Kjære Herre Jesus, tenn den sanne troens lys i oss, så vi ved troen kan arve det evige liv og saligheten!

O sannhets Ånd, bevar oss nu
i troen til vår ende,
at vi vårt hjerte, sinn og hu
må bort fra verden vende –
og blive hos vår frelsermann,
som er vår Gud og Herre,
og komme til vårt fedreland,
der er det godt å være.

13. Om sjelens åndelige ekteskap med Kristus

Jesus er sjelenes brudgom.

«Jeg vil forlove meg med deg for evig tid» (Hos 2,19), sier Kristus til den troende sjel.

Kristus var med i bryllupet i Kana i Galilea (Joh 2,2) for å vise at han var kommet til verden for å holde et åndelig bryllup.

Fryd deg i Herren, troende sjel, og gled deg i din Gud! For han har kledd deg i frelsens drakt, i rettferdighetens kappe har han svøpt deg, «lik brudgommen, som setter på seg en lue prektig som prestens, og lik bruden, som pryder seg med sine smykker» (Jes 61,10).

Fryd deg over din brudgoms skjønnhet, fryd deg over din brudgoms kjærlighet!

Hans ære er den aller største, for han er «Gud over alle ting, velsignet i evighet» (Rom 9,5).

For en verdighet for skapningen, den troende sjel, at Skaperen vil forlove seg med den!

Hans skjønnhet er den aller største, for han er «den fagreste av alle menneskenes barn» (Sal 45,3) – om vi bare vil se hans herlighet, «en herlighet som den en enbåren Sønn har fra sin Far» (Joh 1,14). «Hans ansikt skinte som solen, og klærne hans ble hvite som lyset» (Matt 17,2). «Nåde er utgytt på dine lepper» (Sal 45,3), og med ære og herlighet er han kronet (Sal 8,6).

O, hvor stor er da hans barmhjertighet, at han, den aller fagreste, ikke skammer seg over å velge til brud en sjel som er vansiret av syndeflekker!

Hos brudgommen er den høyeste majestet, hos bruden den største svakhet. Hos brudgommen er dyder uten like, hos bruden bare mangler og lyter. Og likevel er brudgommens kjærlighet til bruden større enn brudens kjærlighet til denne brudgommen, som er full av ære og herlighet.

Se nå, troende sjel, også din brudgoms uendelige kjærlighet! Kjærligheten dro ham fra himmelen ned til jorden, bandt ham til skampælen, naglet ham til korset, lukket ham inne i graven og førte ham ned til helvete.

Hva annet fikk ham til å gjøre alt dette enn kjærligheten til bruden hans?

Men hjertet vårt er tyngre enn stein og bly: Ikke engang et så mektig kjærlighetsbånd drar oss opp til Gud. Og likevel har denne kjærligheten først dratt vår Gud ned til oss mennesker.

Bruden var naken og bar (Esek 16,22) og kunne ikke føres inn i det himmelske rikes kongelige palass i sin nakenhet. Han har selv kledd henne i frelsens drakt og svøpt henne i rettferdighetens kappe (Jes 61,10).

Hun lå i sine synders urene klær og dekket sin nakenhet med sine overtredelsers motbydelige filler. Men han ga henne å kle seg i rent og skinnende fint lin (Åp 19,8). Det fine linet er de helliges dyder, og drakten er den rettferdighet som brudgommen selv har vunnet ved sin egen lidelse og død.

Jakob tjente i fjorten år for å få Rakel til brud. I nesten trettifire år tålte Kristus sult og tørst, kulde og fattigdom, forakt og hån, lenker og hudstrykning, gallens bitterhet, kors og død for å vinne den troende sjel og gjøre henne rede til å bli hans brud.

Samson gikk ned og søkte seg en brud blant filistrene (Dom 14,3), som var dømt til undergang. Guds Sønn steg ned fra sin himmeltrone og valgte seg en brud blant menneskeslekten, som var dømt til fortapelse og evig død.

Brudens slekt lå i fiendskap med den himmelske Far, men Kristus har selv forsont den med Faderen igjen ved sin bitre lidelse.

Bruden lå nedtråkket i sitt blod (Esek 16,22), men han har selv vasket henne med dåpens vann og renset henne ved det allerhelligste bad (Ef 5,26). Han har vasket bort brudens blod med sitt eget blod, for «Jesu, hans Sønns blod renser oss fra all synd» (1 Joh 1,7).

Bruden var skitten og stygg å se til, men han har selv salvet henne med olje (Esek 16,9), det vil si med barmhjertighet og nåde.

Bruden hadde ingen smykker, men han ga henne selv armbånd om hendene, et kjede om halsen og ringer i ørene (Esek 16,11–12), og han smykket henne med dyder og med Den Hellige Ånds mangfoldige gaver.

Bruden var fattig og hadde ingenting å gi i medgift. Derfor ga han henne Åndens pant (Ef 1,14), og han tok kjødet av henne som pant og førte det med seg til himmelen.

Bruden var sulten, men han ga henne selv fint mel og olje og honning å spise (Esek 16,19), og med sitt eget kjød og blod nærer han henne til evig liv.

Bruden er ulydig og bryter ofte troskapen i ekteskapet; hun driver hor med verden og djevelen. Men i sin uendelige kjærlighet tar brudgommen henne alltid til nåde igjen, så ofte hun vender om til ham i sann bot.

O, erkjenn da, du troende sjel, disse mange og store bevisene på en uendelig kjærlighet! Gi kjærlighet tilbake til ham som av kjærlighet til deg kom ned i en jomfrus skjød!

Jo større han er som har gitt seg for oss, desto mer bør vi elske ham – mer enn oss selv. Hele vårt liv bør ligne ham som av kjærlighet til oss ble lik oss i alt.

Den som ikke elsker igjen den som elsket ham først, regnes med rette som svært utakknemlig. Hvor høyt bør vi da ikke elske ham som av kjærlighet til oss liksom glemte sin egen herlighet!

Salig er den sjel som er forent med Kristus ved dette åndelige ekteskapsbåndet. Den tilegner seg frimodig og tillitsfullt alle Kristi velgjerninger og velsignelser, slik hustruen i et ekteskap får del i mannens ære og anseelse.

Men ene og alene ved troen får vi del i denne åndelige og salige foreningen, som det står skrevet: «Jeg vil forlove meg med deg i troen» (Hos 2,20).[1]

Troen poder oss åndelig inn i Kristus som greiner i et vintre (Joh 15,5), for at vi skal hente liv og livssaft fra ham.

[1] NB: «i troskap».

Og slik ektefolk ikke lenger er to, men ett kjød (Matt 19,6), slik blir også de som i troen holder seg til Herren, «én ånd med ham» (1 Kor 6,17). For ved troen bor Kristus i våre hjerter (Ef 3,17).

Men er troen sann, er den også «virksom ved kjærlighet» (Gal 5,6).

Slik prestene i den gamle pakt bare skulle ta rene jomfruer til hustruer (3 Mos 21,7.13), slik forener den himmelske ypperstеprest seg åndelig bare med jomfruelige sjeler som holder seg rene fra den urenhet som kommer fra Satan, fra verden og fra sitt eget kjød.

Gjør oss, Herre Kristus, verdige til en gang å gå inn til Lammets bryllup (Åp 19,7)! Amen.

Deg, Jesu, vil jeg give
meg med min sjel og alt,
du skal min eier blive,
du har meg og betalt.
Kom, Jesu, til meg inn!
Med hjerte, munn og tunge
hosanna vil jeg sjunge.
Kom, fyll min sjel og sinn!

14. Om inkarnasjonens hemmelighet

Kristi krybbe stråler av herlighet.

La oss for en stund vende tankene bort fra denne verdens ting og fordype oss i Kristi underfulle fødsel. Guds Sønn kommer ned til oss fra himmelen for at vi skal få barnekår (Gal 4,4–5). Gud ble menneske for at vi mennesker skulle få del i den guddommelige nåde og i guddommelig natur (2 Pet 1,4).

Da det var blitt kveld i verden, ville Kristus bli født, for å vise at velsignelsene han vant ved å bli menneske, ikke gjelder det timelige, men det evige liv.

Han lot seg føde i den fredelige keiser Augustus' tid, han som skulle stifte fred mellom Gud og hele menneskeslekten. Han som skulle bli sitt folks befrier og frelser, blir født mens Israel var i trelldom. Han blir født under en fremmed herskers makt, for hans rike var jo ikke av denne verden (Joh 18,36).

Og han blir født av en jomfru for å vise at han bare kan unnfanges og fødes åndelig i hjertene til dem som er åndelig rene jomfruer (2 Kor 11,2), det vil si dem som verken har bundet sinn og sjel til verden eller til djevelen, men er én ånd med Gud.

Kristus blir født ren og hellig for å hellige vår urene og besmittede fødsel. Han blir født av en jomfru som var forlovet – til ære for ekteskapet, som Gud har innstiftet. Han som er verdens sanne lys og skal lyse opp verdens mørke, blir født i nattens mørke. Han som er vår sjels sanne mat, blir lagt i en krybbe. Han blir født blant dyrene i en stall for å gi menneskene, som var blitt lik lastdyrene, den tapte verdigheten tilbake.

I Betlehem, det vil si i Brødhuset, blir han født, han som brakte med seg guddommelige velsignelser og føde for oss i rik fylde. På jorden er han sin mors førstefødte og enbårne sønn, slik han etter sin guddommelige natur i himmelen er sin Fars førstefødte og enbårne Sønn. Han blir født fattig og ringe (2 Kor 8,9) for å vinne de himmelske skatter for oss. Han blir født i en usel stall for å føre oss inn i himmelens herlige boliger.

Fra himmelen blir budbæreren sendt for å forkynne denne store nåde, fordi det ikke var noen på jorden som kunne fatte hvor stor den var. Det er også med rette et himmelsk sendebud som forkynner himmelske nådegaver. Englenes skarer fryder seg, for nå, da Guds Sønn ble kjød, kunne de få oss med i sin egen salighet.

For hyrdene blir dette store underet forkynt først, for vår sjels sanne hyrde var jo kommet for å oppsøke de fortapte sauene og føre dem tilbake på den rette sti.

For ringe og foraktede mennesker blir en så stor glede forkynt, fordi ingen kan få del i den uten å regne seg selv som ringe og uverdig. For dem som holdt nattevakt over flokken, blir denne fødselen forkynt, fordi bare de som har et hjerte som våker i Gud, kan få del i en så stor nådegave – ikke de som sover tungt i synden.

De himmelske hærskarer, som hadde vært dypt bedrøvet over våre første foreldres syndefall, jubler nå i kor. På himmelen skinte herligheten til den Herre og Konge som menneskene på jorden foraktet fordi han var så ringe.

«Frykt ikke!» sier engelen (Luk 2,10), for nå var han født som skulle ta bort all grunn til frykt. «Se, jeg forkynner dere en stor glede» – slik lyder det fra himmelen, for nå var opphavet og giveren til all glede født.

Glede skulle de jo ha, for grunnen til all bedrøvelse, fiendskapet mellom Gud og menneskene, var tatt bort. «Ære være Gud i det høyeste» (Luk 2,14) – den ære som våre første foreldre ville røve fra ham da de syndet og brøt hans bud.

Den sanne fred er vunnet for oss ved denne fødselen. For før var vi mennesker Guds fiender, vår egen samvittighet var mot oss, og vi lå i strid med hverandre. Den sanne fred er gitt jorden tilbake, for han som holdt oss fanget, er overvunnet.

Så la oss nå med hyrdene gå bort til Kristi krybbe, det vil si kirken! Der finner vi Jesusbarnet i svøpet, det vil si i Den hellige skrift. La oss med Maria ta vare på disse store og hemmelighetsfulle ordene i hjertet og grunne på dem hver dag (Luk 2,19). La oss stemme i med englenes lovsang og gi Gud den takk vi skylder ham for så store velsignelser! La oss fryde oss og juble med alle de himmelske hærskarene!

For gledet englene seg så høyt for vår skyld, hvor mye mer grunn har ikke vi selv til å glede oss, nå «et barn er oss født, en sønn er oss gitt» (Jes 9,6)!

Israels barn løftet røsten med fryderop og toner fra horn da paktens ark ble ført til dem (2 Sam 6,15), og arken var bare et forbilde og en skygge av at Herren skulle bli menneske. Hvor mye mer må da ikke vi være glade og fryde oss, nå når Herren selv er kommet ned til oss i vårt kjød og blod!

Abraham frydet seg til å se Herrens dag (Joh 8,56), og han frydet seg over at Herren åpenbarte seg for ham i menneskeskikkelse (1 Mos 18,2), en skikkelse han bare tok på seg for en kort tid.

Hva skal da vi gjøre, nå når han har tatt på seg vår natur i en evig og uoppløselig forening?

La oss beundre Guds uendelige godhet, han som selv ville stige ned til oss da vi ikke selv kunne komme opp til ham! La oss beundre Guds uendelige makt, som kunne forene to så himmelvidt forskjellige naturer, den guddommelige og den menneskelige, så inderlig at Gud og menneske er én og samme person! La oss beundre Guds uendelige visdom, som kunne finne middel og vei til vår forløsning der verken engler eller mennesker så noe middel eller noen vei!

Synden var begått mot det uendelige gode; derfor krevdes det også en uendelig fyllestgjørelse. Mennesket hadde krenket Gud; derfor skulle det være mennesket som ga oppreisning. Men mennesket kunne ikke gi noen uendelig oppreisning, og likevel kunne ikke Guds rettferdighet få fyllest uten en uendelig løsepenge. Derfor ble Gud menneske, for at den som hadde syndet, skulle gjøre fyllest, og for at den som selv er uendelig, skulle betale en uendelig løsepenge.

La oss med hellig forundring beundre dette underet av Guds rettferdighet og barmhjertighet! Ingen skapning kunne ha tenkt det ut før Gud selv åpenbarte det, og etter at han har åpenbart det, kan ingen fatte det fullt ut.

Ja, la oss beundre alt dette, men ikke nysgjerrig prøve å utgrunne det! La oss lengte etter å skue inn i denne hemmeligheten, selv om vi ikke kan fatte den fullt ut! La oss heller bekjenne vår mangel på forstand og kunnskap enn fornekte Guds allmakt!

Så vær da velkommen, Jesu sød!
Om deg så vil vi kvede,
velkommen, Guds trøst i all vår nød,
velkommen, vår juleglede!
Velkommen med din velsignede fred
for gamle og for spede!

Velkommen, du himmelske frelsermann,
som mon oss så inderlig fryde,
som alle vår jammers lenker kan
opplate og sønderbryde,
som inn i de blødende hjertesår
kan blideste balsam gyde!

15. Om inkarnasjonens frelsende frukt

Dyrebar være oss Kristi forløsning.

«Se, jeg forkynner dere en stor glede» (Luk 2,10), sier engelen ved vår Frelsers fødsel. Sannelig, det er en stor glede, større enn menneskelig forstand kan fatte.

Overmåte stor var vår elendighet, for vi ble holdt fanget under Guds vrede, under djevelens makt og i evig fordømmelse. Og elendigheten ble enda større fordi menneskene ikke kjente den eller ikke brydde seg om den.

Men nå blir en stor glede forkynt for oss, for han som frir og frelser oss fra all denne elendigheten, er kommet til verden.

Han er kommet: legen for de syke, forløseren for de fangne, veien for de villfarne, livet for de døde, frelsen for de fordømte.

Slik Moses ble sendt av Gud for å fri Israels folk ut av trelldommen i Egypt (2 Mos 3,10), slik er Kristus sendt av Faderen for å fri hele menneskeslekten fra djevelens vold og makt.

Og slik duen vendte tilbake til Noahs ark med et oljeblad som tegn på at jorden var blitt tørr etter vannflommen (1 Mos 8,11), slik kom Kristus til verden for å forkynne fred og forsoning mellom menneskeslekten og Gud.

Derfor har vi stor grunn til å fryde oss og sette stor lit til Guds barmhjertighet.

Har han elsket oss så høyt mens vi ennå var fiender (Rom 5,10), at han ikke skammet seg over å forene vår natur på det inderligste med sin guddom, hva kan han da nekte dem som han deler kjød og blod med, og som han derved er så nær forbundet med?

«Ingen har noen gang hatet sitt eget kjød» (Ef 5,29). Hvordan skulle han som er den høyeste og uendelige barmhjertighet, da støte oss fra seg, når han har gitt oss del i sin egen natur?

Hvem kan fatte med tanken, hvem kan uttrykke med ord hvor stor denne hemmeligheten er? Den største høyhet og den dypeste ringhet, den høyeste makt og den største svakhet, den høyeste herlighet og den største skrøpelighet er her forent.

For hvem er høyere, mektigere og herligere enn Gud? Hvem er ringere, mer maktesløs og mer skrøpelig enn mennesket?

Men Guds allmakt fant middel og vei til å forene dette, da den høyeste rettferdighet så at en slik forening var helt nødvendig.

Hvem kan fatte hvor stor denne hemmeligheten er? En fullgyldig og uendelig løsepenge var nødvendig for å slette ut menneskenes skyld, for de hadde vendt seg bort fra Gud, det høyeste gode.

Men hvilken betaling kunne vel være fullgyldig for den uendelige Gud? Derfor henter den uendelige rettferdighet liksom fra seg selv en løsepenge som strekker til.

Gud, Skaperen, lider i kjødet (1 Pet 4,1) for at skapningens kjød ikke skal måtte lide i evighet.

Det uendelige gode var krenket. Derfor kunne bare en mellommann med uendelig makt tre imellom. Men hva er uendelig unntatt Gud alene?

Derfor forlikte Gud selv verden med seg selv (2 Kor 5,19). Gud selv ble mellommannen, Gud selv gjenløste menneskeslekten med sitt eget blod (Apg 20,28).

Hvem kan fatte hvor stor denne hemmeligheten er? Den aller høyeste Skaper var vred over synden, og skapningen brydde seg ikke om å bli forsont med ham igjen. Da tar han som var vred, selv på seg skapningens kjød og blir dens forsoner.

Mennesket hadde forlatt Gud og vendt seg til djevelen, Guds fiende. Men den samme Gud som menneskene hadde forlatt, oppsøker den frafalne, troløse skapningen med stor omsorg og møye og innbyr den vennlig og kjærlig til å komme tilbake til seg.

Mennesket hadde vendt seg bort fra det uendelige gode og styrtet ned i uendelig fordervelse. Men det uendelige gode gir selv en uendelig løsepenge og frir skapningen fra den uendelige fordervelsen.

Er ikke dette en uendelig barmhjertighet, som går langt over menneskets begrensede forstand og tanke?

Så ille som vår natur ble tilredt ved Adams syndefall, så mye herligere er den blitt ved Kristus. Vi har fått mer i Kristus enn vi hadde mistet i Adam.

«Der synden ble stor, ble nåden enda større» (Rom 5,20). Ved Adam hadde vi mistet uskylden, men ved Kristus har vi vunnet den fullkomne rettferdighet (Rom 5,18.21).

Vi må nok undre oss over Guds allmakt, men enda mer underfull synes hans barmhjertighet å være, selv om allmakten og barmhjertigheten er like hos Gud, for begge er uendelige.

La andre beundre skapelsen; jeg vil heller beundre gjenløsningen, selv om både skapelsen og gjenløsningen er gjerninger av Guds uendelige kraft.

Det er stort å skape mennesket, som jo ikke kunne ha fortjent en slik nåde, siden det ennå ikke var til. Men enda større synes det å være å forløse mennesket, som hadde fortjent straff, og å ta på seg fyllestgjørelsen for dets skyld.

Det er et stort under at Gud har formet vårt kjød og våre ben. Men et enda større under er det at Gud selv ville bli kjød av vårt kjød og ben av våre ben (Ef 5,30; 1 Mos 2,23).

O min sjel, vær takknemlig mot din Gud, som skapte deg da du ennå ikke var til, som har forløst deg da du var fordømt for dine synders skyld, og som har gjort i stand himmelens glede for deg, så sant du i troen holder deg fast til Kristus!

O min sjel, vær glad og fro,
Jesus er din trøst og glede,
Jesus er ditt skjul og klede,
Jesus troner selv din tro,
Jesus er deg livsens båte
og din lyst til evig tid.
Jesu, Jesu, gi meg nåde,
jeg må dø i den tillit!

16. Den åndelige vederkvegelsen for de gudfryktige

Gud er sjelens lys, legedom og mat.

Den nådige Gud har gjort i stand et stort gjestebud (Luk 14,16), og bare hungrige sjeler får komme inn til det. Bare den som smaker det himmelske måltidet, forstår hvor herlig det er, og bare den som er sulten, smaker det.

Å tro på Kristus er å komme til det himmelske måltidet. Men ingen kan tro uten å kjenne og bekjenne sine synder og angre dem av hjertet. Angeren over synden er sjelens åndelige sult, og troen er dens åndelige næring.

Gud ga israelittene manna i ørkenen, englebrød (Sal 78,25; 2 Mos 16,4). I den nye pakts måltid gir Gud oss himmelsk manna: sin nåde, syndenes forlatelse, ja, sin egen Sønn, englenes Herre. For Kristus er det sanne brødet fra himmelen, «det som kommer ned fra himmelen og gir verden liv» (Joh 6,33).

Men den som fråtser i grisemat (Luk 15,16) – det vil si i denne verdens lyster – lengter ikke etter dette herlige måltidet. Det ytre mennesket kan ikke fatte hva som er herlig for det indre mennesket.

Gud gir sin manna i ørkenen, det vil si der sjelen er revet bort fra all jordisk mat og all jordisk trøst.

De som hadde giftet seg, ba seg fritatt fra å komme til gjestebudet (Luk 14,20). Bare kyske, jomfruelige sjeler kommer til dette måltidet, det vil si de som verken henger fast ved djevelen med sine synder eller ved verden med sine lyster.

«Jeg har jo forlovet dere med én mann, for å fremstille en ren jomfru for Kristus», sier apostelen (2 Kor 11,2). Skal Kristus kunne inngå

et åndelig ekteskap med sjelen vår, må den ikke gi seg hen til åndelig ekteskapsbrudd.

Heller ikke de som skulle gå ut og se til åkeren sin (Luk 14,18), ville komme. De som elsker denne verdens lyst, lengter ikke etter himmelens herlighet.

Lengselen er sjelens fot; uten lengsel og trang kan ikke sjelen vår komme til dette underfulle måltidet. En sjel som er full av denne verdens trøst, kan ikke kjenne noen lengsel etter himmelens glede.

Derfor gikk den rike unge mannen bedrøvet bort da han hørte at han måtte gi slipp på rikdommen som hjertet hans hang ved, om han ville følge Kristus (Matt 19,22).

Kristus, den himmelske Elisa, skjenker ikke sin herlige himmelolje før alle hjertets kar er tomme (2 Kong 4,4). Kjærligheten til Gud går ikke inn i en sjel før egenkjærligheten og kjærligheten til verden er gått ut.

«For hvor din skatt er, der vil også hjertet ditt være» (Matt 6,21). Holder du verden for din skatt, så er hjertet ditt i verden.

Kjærligheten har kraft til å forene: Elsker du jorden, så er du forent med jorden. Kjærligheten har kraft til å forvandle: Elsker du verden, så blir du verdslig; elsker du himmelen, så blir du himmelsk i sinnet.

De som kjøper okser og driver handel (Luk 14,19), kommer ikke gjerne til Kristus. For de som med hjertet henger ved denne verdens rikdom (Sal 62,11), bryr seg ikke om himmelens skatter.

Jordisk rikdom fyller sjelens lengsel med et falskt skinn av tilfredshet. Da søker den ikke den sanne tilfredsheten i Gud, som alene kan stille lengselen helt.

All denne verdens rikdom – sølv og gull, hus og gårder, eiendom og fe – er bare skapte ting. Men ikke noe skapt kan gi sjelen vår sann og full næring. For sjelen er mer enn alle skapningene; de er bare laget for å tjene den og være til nytte for den.

I døden blir det tydelig hvor avmektige de skapte ting er til å fylle og stille vår lengsel og trang, for da forlater de oss alle sammen.

Det er underlig at vi kan henge oss så fast ved de skapte ting, når de selv er så svakt og ustadig festet til oss.

Da Adam vendte seg bort fra Gud og søkte sin tilfredshet i treet til kunnskap om godt og ondt, ble han drevet ut av paradiset (1 Mos 3,24). Slik er det også med oss: Når sjelene våre vender seg fra Gud til skap-

ningene, blir vi berøvet den himmelske trøsten og holdt helt borte fra livets tre.

Men hva blir igjen for dem som forakter dette måltidet? Verden forgår (1 Kor 7,31; 1 Joh 2,17), og alle som henger ved den. De skapte ting forgår, og alle som setter sin lit til dem.

Den himmelske Far forsikrer at ingen skal smake hans gjestebud som hadde okser, åkrer og hustruer – det vil si jordiske ting – kjærere enn det herlige himmelske måltidet.

Etter dette måltidet blir det ikke satt fram mer mat. Har du foraktet Kristus, finnes det ikke lenger noen legedom til din frelse. De som forakter ham, skal straffes med evig sult og leve i evig mørke.

De som ikke ville høre Kristus da han ropte: «Kom til meg, alle som strever og har tungt å bære» (Matt 11,28), skal en gang få høre ham si: «Gå bort fra meg, dere som er forbannet, til den evige ild» (Matt 25,41).

Sodomas innbyggere ble fortært av ild (1 Mos 19,24) fordi de foraktet Lots formaning om å komme til dette måltidet. Slik vil også Guds vredes evige ild fortære alle dem som har foraktet evangeliets kall til å komme til måltidet.

De dårlige jomfruene, som ikke hadde olje på lampene sine, kom for sent; brudgommen var kommet, og døren var lukket (Matt 25,10).

Den som ikke allerede i denne verden har hjertet fylt av Den Hellige Ånd, ham slipper heller ikke Kristus inn til sin glede. For slike vil døren være lukket – døren til forlatelse, barmhjertighet, håp og nåde og til gode gjerninger.

Ennå i dag lyder Kristi røst i vårt indre. Vel den som hører den!

Ofte banker Kristus på hjertets dør: i en hellig lengsel, i et andektig sukk, i en gudfryktig tanke. Vel den som åpner døren for ham som banker (Åp 3,20)!

Når du kjenner lengsel etter himmelsk ro i hjertet, kan du være viss på at det er Kristus som banker på. Lukk da opp for ham før han går bort, så han ikke siden må lukke nådens dør for deg!

Kjenner du en from flamme av andakt i hjertet, om den er aldri så liten, så vær viss på at den er tent av Den Hellige Ånd med ilden fra Guds kjærlighet. Vern om den og gi den næring, så den kan øke og vokse til en rik flamme av kjærlighet!

Vokt deg så du ikke slokker Ånden (1 Tess 5,19) og hindrer Herren i hans gjerning!

«Dersom noen ødelegger Guds tempel» (1 Kor 3,17), skal Guds strenge dom en gang ramme ham. Men Guds tempel er vårt hjerte, og den som ikke vil høre Den Hellige Ånds indre kall gjennom Ordet, ødelegger dette tempelet.

I den gamle pakt var det bare profetene som merket Herrens indre røst (2 Pet 1,21). Men i den nye pakt merker alle sanne troende Den Hellige Ånds indre tilskyndelser og dragning.

Salige er alle de som hører denne røsten og følger den!

Bort, verden, bort med hva du kaller glede,
jeg heller vil den trange vei betrede
og bære livets byrder, kors og bånd.
O Jesus, da, når dette bånd skal briste,
så frels min sjel og hør dog dette siste:
Annamm min ånd!

17. Om dåpens frukter

Dåpen er et hellig bad.

Tenk på den store nåden Gud har vist deg i dåpens frelsende bad, du troende sjel! Dåpen er «badet til gjenfødelse» (Tit 3,5). Den som er vasket i dette badet, er derfor ikke lenger helt og holdent slik han var ved sin kjødelige fødsel. Han er født av Gud ved vann og Ånd (Joh 3,5), og derfor er han også Guds barn. Og fordi han er barn, er han også arving til den evige salighet (Rom 8,14–17).

Da Kristus ble døpt, lot den evige Far sin røst lyde fra himmelen: «Dette er min Sønn, den elskede! I ham har jeg velbehag» (Matt 3,17). Slik tar han også alle som tror og blir døpt, til seg som sine barn.

Og likesom Den Hellige Ånd viste seg i en dues skikkelse ved Kristi dåp, er han også til stede ved vår dåp og gir den kraft. Ja, ved dåpen gir han seg selv til de troende og vekker nye rørelser og tilbøyeligheter i dem, så de blir «kloke som slanger og enfoldige som duer» (Matt 10,16).

Det er med vår nye fødsel som med skapelsen. Da verden først ble skapt, svevde Guds Ånd over vannene (1 Mos 1,2) og ga dem livskraft. Slik er også Den Hellige Ånd til stede i dåpens vann og gjør det til et middel som gjenføder og frelser.

Kristus lot seg døpe for å vise oss at vi ved dåpen blir lemmer på hans legeme. Ofte blir en legedom lagt på hodet for å helbrede andre lemmer på kroppen. Slik har Kristus, vårt åndelige hode, latt dåpens legedom bli brukt på seg selv for å frelse oss, som er hans åndelige legeme.

I den gamle pakt sluttet Gud pakt med sitt folk ved omskjærelsen (1 Mos 17,11). Slik blir vi i den nye pakt tatt opp i samfunn med Gud ved dåpen, for dåpen er kommet i omskjærelsens sted (Kol 2,11).

Men den som står i pakt med Gud, trenger ikke å frykte djevelens anklage.

Ved dåpen ikler vi oss Kristus (Gal 3,27). Derfor heter det om de hellige: «De har vasket sine kapper og gjort dem hvite i Lammets blod» (Åp 7,14).

Kristi fullkomne rettferdighet er den fagreste kledning. Den som har ikledd seg den, trenger ikke å frykte at synden skal smitte ham.

I Jerusalem var det ved Fåreporten en dam som het Betesda. Til visse tider steg en engel ned i den og satte vannet i bevegelse, og den som da kom først ned i vannet etter at det var rørt, ble frisk, uansett hvilken sykdom han led av (Joh 5,2–4).

Dåpen er et åndelig Betesda. Den helbreder oss for all syndens sykdom, fordi Den Hellige Ånd stiger ned i den og rører den med Kristi blod, som er ofret for oss. I gammel tid ble også offerdyrene vasket i den dammen i Jerusalem.

Ved Kristi dåp åpnet himmelen seg (Matt 3,16). Slik åpnes også himmelens port ved vår dåp.

Ved Kristi dåp var hele den hellige treenighet til stede, og det er den også ved vår dåp. I løftesordet, som er forent med vannet, tar troen imot Faderens nåde, som gjør oss til hans barn, Sønnens fortjeneste, som renser oss fra alle våre synder, og Den Hellige Ånds kraft, som gjenføder oss.

Farao druknet med hele sin hær i Rødehavet, men Israels barn gikk tørrskodd og uskadd midt gjennom (2 Mos 14,28–29). Slik drukner hele hæren av våre synder i dåpen, men de troende kommer frelst gjennom og fram til den lovede arven i himmelriket.

Derfor er dåpen også det krystallhavet som Johannes så (Åp 4,6). For rettferdighetens solstråler trenger gjennom dåpens vann inn i hjertene våre som gjennom et glass. Dette havet var foran Lammets trone, og Lammets trone er kirken, det eneste stedet der nåden i den hellige dåpen finnes og blir tatt vare på.

Profeten Esekiel så vann strømme ut fra templet, og det ga liv og helbredelse overalt (Esek 47,1.8–9). I Guds åndelige tempel, som er kirken, veller dåpens helbredende vann fortsatt fram, og i dypet av det blir syndene våre kastet (Mi 7,19). Alt som denne strømmen flyter over, blir helbredet og levende.

Dåpen er den åndelige vannflommen der alt syndens kjød drukner. Den urene ravnen, djevelen, flyr ut. Duen, Den Hellige Ånd, flyr inn igjen og bringer et oljeblad med seg til sjelen, det vil si: Han gir den fred og hvile.

Tenk derfor på de store nådegavene du får i dåpen, du troende sjel, og takk Gud for dem som det sømmer seg!

Men jo rikere Guds nåde er øst ut over oss i dåpen, desto mer nødvendig er det at vi våker godt over de gavene vi har fått.

«Vi ble altså begravet med ham ved dåpen til døden, for at likesom Kristus ble reist opp fra de døde ved Faderens herlighet, så skal også vi vandre i et nytt liv» (Rom 6,4).

Vi er blitt helbredet; derfor skal vi ikke synde mer, «for at ikke noe verre skal hende» oss (Joh 5,14).

Vi har ikledd oss Kristi rettferdighet, den kosteligste kledning; derfor må vi ikke skitne den til med syndens flekker. Vårt gamle menneske er korsfestet og drept i dåpen; derfor skal nå det nye mennesket leve. Vi er gjenfødt i dåpen og fornyet i vårt sinns ånd (Ef 4,23); derfor skal ikke kjødet lenger herske over ånden. «Det gamle er forbi, se, alt er blitt nytt» (2 Kor 5,17); derfor må ikke kjødets gamle vesen være mektigere enn åndens nye vesen.

Ved den åndelige nye fødselen er vi blitt Guds barn; la oss derfor leve et liv som er en slik Far verdig! Vi er blitt Den Hellige Ånds tempel; la oss derfor gjøre i stand en verdig bolig for denne store gjesten! Vi er tatt opp i Guds nådepakt; la oss derfor vokte oss så vi ikke går i djevelens tjeneste og slik faller ut av nådepakten!

Hellige treenighet, du eneste Gud, virk alt dette i oss! Du som ga oss så stor en nåde i dåpen, gi at vi også alltid må bevare den! Amen.

Gi oss, o Gud, å bruke så
din dyre nådes gave
den såre korte tid vi må
i verden tilhold have,
at vi udi en salig stund
fra denne verden fare
og evig deg av hjertens grunn
må prise åpenbare
med alle englers skare.

18. Om den salige delaktigheten i Kristi legeme og blod

Kristi legeme og blod er livets kilde.

«Den som eter mitt kjød og drikker mitt blod, har evig liv», sier Kristus (Joh 6,54).

Sannelig, det er en stor og underfull nåde av vår Frelser at han ikke bare har tatt på seg vårt kjød og løftet det opp til den himmelske herlighets trone, men at han også selv gir oss sitt kjød og sitt blod å ete og drikke til evig liv.

Å, for en salig vederkvegelse for sjelen! Å, for et måltid å lengte etter! Å, for en himmelsk mat, en mat for engler!

Englene trakter etter å skue inn i denne store hemmeligheten (1 Pet 1,12), og likevel er det ikke engler han tar seg av, men «Abrahams ætt tar han seg av» (Hebr 2,16).

Frelseren kommer nærmere oss enn han noen gang er kommet englene. For på dette kjenner vi hans kjærlighet: at han har gitt oss av sin Ånd (1 Joh 4,13) – og ikke bare av sin Ånd, men også av sitt legeme og blod. For om brødet og vinen i nattverden sier han, som selv er sannheten: «Dette er mitt legeme … dette er mitt blod» (Matt 26,26.28).

Skulle Herren kunne glemme dem som han har forløst med sitt eget legeme og blod, ja, dem han til og med har gitt sitt eget legeme og blod å ete og drikke?

«Den som eter mitt kjød og drikker mitt blod, han blir i meg og jeg i ham» (Joh 6,56).

Nå undrer jeg meg ikke lenger så sterkt over at alle hårene på hodet vårt er talt (Matt 10,30), at navnene våre er innskrevet i himmelen

(Luk 10,20), at Herren har tegnet oss i begge sine hender (Jes 49,16), at vi hviler i hans fang, at han har båret oss fra mors liv (Jes 46,3).

For vi får jo Kristi legeme og blod som mat og drikke!

Høyt er sannelig sjelene våre aktet, når de får ete det dyrebare offeret for vår gjenløsning. Og høyt er også legemene våre aktet, for de er bolig for sjelene som er forløst ved Kristi legeme og har fått det å ete. Ja, de er tempel for Den Hellige Ånd og for den hellige treenighet.

Når de har fått vår Herres legeme og blod å ete og drikke, er det helt umulig at de skal bli liggende i graven.

For en underfull mat! Vi nyter ham, men vi forvandler ham ikke til vårt legeme og blod; det er vi som blir forvandlet til ham.

Vi er Kristi lemmer, vi får liv av hans Ånd og næring av hans legeme og blod. «For Guds brød er det som kommer ned fra himmelen og gir verden liv» (Joh 6,33), og den som eter av dette brødet, skal ikke hungre i evighet (Joh 6,51.53).

Han er nådens og barmhjertighetens brød. Den som eter av det, smaker og ser at Herren er god (Sal 34,9), og får av hans fylde nåde over nåde (Joh 1,16). Han er livets brød (Joh 6,35), som ikke bare er levende, men også gir liv, for «den som eter dette brødet, skal leve i evighet» (Joh 6,58).

Dette er brødet som er kommet ned fra himmelen (Joh 6,58). Det er ikke bare et himmelsk brød; det gjør også dem til himmelens gjester som eter av det i ånden og til sin sjels frelse. For de skal ikke dø, men reises opp på den siste dag (Joh 6,50.54).

Men de blir ikke vakt opp til dom. For den som eter av dette brødet, kommer ikke til dom og fordømmelse: «Så er det da ingen fordømmelse for dem som er i Kristus Jesus» (Rom 8,1).

Nei, de blir vakt opp til liv og salighet. For den som eter Menneskesønnens kjød og drikker hans blod, har livet i seg og skal leve ved Kristus (Joh 6,53.57). «For mitt kjød er i sannhet mat, og mitt blod er i sannhet drikke» (Joh 6,55).

La oss derfor ikke bli mette av våre egne gjerningers mat, men av Herrens mat! La oss ikke drikke oss mette av det vårt eget hus har å by på, men av det gode i Herrens hus (Sal 36,9)!

Han er den sanne livets kilde. Det vannet han gir, blir i den som drikker av det, «en kilde med vann som veller fram til evig liv» (Joh 4,14).

«Nå vel, alle dere som tørster, kom til vannene! Og dere som ingen penger har, kom, kjøp og et» (Jes 55,1)!

Alle som tørster, skal altså komme. Kom da også du, min tørste sjel, som er uttørket av syndens hete!

Og har du ingen penger, ingen egen fortjeneste, så skynd deg desto mer! For er du blottet for egen fortjeneste, må du med så mye større iver skynde deg til Kristi fortjeneste. Å, kom da og «kjøp uten penger og uten betaling» (Jes 55,1)!

Her er Kristus sjelens hvilested. Syndeskylden får ikke holde noen tilbake derfra, og egen fortjeneste hjelper heller ingen inn.

Men hva slags fortjeneste kan vi vel ha? Profeten sier jo: «Hvorfor veier dere ut penger for det som ikke er brød og deres fortjeneste for det som ikke kan mette?» (Jes 55,2). Vårt arbeid kan altså ikke mette oss, og Guds nåde lar seg ikke kjøpe med vår egen fortjeneste som betaling.

Hør derfor, min sjel: «Så skal dere ete det gode, og deres sjel skal glede seg over de fete retter» (Jes 55,2).

Disse ordene «er ånd og er liv» (Joh 6,63), de er det evige livs ord (Joh 6,68): «Velsignelsens beger som vi velsigner, er det ikke samfunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samfunn med Kristi legeme?» (1 Kor 10,16).

Vi holder oss til Herren, og derfor er vi én ånd med ham (1 Kor 6,17). Vi blir forent med ham, ikke bare ved at han gir oss del i sitt vesen, men også ved at vi får del i hans legeme og blod.

Derfor sier jeg ikke med jødene: «Hvordan kan han gi oss sitt kjød å ete?» (Joh 6,52). Nei, jeg roper heller ut: Hvor stor er ikke Herrens kjærlighet til menneskene, når han gir dem sitt kjød å ete og sitt blod å drikke!

Jeg gransker ikke hans allmakt, men undrer meg over hans nåde. Jeg grubler ikke over hans majestet, men elsker hans godhet og kjærlighet.

At han er til stede i nattverden, det tror jeg. Hvordan han er til stede, det vet jeg ikke.

Men jeg vet sikkert at han forener seg med meg på det innerste og dypeste. Vi er lemmer på hans legeme, av hans kjød og av hans ben (Ef 5,30). Han selv bor i oss, og vi i ham.

Så gjerne lar min sjel tankene synke ned i dette uutgrunnelige dypet. Men den finner ikke ord til å uttrykke eller forklare denne godheten og kjærligheten. Når den betrakter Herrens aller største nåde og de saliges herlighet, må den bli helt stum.

Ditt bord, o Jesus, står beredt til samfunnsglede;
og du meg byder inn å holde bryllupsfest!
Du være selv min pryd, mitt rene bryllupsklede,
at jeg i troen står hos deg som verdig gjest!
(B. Schmolck)

19. Om nattverdens hemmelighet

Å beundre, ikke å utgrunne, er sann visdom.

Det er sannelig en underfull hemmelighet, verdig all tilbedelse, som blir gitt oss i den hellige nattverd. For her er en rik skatt, ja, et helt skattkammer av guddommelig nåde.

Vi vet at Gud plantet livets tre (1 Mos 2,9), så frukten av det skulle holde våre første foreldre og deres etterkommere i den lykksalige udødeligheten de var skapt med. I paradiset sto også treet til kunnskap om godt og ondt. Men det Gud hadde gitt menneskene til liv og salighet og til øvelse i lydighet, ble dem til død og fordømmelse, da de fulgte Satans lokking og sine egne lyster og begjær.

Men her er igjen det sanne livets tre, det herlige treet med frukt som skal være til salig mat, og med blader som skal være til legedom (Esek 47,12; Åp 22,2). Sødmen i frukten tar bort alt det onde, ja, selve dødens bitterhet.

Israels barn fikk manna, så de skulle nære seg med himmelsk mat (2 Mos 16,15). Men her er den rette manna, som «kommer ned fra himmelen og gir verden liv» (Joh 6,33). Her er himmelbrød og englemat, og den som eter av dette brødet, skal ikke hungre i evighet (Joh 6,35.51).

Israels barn hadde paktens ark og nådestolen (2 Mos 25,21), der de kunne høre Herren tale med dem munn til munn. Her er den sanne paktens ark, Kristi allerhelligste legeme; i ham er «alle visdommens og kunnskapens skatter skjult» (Kol 2,3). Her er den sanne nådestolen i Kristi blod (Rom 3,25), som gjør at vi blir benådet i Den Elskede (Ef 1,6).

Og han gjør mer enn å tale med oss ved den indre trøsten: Han bor også i oss og gir oss mat – ikke bare himmelsk manna, men seg selv.

Her er sannelig himmelens port og englenes stige (1 Mos 28,17). For skulle himmelen være høyere enn han som er i himmelen? Eller skulle himmelen være tettere forent med Gud enn det kjødet og den menneskelige naturen han har tatt på seg?

Himmelen er Guds trone (Jes 66,1), men over den menneskelige naturen som Kristus har tatt på seg, hviler Herrens Ånd (Jes 11,2). Gud er i himmelen, men i Kristus «bor hele guddommens fylde legemlig» (Kol 2,9).

Sannelig, dette er et stort og trofast pant på vår salighet. Noe større kunne han ikke gi, for hva er større enn han selv?

Hva kan være tettere forent med ham enn hans menneskelige natur, som er tatt opp til samfunn med den hellige treenighet og har hele skatten av himmelske goder i seg? Hva er så inderlig forent med ham som hans kjød og blod?

Med denne sanne himmelmaten vederkveger han oss, fattige og svake ormer, og gir oss del i sitt vesen og samtidig i sin nåde.

«Ingen har noen gang hatet sitt eget kjød» (Ef 5,29). Hvordan skulle da Herren kunne forakte og vrake oss, når han gir oss sitt eget kjød og blod å ete og drikke? Hvordan skulle han kunne glemme dem som han har gitt sitt eget legeme som pant? Og hvordan skulle Satan kunne få makt over oss, når vi blir styrket og vederkveget med himmelsk mat, så vi ikke skal bli trette og bukke under i striden?

Nei, vi er dyrebare for Kristus, for han har jo kjøpt oss dyrt. Vi er dyrebare for ham, for han gir oss dyrebare og kostelige goder å leve av. Ja, vi er dyrebare for ham, for vi er lemmer på hans legeme, av hans kjød og av hans ben (Ef 5,30).

Han er den eneste legedom for alle våre åndelige sykdommer, den kostelige urten som gir evig liv.

Hvilken synd er så stor at Kristi hellige kjød ikke soner den? Ja, hvilken synd er så stor at hans livgivende kjød ikke leger den? Hva er så dødelig at det ikke blir tilintetgjort ved Guds Sønns død? Hvilke av Satans piler er så glødende at de ikke slokkes i denne guddommelige nådekilden? Hvilke flekker på samvittigheten er så mørke at de ikke vaskes bort i dette blodet?

Herren var nær Israels barn i en skystøtte og i en ildstøtte (2 Mos 13,21). Her er Herren ingen sky, men rettferdighetens sol (Mal 4,2), lyset for våre sjeler. Her er ikke ilden fra Guds vrede, men varmen fra Guds kjærlighet, som ikke viker fra oss, men tar bolig hos oss (Joh 14,23).

Våre første foreldre ble satt i paradiset (1 Mos 2,8), denne herlige og vakre hagen som skulle være et forbilde på den evige salighet. Ved å minnes Guds store godhet skulle de vise sin Skaper den lydigheten de skyldte ham.

Og se, her er mer enn paradiset! For her blir skapningen mettet med sin Skapers kjød, og her blir den botferdige samvittigheten renset med Guds Sønns blod. Lemmene får næring av Kristi legeme, han som er deres hode, og den troende sjelen får guddommelige og himmelske retter.

Herrens hellige legeme, som englene tilber fordi det er forent med Guds Sønn i én person, som erkeenglene ærer, som herredømmene skjelver for og maktene priser – dette er blitt vår åndelige næring.

«La himmelen glede seg og jorden fryde seg» (Sal 96,11)! Men fryd deg enda mer, du troende sjel, når så store og herlige nådegaver blir gitt deg!

Ei på min egen verdighet,
men, Jesus, på ditt ord
jeg for ditt åsyn kneler ned
her ved ditt nådebord.
O store Gud og frelsermann,
som vil mottage meg,
akk, gi at jeg av hjertet kan
forenes nå med deg!

20. Om den rette forberedelsen til nattverden

Prøv deg selv, og vær så Kristi gjest.

Her holdes ikke et hverdagsmåltid, ikke engang et kongelig gjestebud. Det er Kristi legemes og blods hellige hemmelighet vi blir innbudt til å få del i.

Derfor er en verdig forberedelse særlig nødvendig, så vi ikke skal finne døden i stedet for livet og få dommen i stedet for barmhjertigheten.

Hvor redd og skjelvende var ikke den hellige patriarken da Guds Sønn åpenbarte seg for ham i menneskeskikkelse og forkynte at han ville ødelegge Sodoma (1 Mos 18)! Og han var en mann som utmerket seg ved sin sterke tro.

Men her står Guds Lam foran oss, ikke for at vi skal se på ham, men for at vi virkelig skal ete og drikke.

Da Ussia i sitt hjertes dårskap gikk fram mot paktens ark, ble han straks slått med spedalskhet av Herren (2 Krøn 26,16 ff.). Er det da underlig at den som eter og drikker av begeret på en uverdig måte, eter og drikker seg selv til dom (1 Kor 11,29)? For her er den nye pakts rette ark, som den gamle pakts ark bare var et forbilde på.

Men den rette forberedelsen lærer apostelen oss med et eneste ord når han sier: «La hvert menneske prøve seg selv, og så ete av brødet og drikke av begeret» (1 Kor 11,28). Denne selvprøvelsen som Paulus krever, må skje etter Guds ords rettesnor, slik all prøvelse for Gud må.

La oss derfor først og fremst tenke på hvor svake og skrøpelige vi er.

Hva er mennesket? Støv og aske (1 Mos 18,27). Av jord er vi kommet, av jord lever vi, til jord skal vi bli igjen.

Hva er mennesket? Et råttent frøkorn, et hylster av støv, mat for ormer. Mennesket er født til trengsel og møye, ikke til høyhet og ære.

«Et menneske, født av en kvinne» – og derfor også født i synd – «lever en kort tid» (Job 14,1), og derfor også i frykt. Det lever i stor elendighet både på legeme og sjel, og derfor også i gråt og klage. Det kjenner verken sin inngang eller sin utgang. Som en sommerplante lever vi bare en kort tid, men klagene og plagene i denne korte tiden er slett ikke korte.

La oss dernest tenke på hvor uverdige vi er. Sammenlignet med Skaperen er alle skapte ting et skyggebilde (Sal 39,7), en drøm, et intet, og slik er også mennesket.

Men mennesket har gjort seg enda mer uverdig på mange slags måter, for med sin synd har det vakt sin Skapers vrede. Gud er rettferdig av natur og vesen, og derfor vredes han av natur og vesen over våre synder.

Hva er da vi, som bare er agner, mot hans vredes fortærende ild (5 Mos 4,24)? Hvordan skal vi kunne bestå i dommen med våre avskyelige gjerninger? Hvordan skal vi bestå med våre misgjerninger, som du har satt for ditt åsyn, Herre, og vår skjulte synd, som du har satt i ditt åsyns lys (Sal 90,8)?

Gud er uendelig og alltid den samme, og heller ikke hans rettferdighet og vrede tar noen ende. Og er Gud stor og underfull i alle sine gjerninger, så er han også stor og underfull i sin vrede, i sin rettferdighet og i sine straffer.

Han sparte ikke sin enbårne Sønn – skulle han da spare sine henders verk? Han sparte ikke den allerhelligste – skulle han da spare den skyldige, unyttige tjeneren?

Så stort er Guds hat mot synden at han straffer den også hos dem som sto ham aller nærmest. Det ser vi tydelig på Lucifer, som var den første blant alle engler.

Men i denne prøvelsen skal vi ikke bare se på oss selv. Vi skal også se på det velsignede brødet, som er samfunn med Kristi legeme. Der ser vi den rette nådebrønnen og den uuttømmelige kilden til barmhjertighet. For nå kan Herren jo ikke lenger forlate oss eller forsømme oss: Han har gitt oss del i sitt eget kjød, og «ingen har noen gang hatet sitt eget kjød» (Ef 5,29).

Dette hellige måltidet skal derfor forvandle sjelene våre. Dette guddommelige gjestebudet skal gjøre oss til guddommelige mennesker, inntil vi til sist får del i den kommende herligheten, inntil vi ser Gud som han er, inntil vi blir fylt av ham alene og blir ham like.

Det vi har her i tro og som en hemmelighet, skal vi der ha i virkelighet og sannhet, klart og åpenbart. Selv legemene våre, som allerede her er Den Hellige Ånds tempel, og som er gjort levende og hellige ved Kristi legeme og blod, skal en gang få den høye verdighet å se Gud ansikt til ansikt (1 Kor 13,12).

Denne allerhelligste legedommen leger alle syndens sår. Dette livgivende kjødet overvinner alle synder som fører til død.

Det er det hellige seglet på alle Guds løfter, og det kan vi vise fram for Guds domstol. Har vi tatt imot dette pantet, kan vi trygt rose oss av det evige liv.

I Kristi legeme og blod får vi også alle de nådegavene som er vunnet ved dette hellige legemet og dette hellige blodet. Skulle han som har gitt oss det større, nekte oss det som er mindre?

«Han som ikke sparte sin egen Sønn, men ga ham for oss alle, hvordan skulle han kunne annet enn å gi oss alle ting med ham?» (Rom 8,32).

Gled deg derfor og fryd deg, du brud, for tiden nærmer seg da du skal bli budt til Lammets bryllup (Åp 19,7)!

Smykk og pryd deg kostelig, kle deg i bryllupsklærne (Matt 22,12), så du ikke blir funnet naken! Denne kledningen er Brudgommens rettferdighet, som vi ble ikledd i dåpen. For vår egen rettferdighet er så langt fra å være bryllupsklær at den heller er «som et urent klesplagg» (Jes 64,5).

Derfor må vi frykte for å komme til denne høytiden kledd i våre egne gjerningers stygge, urene klær. Herren selv kler oss, så vi ikke skal bli funnet nakne (2 Kor 5,3)!

Med Jesu legem og hans blod
meg sterk mot døden gjøre,
at jeg må dø med trøstig mod
og slikt et ord fremføre:
Jeg går nå bort, men i din hånd,
o Gud, min kjære Fader,

befaler jeg min sjel og ånd,
du aldri meg forlader.

21. Om Kristi himmelfart

Med Kristus må vi fare til himmels.

Troende sjel, se på din Brudgoms himmelfart!

Kristus har tatt sitt synlige nærvær bort fra sine troende for å øve troen deres, for «salige er de som ikke ser, og likevel tror» (Joh 20,29).

«For hvor din skatt er, der vil også hjertet ditt være» (Matt 6,21). Kristus, vår skatt, er i himmelen; derfor skal også hjertet vårt holde seg til de himmelske ting og trakte etter det som er der oppe (Kol 3,2).

Som bruden lengter sterkt og inderlig etter at brudgommen skal komme tilbake, slik skal også den troende sjelen alltid lengte etter den dagen da den skal få gå inn til Lammets bryllup (Åp 19,7). Den skal stadig forlate seg på Den Hellige Ånd, som Herren etterlot som pant da han fór opp til himmelen. Den skal sette sin lit til Herrens legeme og blod, som den tar imot i den hellige nattverd. Og den skal tro klippefast at legemene våre, som er blitt mettet av denne uforgjengelige maten, en gang skal vekkes opp igjen.

Da skal vi se det vi nå tror; da skal vårt håp bli sannhet og virkelighet. Nå er Herren nær oss vandringsmenn i en fremmed skikkelse (Luk 24,15), men i boligene i det himmelske fedrelandet skal vi lære ham å kjenne og se ham som han er.

Vår Frelser fór opp til himmelen fra Oljeberget (Apg 1,12), for oljetreet er et tegn på fred og fryd.

Med rette fór han derfor opp fra Oljeberget, han som ved sin lidelse vant fred og ro for våre engstelige samvittigheter. Med rette fór han opp fra Oljeberget, han som ble tatt imot i himmelen med høye jubelrop fra hærskarene.

Det som skjedde på dette fjellet, kaller oss til de himmelske ting. Vi vil følge dette kallet med hellig lengsel, siden vi ikke kan følge det med våre legemlige føtter.

Også Moses steg opp på et fjell til Herren (2 Mos 19,13); på et fjell tilba de hellige patriarkene (Joh 4,20). Abraham valgte seg fjellandet å bo i, Lot derimot sletten.

Slik skal også den troende sjelen forlate denne verdens lavland og i hellig andakt stige opp til himmelens høyder. Da vil den merke Guds herlige tiltale i sitt innerste. Da vil den kunne tilbe ham i ånd og sannhet (Joh 4,23). Da vil den, som Abraham, kunne unnslippe den evige ilden som er gjort i stand for denne verdens lave vesen.

Betania betyr ydmykhetens og trengselens bolig. Gjennom trengsel står inngangen til Guds rike åpen for oss, slik også Kristus gikk fra trengselens by inn til sin himmelske herlighet og glede (Luk 24,26.50).

Fram til da så det ut som om himmelen var stengt og paradisets porter voktet av et lynende sverd (1 Mos 3,24). Men nå åpner Kristus himmelen som seiersfyrste og viser oss veien til det himmelske fedrelandet, som vi var kommet bort fra.

Disiplene hans sto og så opp mot himmelen (Apg 1,11). Slik skal alle Kristi sanne disipler løfte hjertets øyne opp og betrakte de himmelske ting.

O Herre Jesus, for en herlig utgang din lidelse fikk! Hvor salig, hvor rask var ikke denne forvandlingen! Hvor annerledes var du ikke da jeg så deg på Golgata, og hvor herlig er du ikke nå, når jeg ser deg her på Oljeberget!

Der var du alene, her er du omgitt av mange tusen engler. Der var du løftet opp på et kors, her stiger du opp til himmelen i en sky. Der hang du mellom røvere, her jubler du i englenes kor. Der var du naglet til et kors og fordømt, her er du fri og befrier de fordømte. Der led og døde du, her triumferer du i salig glede.

Kristus er vårt hode (Ef 5,23), og vi er hans lemmer. Fryd deg derfor, du troende sjel, og vær glad over ditt hodes himmelfart, for hans herlighet er også din!

Der han som har tatt på seg vårt kjød, regjerer, der tør vi også håpe at vi skal regjere. Der han som har tatt på seg vårt blod, hersker i herlighet, der kan også vi håpe å bli herliggjort, selv om syndene våre

står i veien for oss. For han som har fått del i vår natur, støter oss ikke bort.

Der hodet er, der skal også lemmene være. Vårt hode er gått inn i himmelen. Derfor kan også de andre lemmene med god grunn håpe at de en gang skal bli tatt opp i himmelen – ja, enda mer: De har allerede nå sin del i himmelen.

Kristus steg ned fra himmelen for å forløse oss, og han fór opp igjen til himmelen for å herliggjøre oss. For oss er han født, for oss har han lidt, og derfor er han også fart opp til himmelen for oss.

Ved Kristi lidelse blir vår kjærlighet befestet, ved hans oppstandelse vår tro, ved hans himmelfart vårt håp.

Men vi skal følge vår Brudgom, ikke bare med brennende lengsel, men også med gode gjerninger. For i riket der oppe skal «ikke noe urent» komme inn (Åp 21,27).

Det viser oss også englene som kom fra det himmelske Jerusalem. De var kledd i hvite klær, et tegn på deres renhet og uskyld.

Vårt hovmod kan ikke fare til himmels med ydmykhetens lærer, vår ondskap ikke med opphavet til alt godt, vår splid ikke med Fredsfyrsten, vår vellyst og utskeielse ikke med den rene jomfrus Sønn. Lastene kan ikke følge ham som er opphav til alle dyder, syndene ikke den rettferdige, og sykdommene kan ikke følge legen inn dit.

Den som lengter etter en gang å se Gud ansikt til ansikt, må også vandre verdig for hans ansikt. Den som håper på de himmelske ting, må fornekte de jordiske.

Så dra da hjertene våre til deg, kjære Herre Jesus!

Jesus, som nå er fra jammer utfridd,
trøst oss som lever i frykt og i strid,
selv du oss lære all vår besvære
tålig å bære og slite vår tid!
Og når så døden oss legger i seg,
la våre sjeler hensamles til deg,
opp i ditt rike til deg å stige;
da skal bortvike all sorrig og skrig.

22. Om Den Hellige Ånd

Gud besegler de utvalgte ved Den Hellige Ånd.

Da Herren hadde fart opp til himmelen og var gått inn i sin herlighet, sendte han Den Hellige Ånd til disiplene sine på selve pinsedagen (Apg 2,1).

I den gamle pakt steg Gud selv ned på Sinai fjell til Moses for å kunngjøre loven (2 Mos 19,3). Slik kom også Den Hellige Ånd ned fra himmelen over apostlene da de skulle forkynne evangeliet over hele jorden.

På Sinai var det torden og lyn, en tung sky over fjellet og en meget sterk lyd av horn (2 Mos 19,16). For loven tordner mot vår ulydighet og anklager oss som skyldige under Guds vrede. Men her er det en mild og nådig lyd (Apg 2,2), for forkynnelsen av evangeliet trøster de knuste hjertene.

Der skalv alt folket i leiren (2 Mos 19,16), for «loven virker vrede» (Rom 4,15). Men her strømmer hele mengden sammen og hører om Guds store gjerninger, for ved evangeliet står veien til Gud åpen for oss.

Der steg Herren ned i ild, men i vredens og strenghetens ild, så fjellet skalv voldsomt og røyken steg opp av det (2 Mos 19,18). Her farer også Herren, Den Hellige Ånd, ned i ild, men i kjærlighetens og barmhjertighetens ild. Derfor skalv ikke huset av Guds vrede her, men ble fylt (Apg 2,2) av Den Hellige Ånds herlighet.

Sønnen var sendt for å forløse menneskeslekten. Er det da noe under at Den Hellige Ånd blir sendt ned fra himmelens trone for å hellige den?

Kristi lidelse ville ikke være til noen nytte om den ikke ble forkynt for verden ved evangeliet. For hva hjelper vel en skjult, en nedgravd skatt?

Derfor har den nådige Far i himmelen ikke bare beredt en stor velgjerning ved Sønnens lidelse, men også sendt Den Hellige Ånd for å tilby hele verden denne velgjerningen. Som en trofast mor gir sitt lille barn begge brystene, slik sender vår Gud oss arme mennesker både Sønnen og Den Hellige Ånd.

Den Hellige Ånd kom over apostlene da de alle var samlet i enighet (Apg 2,1) og ba. For han er bønnens Ånd (Sak 12,10). Han blir tatt imot ved bønn, og han driver oss til bønn.

Hvordan går det til? Han er det båndet som forener hjertene våre med Gud, slik han forener Sønnen med Faderen og Faderen med Sønnen. For han er Faderens og Sønnens innbyrdes kjærlighet, av samme vesen som de.

Denne åndelige foreningen med Gud skjer ved troen. Men troen er en gave fra Den Hellige Ånd og blir gitt oss når vi ber, og den rette bønnen skjer i Ånden. Da røkofferet steg opp for Herren i Salomos tempel, «fylte Herrens herlighet Herrens hus» (1 Kong 8,11). Slik skal også hjertet ditt, som er et tempel, bli fylt av Den Hellige Ånds herlighet når du bærer fram bønnens røkelse for Gud.

Å, la oss undre oss over Guds nåde og barmhjertighet!

Faderen lover at han vil høre våre bønner (Sal 50,15). Sønnen går fram og ber for oss (Rom 8,34). Den Hellige Ånd ber i oss (Gal 4,6). Englene bærer våre bønner fram for Herren (Tob 12,19). Slik står hele himmelen åpen for våre bønner.

Den barmhjertige Gud gir oss lyst og kraft til å be, for han gir oss nådens og bønnens Ånd. Han gir også bønnene våre virkning og velsignelse. For han hører alltid våre bønner, om ikke etter vår vilje, så likevel til vårt beste.

Den Hellige Ånd kom da de alle var samlet med ett sinn på samme sted. For han er kjærlighetens og enighetens Ånd. Han forener oss med Kristus ved troen. Han binder oss til Gud ved kjærligheten, og ved kjærligheten binder han oss også til vår neste.

Djevelen er opphavet til all splid og atskillelse. Ved synden skiller han oss fra Gud, og ved hat, splid og strid skiller han oss mennesker fra hverandre.

Men Den Hellige Ånd øser sine gaver ut over oss og forener slik menneskene med Gud og Gud med menneskene. På samme måte forente han i Kristus den guddommelige og den menneskelige natur da han underfullt overskygget jomfruen (Luk 1,35).

Så lenge Den Hellige Ånd blir i mennesket med sin nåde og sine gaver, så lenge blir mennesket forent med Gud. Men så snart mennesket ved synden faller fra troen og kjærligheten og driver Den Hellige Ånd bort, blir det skilt fra Gud, og den salige foreningen med ham er brutt.

Den som har Den Hellige Ånd, hater ikke sin bror. Hvorfor ikke? Fordi han ved Den Hellige Ånd har fått del i Kristi åndelige legeme, der alle de fromme er lemmer. Og «ingen har noen gang hatet sitt eget kjød» (Ef 5,29).

Ja, den som blir styrt av Herrens Ånd, elsker til og med sine fiender. For «den som holder seg til Herren, er én ånd med ham» (1 Kor 6,17), med ham som «lar sin sol gå opp over onde og gode» (Matt 5,45) og ikke har skapt noe av hat (Visd 11,25).

Den som har Guds Ånd, er villig til å tjene alle. Han gjør godt mot alle av all sin kraft og hjelper gjerne der han kan. For også Gud er en kilde til barmhjertighet og nåde for alle, og Den Hellige Ånd gir menneskets hjerte det samme sinnelaget som Gud selv har.

Som sjelen gjør at legemet lever, føler og kan bevege seg, slik gjør Ånden at mennesket blir åndelig. Han lar sjelen smake og se at Herren er god (Sal 34,9), og han styrer alle lemmene så de tjener Gud og nesten villig og med glede.

Lyden kom fra himmelen (Apg 2,2) som et tegn på at Den Hellige Ånd kom. For Den Hellige Ånd er av himmelsk natur, av samme vesen som Faderen og Sønnen, og fra evighet går han ut fra dem begge. Han virker også i menneskene et himmelsk sinn og en lengsel etter det som er der oppe.

Den som henger ved det jordiske og har verden kjær, har ennå ikke fått del i Den Hellige Ånd.

Den Hellige Ånd kom som et stormvær, en luftstrøm, et vindpust. For han blåser levende trøst inn i bedrøvede sjeler, og han virker det bedre, åndelige livet i oss, slik vi lever legemlig ved å puste luften inn og ut. «Vinden blåser dit den vil. Du hører den suser, men du vet ikke

hvor den kommer fra og hvor den farer hen. Slik er det med hver den som er født av Ånden» (Joh 3,8).

Han kommer også som et vindpust fordi han fra evighet går ut fra Faderen og Sønnen som et åndedrag.

Og det var et veldig stormvær som for fram (Apg 2,2). For Den Hellige Ånds nådevirkninger er mektige og veldige; det er ikke noe tregt eller nølende ved dem. Den Hellige Ånd driver (Rom 8,14) de fromme som han bor i, til alt godt. Han driver dem så de verken frykter tyranners trusler, Satans list eller hele verdens hat.

Han ga apostlene tungemålsgaven, for deres ord skulle gå ut «til jorderikes ender» (Sal 19,5).

Da tårnet i Babel ble bygd, straffet Herren stoltheten og hovmodet med språkforvirring (1 Mos 11,7). Nå ble forvirringen opphevet. Folk som var skilt fra hverandre ved ulike tungemål, er nå ved Den Hellige Ånds nådegave samlet til enhet i troen.

Den Hellige Ånd kom også i skikkelse av tunger. For «de hellige Guds menn talte drevet av Den Hellige Ånd» (2 Pet 1,21). Han har talt i apostlene, og han legger ennå Guds ord i munnen på kirkens tjenere.

For så store nådegaver være Den Hellige Ånd, med Faderen og Sønnen, lovet og velsignet i evighet! Amen.

O Helligånd, din nåde
la alltid hos oss bo!
Fri oss fra alskens våde,
gi oss en stadig tro!
Bevar oss her i live
og himmerik oss give
med evig fred og ro!

23. Om kirkens høye verdighet

Kirken er Kristi brud.

Andektige sjel, tenk på hvor stor nåde og velgjerning Gud har vist deg da han kalte deg inn i sin kirke!

«Én er min due, min fullkomne», sier brudgommen i Høysangen (Høys 6,9). Ja, i sannhet bare én. For bare én, den sanne og rettroende kirke, er Kristi elskede brud.

Utenfor Kristi legeme finnes ikke Kristi Ånd. «Men om noen ikke har Kristi Ånd, da hører han ikke Kristus til» (Rom 8,9). Og den som ikke hører Kristus til, har ingen del i det evige liv.

Alt som var utenfor Noahs ark, måtte omkomme i vannflommen (1 Mos 7,21). Slik blir alle som er utenfor kirkens åndelige ark, kastet i den evige fortapelse.

Den som ikke vil ha kirken til mor her på jorden, kan ikke ha Gud til Far i himmelen.

Tenk på dette, andektige sjel: Så mange tusen sjeler styrter daglig ned i helvete fordi de ikke er i kirkens fang! Og det er ikke din egen natur som skiller deg fra dem, men bare den barmhjertige Guds nåde.

Mens det lå et tykt mørke over Egypt, var det lyst bare hos Israels barn i landet Gosen (2 Mos 10,21.23). Slik finnes lyset fra kunnskapen om Gud bare i kirken.

De som er utenfor kirken, går fra det ene mørket til det andre, fra uvitenhetens mørke i dette livet til den evige fordømmelsens mørke i det kommende.

Den som ikke er lem i den stridende kirke, kan ikke bli lem i den triumferende. For disse seks er inderlig bundet sammen: Gud, Ordet, troen, Kristus, kirken og det evige liv.

Guds hellige kirke er mor, jomfru og brud på samme tid. Mor er hun, for hun føder daglig åndelige barn for Gud. Jomfru er hun, for hun holder seg ren og ubesmittet av djevelen og av kjærligheten til verden. Brud er hun, for Kristus har trolovet seg med henne i en evig pakt og gitt henne Ånden som brudesmykke.

Kirken er det skipet som bærer Kristus og disiplene hans (Matt 8,23), og som til slutt fører oss i havn. Med troens ror styrer kirken lykkelig sin ferd gjennom denne verdens hav. Hun har Gud til styrmann og englene til roere, og hun fører hele de helliges skare med seg. Midtskips er det frelsende korset reist som mast. På den henger den evangeliske troens seil, og når Den Hellige Ånd blåser i det, blir skipet ført inn i den evige salighets rolige og trygge havn.

Kirken er den vingården (Matt 21,33; Jes 5,2) som Gud har plantet på denne verdens åker. Han har vannet den med sitt blod og satt gjerde omkring den med de hellige englers vern. Inne i den har han gravd ut lidelsens vinpresse, og han har fjernet alle steiner og alt som kan få noen til å snuble.

Kirken er kvinnen som er kledd med solen, som Åpenbaringen taler om (Åp 12,1). For hun er ikledd Kristi rettferdighet. Hun tråkker månen under føttene, for hun forakter de foranderlige jordiske tingene.

Troende sjel, tenk på hvor herlig kirkens verdighet er, og gi Gud den takken som tilkommer ham!

Store er Herrens nådegaver i kirken, men ikke alle tar imot dem. For kirken er «en lukket hage … et avstengt oppkomme, en forseglet kilde» (Høys 4,12). Bare den som er inne i den lukkede hagen, ser hvor vakker den er. Slik er det også bare den som lever i kirken, som erfarer disse Guds høye nådegaver.

Utvortes er Kristi brud sort, men innvortes er hun yndig (Høys 1,5). For «overmåte herlig er kongedatteren der inne» (Sal 45,14).

Kirkeskipet blir kastet hit og dit av mange forfølgelsers stormer (Matt 8,24). Vintreet (Joh 15,2) må bindes opp og støttes, og etter hvert som det beskjæres, vokser det. Helvetes drage (Åp 12,7) strider på mange slags måter mot kvinnen som Johannes vitner om (Åp 12,1).

Kirken er en vakker lilje, men den står likevel midt blant torner (Høys 2,2). Kirken er en deilig hage, men duften strømmer først for alvor ut når trengslenes kalde nordavind blåser gjennom den. Kirken

er Guds kjære datter, men verden hater henne. Derfor venter hun med lengsel på sin himmelske arv. Derfor må hun være en fremmed i denne verden og trykkes hardt på pilegrimsvandringen.

Under alt trykk er hun stille, i stillheten er hun sterk, og i styrken seirer hun.

Kirken er en åndelig mor, men hun må stå under korset, slik Maria, som bar Kristus til verden, sto der (Joh 19,25). Kirken er et palmetre. For jo mer den trykkes ned under tyngden av sorger og anfektelser, desto høyere vokser den.

Tenk derfor, andektige sjel, på hvor stor kirkens verdighet er, og vokt deg for å gjøre noe som ikke er henne verdig! Kirken er din mor. Hvil deg derfor alltid ved hennes bryst! Og kirkens bryst er Ordet og sakramentene.

Kirken er en jomfru. Vil du være hennes rette sønn, må du derfor holde deg ren og ubesmittet av kjærligheten til verden. Du er et lem på den jomfruelige kirke. Se derfor til at du ikke besmitter hennes jomfruelige lemmer og driver hor med djevelen i synden!

Kirken er Kristi brud. Derfor skal hver andektig sjel vokte seg for å inngå noe forbund med Satan.

Du er Kristi brud. Se da til at du ikke mister Den Hellige Ånd, som er gitt deg til brudesmykke! Du er Kristi brud. Hold da ut i bønn og påkallelse, så brudgommen ikke nøler, men snart fører deg inn til det himmelske bryllupet!

Men brudgommen kommer ved midnatt (Matt 25,6), når en tror seg trygg. Våk derfor, så brudgommen ikke finner deg sovende når han kommer, og lukker døren til den evige salighet for deg! La troens olje brenne klart hos deg, så du ikke skal be forgjeves om den når brudgommen kommer!

Du farer på et skip (Matt 8,25). Se da til at du ikke går under i denne verdens hav før du når havnen! Du farer på et skip. Be da om at du ikke må bli knust av trengselens stormer og slukt av anfektelsenes bølger!

Du er kalt til å arbeide i Herrens vingård (Matt 20,1). Se da til at du alltid arbeider med flid, og tenk på nådelønnen, så blir dagens byrde og hete lettere for deg!

Du er Herrens vingård. Kast derfor bort alle unyttige greiner, kjødets ufruktbare gjerninger, og se på hele livet ditt som en tid til beskjæring!

Du er en grein på Kristus, det sanne vintreet (Joh 15,1). Se da til at du blir i ham og bærer mye frukt. For hver grein på ham som ikke bærer frukt, tar han bort. Og hver den som bærer frukt, renser han, for at den skal bære mer frukt (Joh 15,2).

Ved troen har du ikledd deg Kristus (Gal 3,27) og er kledd med ham, rettferdighetens sol (Mal 4,2). Se da til at du tråkker månen, det vil si alt det jordiske, under føttene, og at du akter alt ringe sammenlignet med de evige goder!

Kjære Herre Jesus, du som har ført oss inn i den stridende kirke, før oss også inn i den triumferende! Amen.

Herre, la din Ånd oss vekke
til et himmel-hellig sinn,
bort fra synd og ondskap skrekke,
samle til Guds rike inn!
La ditt ord, som snø og regn
over tørr og tørstig egn,
ikke vende tomt tilbake,
men sin frukt mangfoldig take.

24. Om nådevalget

I Kristus har utvelgelsen skjedd.

Andektige sjel, hver gang du vil tenke over din utvelgelse, så se til Kristus som henger på korset, som dør for hele verdens synder, og som er «reist opp til vår rettferdiggjørelse» (Rom 4,25)! Begynn med Kristus slik han ligger i krybben! Bare slik vil tankene dine om nådevalget gå fram i rett orden.

Gud har utvalgt oss før verdens grunnvoll ble lagt, men bare i Kristus har denne utvelgelsen skjedd (Ef 1,4). Er du derfor i Kristus ved troen, skal du ikke tvile på at utvelgelsen også gjelder deg. Og holder du deg til Kristus med hjertets faste tillit, skal du ikke tvile på at du også hører til de utvalgtes tall.

Men vil du granske nådevalgets hemmelighetsfulle dyp på egen hånd, utenfor Guds ord, er det stor fare for at du styrter i fortvilelsens avgrunn.

Utenfor Kristus er Gud en fortærende ild (5 Mos 4,24). Vokt deg derfor så du ikke kommer for nær denne ilden og blir fortært!

Med lovens røst anklager og fordømmer Gud alle som ennå ikke har tatt imot Kristi fyllestgjørelse. Vokt deg derfor for å prøve å granske nådevalgets hemmelighet ut fra loven! Søk slett ikke å utforske alle Guds veier og rådslutninger, så tankene dine ikke fører deg langt ut på villspor!

Gud bor i et lys dit ingen kan komme (1 Tim 6,16). Prøv derfor ikke dumdristig å komme dit!

Men Gud har åpenbart evangeliets lys for oss, og i det kan du trygt søke lys over denne hemmeligheten. I det lyset skal vi se det rette lyset (Sal 36,10). Vend deg derfor bort fra dypet i denne rådslutningen, som

er fattet fra evighet, og hold deg til det lyset som har åpenbart den i tiden!

Rettferdiggjørelsen, som har skjedd i tiden, er et speil der du kan se hvordan nådevalget har skjedd før all tid.

Lær av loven å kjenne Guds vrede over synden, og gjør bot og bedring! Lær av evangeliet å kjenne Guds barmhjertighet for Kristi fortjenestes skyld, og gjør den til din egen i troen! Lær å kjenne hva troen er, og vis den i et gudfryktig liv! Lær å kjenne Faderens tukt i korset, og bær det med tålmodighet!

Først da kan du begynne å gi deg i kast med læren om utvelgelsen, eller nådevalget. Denne veien viser apostelen, og denne veien bør også hver den følge som vil være apostelens rette disippel.

I nådevalgets hemmelighet er det tre ting du alltid må gi akt på: Guds barmhjertighet, som elsker oss, Kristi fortjeneste, som lider for oss, og Den Hellige Ånds nåde, som kaller oss ved evangeliet.

Guds barmhjertighet omfatter alle. For han har elsket hele verden (Joh 3,16), og «jorden er full av hans miskunnhet» (Sal 33,5). Ja, hans barmhjertighet er større enn himmel og jord, for den er like stor som han selv (Sir 2,18), fordi «Gud er kjærlighet» (1 Joh 4,16).

Han vitner i sitt ord: «Jeg har ikke behag i den ugudeliges død» (Esek 33,11). Og er ikke det nok for deg, så har han også stadfestet det med en ed. Kan du ikke tro Gud når han lover, så tro ham i det minste når han med en ed stadfester at han har omsorg for din sjels frelse!

Han kalles «barmhjertighetens Far» (2 Kor 1,3). For det hører til hans egentlige vesen å være barmhjertig og skånsom. Grunnen til at han forbarmer seg, ligger i ham selv. Men grunnen til hans dømmende og straffende vrede ligger i noe som er fremmed for hans vesen. Slik viser det seg at hans forbarmelse går ut fra hjertet hans på en helt annen måte enn hans tukt og straff.

Også Kristi fortjeneste omfatter alle. For «han er en soning for våre synder, og det ikke bare for våre, men også for hele verdens» (1 Joh 2,2).

Hva kan vitne klarere om Guds barmhjertighet enn at han elsket oss før vi var til? For det er et verk av hans kjærlighet at vi er skapt. Ja, han har til og med elsket oss da vi ennå var fiender (Rom 5,8). For

det er også et verk av hans kjærlighet at han har gitt oss sin Sønn til forløser.

Til synderen som var dømt til evig pine og ikke hadde noe å løse seg ut med, sier Gud Fader: «Ta min enbårne Sønn og gi ham for deg!» Og Sønnen sier selv til synderen: «Ja, ta meg og løs deg ut!»

Herren Kristus er jo Sarons blomst (Høys 2,1), det vil si blomsten på den åpne marken, og ikke en blomst i en inngjerdet hage. For duften av hans nåde er ikke stengt inne for noen få, men strømmer ut til alle.

Og for at du ikke skal tvile på at hans fortjeneste gjelder alle, ba Kristus i sin lidelse til og med for dem som korsfestet ham (Luk 23,34), og han utøste sitt blod for dem som utøste hans blod.

Også evangeliets løfter gjelder alle. For til alle sier Kristus: «Kom til meg, alle som strever og har tungt å bære» (Matt 11,28). Det han har utrettet for alle, tilbyr han også alle.

Og så mye av alt dette gode som du lengter etter med troens tillit, så mye får du også. Gud nekter ingen sin nåde, unntatt den som selv støter den fra seg og ikke akter seg verdig til den (Apg 13,46).

Se derfor, troende sjel, på disse tre grunnpilarene i nådevalget. Bygg på dem, og støtt deg til dem med en klippefast tro i hjertet! Se på alle de velgjerningene du allerede har fått av Guds barmhjertighet i tiden som er gått, og tvil ikke på at Gud vil fortsette med dem helt til enden!

Han skapte og utvalgte deg da du ennå ikke var til. Han forløste deg da du var fordømt ved Adams fall. Han kalte deg da du ennå levde utenfor hans kirke, i verdens ørken. Da du var uvitende, underviste han deg. Da du for vill, førte han deg tilbake på rett vei. Når du syndet, tuktet han deg. Når du sto, holdt han deg oppe. Når du falt, reiste han deg opp. Når du gikk, fulgte han deg. Når du kom til ham, tok han imot deg. Med langmodighet har han ventet, og villig har han tilgitt.

Guds barmhjertighet har gått foran deg. Håp da med fast tillit at den også skal følge deg (Sal 23,6)!

Guds barmhjertighet kom først til deg og frelste deg. Heretter skal den følge deg, så du kan komme til ære og herlighet. Den kom først til deg for at du skulle leve gudfryktig. Den skal følge deg for at du skal få leve med Gud i evighet.

Hvorfor ble du ikke knust da du falt? Hvem rakte deg hånden til hjelp? Hvem andre enn Herren Gud?

Stol derfor også heretter på hans barmhjertighet, og håp fast på endemålet for din tro, sjelens frelse (1 Pet 1,9)! For kan grunnen til din frelse noe sted ligge tryggere enn i de hender som har skapt himmel og jord (Jes 66,2), som aldri er for korte (Jes 59,1), som flyter over av inderlig barmhjertighet, og som lar nådens strømmer velte ut til alle sider?

Men tenk også på dette, andektige sjel: Gud har utvalgt oss «for at vi skulle være hellige og ulastelige» (Ef 1,4)! Den som ikke med iver legger vinn på et hellig liv, har derfor ingen del i utvelgelsens nåde.

Vi er utvalgt i Kristus (Ef 1,4), og i Kristus er vi ved troen. Men troen er «virksom ved kjærlighet» (Gal 5,6). Derfor: Der det ikke er kjærlighet, der er det heller ikke tro. Der det ikke er tro, der er heller ikke Kristus. Der Kristus ikke er, der er det heller ingen utvelgelse.

Riktignok: «Guds faste grunnvoll står, og har dette seglet: Herren kjenner sine!» Men det heter også: «Hver den som nevner Herrens navn, skal avstå fra urett!» (2 Tim 2,19). Ingen kan rive Kristi får ut av hans Fars hånd, men Kristi får hører også hans røst og følger ham (Joh 10,27–29). Vi er Guds hus, men vi skal også «like til enden holde fast ved frimodigheten og det håpet vi roser oss av» (Hebr 3,6).

Å Herre, du som har virket i oss å ville, virk også i oss å fullføre etter ditt gode behag (Fil 2,13)! Amen.

O søte Jesus, du som har
din nådes dag så åpenbar
forkyndet for oss alle,
hjelp at vi den anvende så
at vi må hisset vel bestå
når du til dom vil kalle.

25. Om bønnens saliggjørende virkning

For bønnens sukk lukkes himlene opp.

Det er i sannhet en stor nåde fra Gud at han vil at vi skal tale helt fortrolig med ham i bønnen. Selv gir han oss lyst og evne til å be, og selv velsigner han våre bønner.

Stor er bønnens kraft! På jorden blir den utøst for Gud, i himmelen virker den. Den rettferdiges bønn er en nøkkel til himmelen. Dit stiger bønnen opp, og derfra stiger bønnhørelsen ned.

Bønnen er det frelsende skjoldet vi verger oss med, for en sjel som lever i bønn, er beskyttet mot alle den ondes brennende piler (Ef 6,16).

Så lenge Moses løftet hånden, fikk Israel overtaket over Amalek (2 Mos 17,11). Når du løfter hendene dine mot himmelen, skal ikke Satan kunne overvelde deg. Som en mur stiller seg i veien for fienden, slik blir Guds vrede holdt tilbake ved bønnene til hans hellige.

Vår Frelser ba også, ikke fordi bønnen var nødvendig for ham selv, men fordi han ville legge oss bønnens verdi alvorlig på hjertet. Bønnen viser om vi er lydige mot Gud, for han byr oss å bære bønnene våre fram for ham hver dag som et åndelig offer.

Bønnen er den stigen vi stiger opp til himmelen på, for bønnen er jo ikke annet enn sjelens pilegrimsferd til Gud. Den er et vernende skjold, for den sjel som lever i bønn, er trygg mot de onde ånders angrep.

Den er et trofast sendebud til Gud, for den stiger opp til Guds trone og søker hjelp hos ham. Og dette sendebudet bommer aldri på målet og blir aldri skuffet i sin forventning. For Gud hører oss alltid, om ikke etter vår vilje, så likevel til vårt gagn og vårt vel. Vi kan alltid være

visse på ett av to: Enten gir Gud oss det vi ber om, eller han gir oss det han ser er mer nyttig for oss.

Gud har gitt oss sin Sønn, den aller dyreste nådegave, uten at vi ba om det. Hva vil han da ikke gi oss når vi ber ham!

Da trenger vi ikke å tvile, verken på at Faderen hører oss, eller på at Sønnen går fram og ber for oss. Gå bare som Moses (4 Mos 7,89) inn i det aller helligste med bønn og påkallelse i enhver sak, så skal du snart få høre hans guddommelige svar!

Mens Kristus ba, ble han forklaret (Luk 9,29). Slik skjer det også store forandringer i sjelen vår ved bønnen. For bønnen er et lys for sjelen, et lys som ofte begynner under kamp og fortvilelse, men ender med fryd og jubel.

Kan du se på solen med glede før du har bedt til ham som sender dette herlige lyset til øynene dine? Hvordan kan du nyte et måltid før du har bedt til ham som rikelig gir deg det gode du nyter? Med hvilket håp kan du gi deg over til nattens hvile hvis du ikke først har gjort deg trygg ved bønnen? Hvilken frukt kan du vente av arbeidet ditt hvis du ikke først har bedt til ham som alene kan gi arbeidet frukt?

Lengter du derfor etter åndelige eller legemlige gaver, så be, og du skal få (Matt 7,7)! Lengter du etter Kristus, så søk ham i bønnen, og du skal finne ham! Lengter du etter at døren til den guddommelige nåde og den evige salighet skal åpnes, så bank på i bønnen, og det skal bli lukket opp for deg!

Blir du i dette livets ørken truet og plaget av anfektelsens tørst og av mangel på åndelige goder, så gå til den åndelige klippen, som er Kristus (1 Kor 10,4), og slå på den med bønnens stav. Da skal du erfare hvordan strømmer av guddommelig nåde slukker tørsten din og avhjelper mangelen din!

Vil du bære fram et offer som behager Gud? Vel, så ofre ham din bønn! Gud skal kjenne den behagelige duften av den, og hans vrede skal høre opp (1 Mos 8,21).

Vil du alltid være sammen med din Gud, så ha bønnen kjær! Den er en åndelig samtale mellom Gud og den andektige sjel.

Vil du smake at Herren er god (Sal 34,9), så be ham i bønnen om å ta bolig i hjertet ditt!

Likevel behager bønnen Gud bare når den skjer slik den bør. Derfor: Den som vil bli bønnhørt, skal be med visdom, med varme, uten opphold, med ydmykhet, med tro og tillit.

Be med visdom, det vil si: Be bare om det som tjener til Guds ære og din nestes beste!

Gud er allmektig. Foreskriv ham derfor ikke i bønnen hvordan han skal bønnhøre deg! Han er allvis. Bestem derfor ikke i hvilken orden han skal hjelpe deg!

Du skal ikke la bønnen bryte fram ubetenksomt. Troen må gå foran, og bønnen må springe ut av den. For troen ser nøye på Ordet.

Det Gud lover i Ordet uten betingelser, kan du også be om uten betingelser. Men det han bare lover på betingelser, slik som timelige goder, må du også be om på betingelser. Det han ikke lover på noen måte, må du heller ikke be om på noen måte. For ofte gir Gud i sin vrede det han ellers av nåde nekter oss.

Følg derfor etter Kristus, som helt bøyde sin egen vilje under Faderens vilje (Matt 26,39.44)!

Be med varme! For hvordan kan du kreve at Gud skal høre deg når du ikke engang hører deg selv? Du vil at Gud skal tenke på deg, enda du ikke tenker på deg selv.

«Når du ber, da gå inn i lønnkammeret ditt og lukk din dør» (Matt 6,6). Dette kammeret er hjertet ditt. Inn i dette kammeret må du gå når du vil be som du bør. Og hjertets dør må du lukke, så tanken på jordiske ting ikke forstyrrer deg.

Gud hører ikke lyden fra leppene dine hvis ikke hjertet og sinnet ditt er med. Andaktens flamme må brenne slik i sjelen din at det langt overgår alt tungen makter å si med ord. Det er dette som kalles å tilbe «i ånd og sannhet» (Joh 4,23), slik Herren krever det av oss.

Kristus ba på fjellet (Luk 6,12) og løftet øynene mot himmelen (Joh 17,1). Slik bør også vi løfte hjertene våre bort fra alt det skapte og vende dem til Gud. For du vekker Guds vrede hvis du ber ham gi akt på bønnen din, mens du selv ikke gir akt på deg selv.

«Uten opphold» (1 Tess 5,17) kan vi be når vi ber i Ånden, det vil si slik at sinnet vårt alltid våker i hellig lengsel etter Gud. Vi trenger ikke alltid å rope, for Gud hører også hjertets stille sukk. Han bor i hjertene til de fromme. Det er heller ikke alltid nødvendig å bruke mange ord, for han kjenner også tankene våre.

Ofte behager et eneste sukk ham bedre enn lange og vidløftige bønner der tungen taler mens hjertet er helt stumt – et sukk som Den Hellige Ånd vekker, og som blir båret hjem til Gud i Ånden.

Be i ydmykhet, det vil si slik at du ikke stoler på eller støtter deg til noen egen fortjeneste, men bare til Guds nåde. Bygger vi bønnene våre på vår egen verdighet, er de fordømmelige, om så hjertet vårt svettet blod av ren andakt, som Luther sier.

Ingen behager Gud uten i Kristus. Derfor kan heller ingen be rett uten å be i Kristus og for Kristi skyld.

Bare de ofrene som ble båret fram på tabernaklets alter, behaget Gud (5 Mos 12,5). Slik behager heller ingen annen bønn Gud enn den som blir båret fram på det eneste sanne alteret, og det er Kristus. Israels barn hadde fått løfte om bønnhørelse når de vendte ansiktet mot Jerusalem under bønnen (1 Kong 8,44). Slik skal også vi vende oss til Kristus under bønnen, for han er Guds tempel (Joh 2,19.21).

Da Kristus ba i sin lidelse, falt han ned på jorden (Mark 14,35). Se her hvordan denne aller helligste sjel ydmyker seg for den guddommelige majestet!

Be i tro og hengivelse, slik at du er villig til å være uten all glede og lide all straff med tålmodighet!

Jo før du ber, desto mer gagn har du av det. Jo oftere du ber, desto nyttigere er det for deg. Jo mer brennende du ber, desto mer behagelig er det for Gud.

Be uten å gi opp! For selv om Herren nøler med gavene sine, nekter han oss dem likevel ikke. Han vil bare gjøre dem enda kjærere for oss. Be til slutt med tillit, det vil si slik at du ber «i tro, uten å tvile» (Jak 1,6).

Mildeste Gud, du som har befalt oss å be, gi oss også nåde til å be rett! Amen.

Hør i nåde når vi beder,
søte Gud, Immanuel!
La oss finne når vi leter,
hvile for vår arme sjel!
Når vi banker, da opplukk
døren for vårt rop og sukk!
Når vi skal av verden vike,
ta vår sjel til himmerike!

26. Om de hellige englenes vern

Guds engler står de fromme bi.

Andektige sjel, tenk på hvor stor Guds nåde er, at han har satt sine engler til å verne og beskytte deg!

Den himmelske Far har sendt sin Sønn for å forløse oss. Guds Sønn ble menneske for å frelse oss. Den Hellige Ånd sendes for å hellige oss, og englene sendes for å beskytte oss. Slik står hele himmelen så å si til tjeneste for oss og bringer oss sine nådeskatter.

Nå undrer jeg meg ikke lenger over at alle ting på jorden er skapt for menneskenes skyld, når selve englene, som står langt høyere enn vi, ikke synes det er for ringe å tjene oss.

Er det rart at himmelen tjener oss med sitt lys om dagen, så vi kan arbeide, og med sitt mørke om natten, så vi kan hvile, når himmelens egne innbyggere tjener oss? Er det rart at luften gir oss livspust og alle slags fugler til vår tjeneste, når de himmelske åndene selv våker over livet vårt og verner det?

Er det rart at vannet gir oss drikke, renser det som er urent, frisker opp det som er tørket inn, og gir oss alle slags fisk til føde, når englene selv står rede til å styrke oss når vi blir matte og trette i trengslenes og fristelsenes hete? Er det rart at jorden bærer oss, nærer oss med brød og vin og fyller bordene våre med alle slags frukter og dyr, når englene selv har fått befaling om oss, «at de skal bevare deg på alle dine veier. De skal bære deg på hendene, så du ikke skal støte din fot på noen stein» (Sal 91,11–12)?

Englene tjente Jesus. En engel kunngjorde at han skulle unnfanges (Luk 1,31), en engel forkynte hans fødsel (Luk 2,9–11), og en engel bød Josef flykte med ham til Egypt (Matt 2,13). Engler tjente ham i ørkenen (Matt 4,11), engler tjente ham mens han forkynte, en engel styrket

ham i dødskampen (Luk 22,43), en engel viste seg ved hans oppstandelse (Matt 28,2.5), engler omgav ham ved himmelfarten (Apg 1,10), og engler skal være med ham når han kommer til den ytterste dom (Matt 25,31).

Som englene tjente Kristus i hans kjøds dager, slik verner de også alle som ved troen er blitt forent med Kristus. For som de har tjent hodet, slik tjener de også lemmene.

Ja, allerede på jorden gleder de seg over å få tjene dem som en gang skal bli lik dem i himmelen. De nekter ikke å tjene dem som de håper en gang å få leve sammen med i det saligste fellesskap.

Da Jakob dro sin vei hjem til sin fars land, møtte Guds engler ham (1 Mos 32,1). Slik har også de gudfryktige fått engler til beskyttere i dette livet, som er en vei til fedrelandet i himmelen.

Daniel ble vernet av engler midt blant løvene (Dan 6,23). Slik gjør englene også alle fromme trygge og faste mot de listige angrepene fra helvetes løve.

Engler reddet Lot ut av Sodomas flammer (1 Mos 19,15). Slik river de ofte også oss bort fra helvetes ild, ved hellige tilskyndelser og ved sitt mektige vern mot djevelens angrep.

Engler bar Lasarus' sjel til Abrahams fang (Luk 16,22). Slik bærer de også sjelene til alle de utvalgte til deres herlige boliger i himmelens rike.

En engel førte Peter ut av fengselet (Apg 12,7). Slik redder engler også de fromme ut av farer som truer dem.

Vår motstander djevelen har riktignok stor makt, men de hellige englenes vern skal reise oss opp og trøste oss igjen. Tvil ikke på at disse hjelperne står deg bi i alle farer! For Skriften tegner dem med vinger, i skikkelse av kjeruber og serafer (2 Mos 25,18–20), for å forvisse oss om at de alltid står rede til å skynde seg til hjelp med utrolig fart.

Tvil ikke på at de er ved din side overalt og beskytter deg! For de er de fineste ånder, og ikke noe legeme kan stå imot dem. Alt synlig må vike for dem. De trenger gjennom alle legemer, hvor tykke, tette og faste de enn er.

Tvil ikke på at disse åndene kjenner alle dine farer og fristelser! For de ser din Fars åsyn, han som er i himmelen (Matt 18,10), og de står alltid rede til å tjene ham og utføre det han befaler.

Tenk også på, andektige sjel, at disse englene er hellige. Derfor må du legge vinn på hellighet hvis du vil ha dem hos deg. Det er likhet i sinn og levesett som mest skaper og styrker vennskap. Vil du at englene skal beskytte deg, må du derfor legge vinn på å vandre hellig og ustraffelig.

Ha hellig ærefrykt for din engel overalt, også i den mest skjulte krok, og gjør ikke noe i hans nærvær som du ville skamme deg over om mennesker så det.

Englene er rene og kyske vesener. Derfor driver urene gjerninger dem bort fra deg. Bier drives ut med røyk og duer med vond lukt. Slik driver den sørgelige og avskyelige synden englene, livets beskyttere, bort fra deg.

Men har du mistet deres vern ved synd, hvordan skal du da være trygg mot Satans angrep og renker? Har englenes vern forlatt deg, hvordan skal du da være sikker når de mange farene angriper? Mangler sjelen din englenes faste vernemur, vil den onde fienden lett overvinne deg med sin list og sine skjendige, svikefulle tilskyndelser.

Gud har sendt disse hellige englene ut «til tjeneste for deres skyld som skal arve frelse» (Hebr 1,14). Derfor må du først bli forsont med Gud ved troen hvis du vil ha englene til vern og vakt. Der Guds nåde ikke er, er heller ikke englenes vern.

Vi kan se på englene som Guds velsignede hender, som ikke rører seg til noen gjerning uten at han selv leder dem til den.

I himmelen blir det glede blant Guds engler «over én synder som omvender seg» (Luk 15,10). Synderens angerstårer er som gledesvin for englene, men et ubotferdig hjerte driver de vernende englene bort. La oss derfor omvende oss og bedre oss, så vi kan gi englene glede!

Englene er av himmelsk og åndelig natur. La oss derfor være himmelsk og åndelig sinnet, så det kan være en lyst for dem å stå oss bi og være nær oss!

Englene er ydmyke, og hovmod er dem dypt forhatt. De skammer seg ikke engang over å tjene det minste barn (Matt 18,10). Hvorfor er da støv og aske så hovmodig (1 Mos 18,27; Job 10,9; Sir 10,9), når himmelske ånder kan ydmyke seg slik?

I døden har vi særlig grunn til å frykte den ondes list. For det står skrevet at djevelen skal knuse hælen til kvinnens ætt: «Du skal knuse

hans hæl» (1 Mos 3,15). Hælen er den ytterste delen av legemet, og døden er livets ytterste ende. Derfor er englenes vern mest nødvendig i den siste dødskampen, så de kan beskytte deg mot den ondes brennende piler og bære sjelen din inn i paradis når den går ut av dette livets bolig.

Da Sakarias gjorde sin hellige tjeneste i templet, viste en Herrens engel seg for ham (Luk 1,11). Slik kan også du glede deg over at de hellige englene er nær, når du med lyst og glede øver deg i Ordet og bønnen.

Allnådigste Gud, du som fører oss gjennom dette livets ørken ved dine hellige englers vern: Hjelp oss, så vi også ved dem kan bli ført inn i ditt himmelske rike! Amen.

Bevar oss, Herre Jesu Krist,
fra synd og sorg og Satans list!
La dine engler om oss stå
mens vi vår søvn og hvile få!
Gi oss en søt og salig blund
i livets siste aftenstund!

27. Om djevelens list og snarer

Hvem kjenner djevelens list og svik?

Andektige sjel, tenk på at du er i stor fare, for din motstander djevelen truer deg hele tiden!

Han er en dristig fiende som alltid er raskt på plass. Han er sterk i kraft, slu i sine kunster, full av all slags urenhet og utrettelig i sin stridslyst, og han kan skifte til alle slags skikkelser.

Først lokker han oss til mange slags synder, og når det er gjort, anklager han oss for Guds domstol. Han anklager Gud hos menneskene, menneskene hos Gud og menneskene hos hverandre. Først utforsker han nøye hva hver enkelt har tilbøyelighet til, og så legger han ut fristelsens snarer for ham.

Når fiender beleirer en by, angriper de den ikke der den er sterk og godt forsvart, men der de tror at murene er svake, vollgravene uttørket og tårnene ubevoktet. Slik gjør også djevelen, som alltid stormer mot menneskenes sjeler: Han angriper hjertet først der han finner at det er svakt og lett å innta.

Blir han overvunnet en gang, trekker han seg likevel ikke helt tilbake, men reiser seg på ny med større kraft. Får han ikke bukt med oss ved voldsomme anfektelser, prøver han om han kan overliste oss mens vi er trege og likegyldige.

Hvem skulle han vel holde seg borte fra med sin list og svik, når han har våget å angripe selve herlighetens Herre med sin underfundighet og ondskap (Matt 4,3)? Hvilken kristen skulle han la være i fred, når han til og med krevde å sikte apostlene som hvete (Luk 22,31)?

Han bedro Adam (1 Mos 3,2–5) mens Adams natur ennå var uskadd og ufordervet. Skulle han da ikke kunne bedra oss i vår fordervede natur?

Han forførte Judas, som gikk i Frelserens skole. Skulle han da ikke kunne forlede oss, som går i verdens og villfarelsens skole?

Sannelig, overalt og på alle måter har vi grunn til å frykte djevelens renker. I medgang forfører han oss til hovmod, i motgang til fortvilelse.

Har noen lyst til å spare, er det en glede for djevelen å snøre ham inn i lenkene til den umettelige gjerrigheten. Har noen et heltemodig sinn, egger og tenner han ham opp til voldsom vrede. Ser han at noen er glad og oppspilt, frister han ham til glødende, rasende begjær.

Merker han at noen er alvorlig og ivrig i sin gudsdyrkelse, prøver han å fange ham i vantro og overtro. Dem som sitter i høye embeter og verdigheter, prøver han å styrte med ærgjerrighetens blendverk.

Når han lokker til synd, maler han Guds barmhjertighet som svært stor og vid. Og når han har styrtet oss i synd, stiller han Guds rettferdighet fram for oss som uendelig stor og streng. Først prøver han å forlede oss til formastelighet, men siden gjør han sitt beste for å drive oss til fortvilelse.

Snart angriper han oss utenfra med forfølgelser, snart innenfra med brennende anfektelser. Snart stormer han mot oss åpenlyst og voldsomt, snart i det skjulte og med list.

Ved måltidet egger han til umåtelighet, i ekteskapet til vellyst, i arbeidet til latskap, i samværet med andre til misunnelse, i embetet til gjerrighet, i refselsen til vrede og i høy stilling til hovmod. I hjertet skyter han inn onde tanker, i munnen legger han falsk tale og i lemmene syndige gjerninger. Når vi er våkne, hisser han oss opp til onde gjerninger, og når vi sover, til urene drømmer.

Så må vi da overalt og i alt vokte oss for djevelens renker og list. Sover vi, så våker han: Han «går omkring som en brølende løve» (1 Pet 5,8).

Om du så en rasende løve springe mot deg, ville du sikkert bli fryktelig redd. Men når du hører at helvetes løve er ute etter deg, kan du da fortsatt sove trygt og sorgløst?

Å, tenk da, troende sjel, på hvor stor kraft og list denne mektige fienden har, og søk hjelp i de åndelige våpnene!

Bind sannhetens belte om livet, og ta på rettferdighetens brynje (Ef 6,14)! Kle deg i Kristi fullkomne rettferdighet, så er du trygg

mot djevelens fristelser! Skjul deg i Kristi sår som i klippens kløfter (Høys 2,14) hver gang den gamle, listige slangens piler skremmer deg!

Den som har en sann tro, er i Kristus. Og som Satan ikke har noe i Kristus (Joh 14,30), slik har han heller ikke noe i et menneske som tror rett, og ingen makt over det.

Ha som sko på føttene den beredskap som fredens evangelium gir (Ef 6,15)! La bekjennelsen av Kristus alltid lyde fra vår munn, så skal ingen av djevelens fristelser skade oss.

En slangebesvergers ord driver ikke en legemlig slange så kraftig bort som en stadig uttalt bekjennelse jager denne åndelige slangen på flukt.

«Grip fremfor alt troens skjold, som dere kan slokke alle den ondes brennende piler med» (Ef 6,16)! Det er troen som til og med flytter fjell (Matt 17,20), nemlig tvilens, forfølgelsenes og fristelsenes fjell.

De av Israels barn som hadde strøket påskelammets blod på dørstolpene, ble ikke slått av ødeleggeren (2 Mos 12,13). Slik skal heller ikke den djevelske ødeleggeren plage dem som ved troen har fått hjertet sitt stenket med Kristi blod.

Troen grunner seg på Guds løfter. Dem kan ikke Satan rive ned, og derfor kan han heller ikke få noen makt over troen.

Troen er sjelens lys, og i dette lyset blir den onde åndens fristelser lett avslørt. Ved troen blir syndene våre kastet i det dype havet av Guds barmhjertighet (Mi 7,19), og der blir også den ondes brennende piler lett slokket.

Ta også frelsens hjelm (Ef 6,17), som er det hellige håpet! Hold ut i anfektelsen, og se fram mot utgangen på den!

Gud er de stridendes anfører og seierherrenes krone. Der det ikke er noen fiende, blir det ingen kamp; uten kamp ingen seier, og uten seier ingen krone.

Bedre er den kampen som fører oss nærmere Gud, enn den freden som fjerner oss fra Gud.

Ta også «Åndens sverd, som er Guds ord» (Ef 6,17)! La Skriftens trøsteord veie tyngre hos deg og få større kraft i deg enn djevelens innvendinger! Kristus overvant alle Satans fristelser med Ordet (Matt 4,4), og med Ordet seirer den kristne ennå over alle Satans fristelser.

Endelig har du i bønnen den største hjelpen mot fristelsene. Hver gang fristelsenes og anfektelsenes bølger skyller over sjelen din som over et skip, så vekk Kristus med bønn (Matt 8,25)!

Synlige fiender overvinner vi ved å slå dem ned, men den usynlige fienden seirer vi over ved bønn.

Å kjære Herre Kristus, kjemp du selv for oss og i oss, så vi også kan vinne seier i deg! Amen.

Søte Jesu, la dog ei
Satan mine øyne blinde,
lær meg ved ditt ord å finne
himmerikes rette vei,
deg, kun deg av alle krefter
rett å søke, rett å få,
deg å følge trolig etter,
inn med deg i himlen gå!

28. Allmenne regler for et gudfryktig liv

Gudsfrykt er den høyeste visdom.

For hver dag kommer du nærmere døden, dommen og evigheten. Tenk derfor hver dag over hvordan du skal kunne bestå i den strenge prøven i døden og dommen, og hvordan du skal kunne vinne det evige liv! Gi vel akt på alle dine tanker, ord og gjerninger, for en gang skal du gjøre nøye regnskap for dem alle (Sal 7,10; Matt 12,36; Fork 12,14)!

Tenk om kvelden at døden kan overraske deg om natten, og tenk tidlig om morgenen at den kan møte deg i løpet av dagen!

Utsett ikke omvendelsen og forbedringen av livet ditt til i morgen! For morgendagen er uviss, men døden, som truer, er viss.

Ingenting hindrer gudsfrykten mer enn å utsette omvendelsen. Forakter du Den Hellige Ånds kall i hjertet ditt, kommer du aldri til sann bot og bedring (Sir 18,22).

Utsett ikke omvendelsen og forbedringen av livet til alderdommen, men ofre Gud selve din blomstrende ungdom! For en ung mann er alderdommen uviss, men for den ubotferdige unge mannen er fortapelsen viss. Ingen alder er bedre skikket til å tjene Gud enn ungdommen, når den blomstrer og er utrustet med krefter til legeme og sjel.

Gjør aldri noe ondt for å behage et menneske! For det er ikke det mennesket, men Gud som en gang skal dømme livet ditt. Vokt deg derfor så du ikke setter noe menneskes gunst over Guds nåde!

På Herrens veier går vi enten fram eller tilbake. Prøv derfor livet ditt hver dag: Går du fram eller tilbake i iver for gudsfrykten? Å stå

stille på Herrens vei er det samme som å gå tilbake. Strev derfor etter ikke å bli stående, men gå alltid fram på Herrens vei!

Vær blid og vennlig mot alle i all din omgang, vær ingen til byrde, og vær fortrolig med få! Lev gudfryktig for Gud, sindig mot deg selv og rettferdig mot din neste! Vis kjærlighet mot din venn, overbærenhet mot din fiende og velvilje mot alle, og gjør godt mot så mange du kan!

Dø daglig bort fra deg selv og dine synder mens du lever, så skal du leve for Gud i døden!

Vis inderlig barmhjertighet i sinnet, mildhet i ansiktet, ydmykhet i det du gjør, føyelighet i omgang med andre og tålmodighet i sorgen!

Tenk alltid på tre ting som er forbi: syndene du har gjort, det gode du har latt være å gjøre, og tiden du har mistet! Tenk alltid på tre ting som er nå: hvor kort dette timelige livet er, hvor vanskelig det er å bli salig, og hvor få de utvalgte er! Tenk alltid på tre ting som skal komme: døden, som er mer fryktelig enn alt annet, dommen, som er mer forferdelig enn alt annet, og de evige straffene, som er mer pinefulle enn noe en kan tenke seg!

Be hver kveld om tilgivelse for syndene du har gjort i løpet av dagen, og be på ukens siste dag om at Gud vil slette ut overtredelsene fra dagene som er gått!

Tenk om kvelden på hvor mange som har styrtet seg i den evige fortapelse, og takk Gud for at han ennå har gitt deg tid til bot og bedring!

Glem aldri tre høye ting: øyet som ser alt, øret som hører alt, og bøkene der alt er skrevet opp!

Gud har gitt seg helt og fullt til deg. Gi deg derfor også helt og fullt til din neste! Det beste livet er det som ofres helt og holdent til å tjene andre.

Vis øvrigheten lydighet og ærbødighet, gi din likemann råd og hjelp, og gi den som står under deg, vern og veiledning!

La legemet ditt være underlagt sjelen, og sjelen igjen Gud! Gråt over det onde du har gjort, regn det gode i deg for lite, og strev med hele ditt hjertes lyst og lengsel etter det gode som skal komme!

Tenk på synden din, så du angrer den, og på døden din, så du gir slipp på synden. Tenk på Guds rettferdighet, så du frykter den, og på Guds barmhjertighet, så du ikke fortviler!

Dra deg så mye du kan bort fra verden, og vi deg helt til Herrens tjeneste! Tenk alltid på at kyskheten din kan komme i fare ved et overdådig liv, ydmykheten ved rikdom og gudsfrykten ved livets mange gjøremål!

Søk bare å være til behag for Kristus, og frykt ikke for å mishage noen annen enn ham! Be alltid Gud om at han må by det han vil, og gi det han byr, at han må skjule det som er skjedd, og styre det som skal skje!

Slik du vil at andre skal se deg, slik skal du også være. For Gud dømmer ikke etter skinnet, men etter virkeligheten.

Vokt deg for ordflom når du taler, for på dommens dag skal du gjøre regnskap for hvert utilbørlig ord (Matt 12,36).

Ikke én av dine gjerninger går tapt, hvordan de enn er, men alle blir sådd ut som en sæd for evigheten. Sår du i kjødet, skal du høste fordervelse av kjødet, men sår du i Ånden, skal du høste evig liv av Ånden (Gal 6,8).

Verken denne verdens ære eller oppsamlede skatter og rikdommer, verken verdens lyst eller dens forfengelighet skal følge deg. Men alle dine gjerninger skal følge deg når du går ut av tiden (Åp 14,13).

Slik du en gang vil bli funnet for Guds domstol, slik må du allerede i dag være for hans ansikt.

Sett ikke for høy pris på det du har, men sett heller høy pris på det du mangler! Vær ikke hovmodig over det du har fått, men ydmyk deg heller når du tenker på det som er nektet deg!

Lær å leve mens du ennå får leve! Her i tiden blir det evige liv enten vunnet eller tapt. Etter døden er det ikke lenger tid til å virke; da begynner gjengjeldelsens tid. I det kommende livet har du ikke gjerninger å vente, men lønnen for gjerningene.

La hellig ettertanke vekke selvkjennskap i sjelen din, selvkjennskapen angerens smerte, smerten andakt og andakten bønn!

Det er overmåte godt for hjertets fred at munnen tier.

Jo mer du skiller deg fra verden, desto mer blir du til behag for Gud. Be Gud om alt du lengter etter å ha, og takk ham for alt du eier!

Den som ikke takker for en gave, er ikke verdig gaven. Nådens strøm holder opp å flyte ned når takken vår ikke stiger opp til himmelen.

La alt som møter deg, tjene deg til gode! Hver gang noe godt blir gitt deg, så la det bli en anledning til å love og takke Gud. Rammer noe ondt deg, så la det for alvor vekke deg til anger og omvendelse!

Vis kraften i din styrke ved å hjelpe, kraften i din visdom ved å undervise og storheten i din rikdom ved å gjøre godt og dele med andre!

La ikke motgangen gjøre deg motløs, og ikke medgangen gjøre deg overmodig!

La Kristus være målet for livet ditt! Følg ham i livet, så du kan komme til ham i fedrelandet i himmelen.

Legg i alle ting fremfor alt vinn på den dypeste ydmykhet og brennende kjærlighet! La kjærligheten løfte hjertet ditt opp til Gud, så du holder deg fast til ham! La ydmykheten gi deg ringe tanker om deg selv, så du ikke blir hovmodig!

Lær å kjenne Gud som Far i hans barmhjertighet og som Herre i hans tukt, som Far i hans milde makt og godhet og som Herre i hans strenghet! Elsk ham som din Far med et fromt sinn, og frykt ham som din Herre, fordi du er skyldig å gjøre det! Elsk ham, for han har lyst til barmhjertighet. Frykt ham, for han har ikke lyst til synden.

Frykt Herren og håp på ham (Sal 37,5), kjenn din elendighet og pris hans nåde!

Å Gud, du som har virket viljen, virk også gjerningen etter ditt gode behag (Fil 2,13)! Amen.

Gud Fader, som vår tilflukt er,
i nåde alltid hos oss vær
og av din store godhet giv,
vi både udi død og liv
deg over alting elske må,
deg ene oss forlate på
og alltid tjene rettelig,
så vi omsider må hos deg
i himlen nyte fred
udi all evighet.

29. Om hvor nødvendig det er å fly fra den falske tryggheten

Å leve i falsk trygghet – det er død.

Andektige sjel, tenk på hvor vanskelig det er å bli salig, så vil du lett drive bort all falsk trygghet!

Aldri og ingensteds kan noen være trygg, verken i himmelen eller i paradis, og langt mindre i denne verden.

Engelen falt, selv om han sto for Guds ansikt. Adam falt, enda han levde i paradisets yndige hage. Adam var skapt i Guds bilde (1 Mos 1,27), og likevel ble han forført av djevelens list og snarer. Salomo var den viseste av alle menneskebarn (1 Kong 3,12), og likevel bøyde kvinner hjertet hans bort fra Herren (1 Kong 11,3).

Judas gikk i Frelserens skole og hørte daglig den høyeste lærers frelsende ord, og likevel var han ikke trygg for fristerens snarer (Luk 22,3). Han styrtet i gjerrighetens avgrunn og fra gjerrigheten videre ned i den evige jammers avgrunn. David var en mann etter Guds hjerte (1 Sam 13,14) og Herrens kjæreste sønn, og likevel ble han ved mord og hor et dødens barn (2 Sam 12,5).

Hvor finnes det da trygghet i dette livet?

Hold deg til Guds løfter med hjertets faste tillit, så skal du være trygg for djevelens anfektelser! Her i livet finnes ingen annen trygghet enn den som Herren i sine usvikelige løfter gir dem som tror og vandrer på hans veier. Først når vi er kommet fram til saligheten i det kommende livet, skal vi ha fullkommen trygghet.

I dette livet hører frykt og fromhet sammen; det ene kan ikke være uten det andre.

Vær ikke trygg i motgangen, men se på alt det onde som møter deg, som et tuktens ris for syndene dine! Ofte straffer Gud skjulte feil med åpenbar tukt. Tenk på den tunge byrden av syndene dine, og frykt ham som dømmer med rettferdighet!

Vær ikke trygg i medgangen, for Gud er vred på den han ikke tukter her i livet.

Hva er de frommes trengsler? Svidende piler som kommer fra Guds milde farshånd. Gud regner mange som uverdige til å bli straffet her i tiden, men i evigheten forkaster han dem. Slik er framgang og lykke i timelige ting ofte et tegn på evig fordømmelse.

Det finnes ingen større ulykke enn syndernes lykke. Ingen er mer elendig enn den som ikke kjenner sin elendighet.

Hvor du enn vender øynene, finner du grunn til sorg, men også kraftige legemidler mot den falske tryggheten. Vend derfor tankene oppover til Gud, som vi daglig vekker til vrede, og nedover mot helvete, som vi alle har fortjent. Vend dem bakover til syndene vi har gjort, og framover mot dommen, som vi frykter. Vend dem innover mot samvittigheten, som vi har besmittet, og utover mot verden, som vi har elsket!

Se hvor du er kommet fra, og skam deg! Se hvor du er, og sukk! Se hvor du skal, og skjelv!

Trang er porten til livet, men enda smalere er veien som fører dit (Matt 7,14).

Gud har gitt deg troens skatt, men du bærer denne skatten i leirkar (2 Kor 4,7). Gud har gitt deg englene til å bevare deg (Sal 91,11), men djevelen er ikke langt borte, og han vil forføre deg.

Gud har fornyet deg i ånd og sinn (Ef 4,23), men du har fremdeles mye igjen av kjødets gamle vesen. Du står riktignok i Guds nåde, men du står ennå ikke i den evige herlighet. Det er riktignok gjort i stand et sted for deg i himmelen, men først må du plages av verdens anfektelser.

Gud har riktignok lovet de botferdige sin nåde, men han har ikke lovet å gi den gjenstridige lyst og vilje til å gjøre bot. Riktignok venter det evige livs trøst på deg, men «vi må gå inn i Guds rike gjennom mange trengsler» (Apg 14,22). Riktignok er det evige livs krone lovet deg som seierslønn, men først har du en hard kamp å stå igjennom.

Gud forandrer seg riktignok ikke i sine løfter, men du må heller ikke forandre din ivrige lyst og ditt strev etter å leve hellig og ustraffelig.

Gjør ikke tjeneren det han er pålagt, så gjør herren det han har truet med.

Derfor må vi uten opphold sukke og sørge over vår falske trygghet i synden, så vi ikke etter Guds rettferdige og skjulte dom skal gå fortapt og bli overgitt i djevelens makt.

Så lenge Guds nåde varer, skal du derfor glede deg over den. Men gled deg ikke slik at du mener du eier denne Guds gave med arverett, og så faller i falsk trygghet, som om du aldri kunne miste den. For om Gud skulle ta sin nådegave fra deg og trekke hånden tilbake, ville du bli mer motløs og synke dypere ned i sorg enn det som er rett.

Sannelig, lykkelig er du når du alvorlig og ivrig strever etter å fly fra det sorgløse sinnet, som er mor til all elendighet.

Gud vil ikke forlate deg, men vokt deg også, så du ikke forlater Gud! Gud har gitt deg nåde; be ham da om at han også gir deg utholdenhet!

Gud sier at du skal være viss på din frelse, men ikke at du skal være sorgløst trygg. Strid mandig (2 Tim 4,7), så du til slutt kan triumfere med glede!

I deg strider kjødet ditt mot deg, og jo nærmere fienden er, desto farligere er han. Rundt deg strider verden mot deg, og jo flere fiendene er, desto mer fryktinngytende er de. Over deg strider djevelen mot deg, og jo mektigere fienden er, desto mer fryktinngytende er han.

Men frykt ikke! For har du Guds kraft, kan du kjempe mot disse fiendene, og har du Guds kraft, skal du makte å seire over dem.

Men så mektige fiender overvinner du ikke ved å leve i falsk trygghet. Bare ved uopphørlig kamp kan du overvinne dem.

Livets tid er stridens tid. Lettest blir du angrepet når du verken vet eller tror at du blir angrepet. Når det ser ut som fiendene vil slutte våpenhvile, samler de nettopp sine stridskrefter.

De våker, og du sover? De ruster seg for å skade deg, og du ruster deg ikke til å stå imot?

Mange blir trette på veien før de er kommet fram til fedrelandet i himmelen. Hvor mange av Israels barn døde ikke i ørkenen før de nådde det lovede landet (5 Mos 1,35)! Og hvor mange av Abrahams åndelige barn går ikke til grunne i dette livets ørken før de får den lovede arven i himmelen!

Ingenting vekker oss bedre av den falske trygghetens søvn enn å tenke på hvor få det er som har holdt ut til enden. Derfor bør vi lengte så sterkt etter den himmelske herligheten, ha så stor lyst til å komme dit, sørge så over at vi ennå ikke er der, og frykte så for at vi ikke skal komme dit, at vi ikke gleder oss over noe annet enn det Gud sender oss til hjelp, og håpet om å komme dit.

Hva hjelper det å være glad et øyeblikk, om en så må sørge og klage i all evighet? Hvilken glede kan dette livet gi, når det som fryder oss, er forgjengelig, mens det som plager oss, aldri tar slutt?

Og likevel lever vi i falsk trygghet, som om timen for døden og dommen allerede var forbi. Men Kristus sier: «Menneskesønnen kommer i den time dere ikke tenker» (Matt 24,44). Slik sier han gang på gang, han som selv er sannheten. Hør det, og frykt!

Når Herren kommer i den time vi ikke tenker, har vi sannelig grunn til å frykte at vi skal tre uforberedt fram for domstolen. Hvordan skulle vi kunne bestå i denne domstolens strenge ransakelse om vi trådte fram uforberedt?

Og det som går tapt i dette ene korte øyeblikket, kan ikke gjøres godt igjen i all evighet. I dette ene korte øyeblikket blir vår skjebne avgjort for all evighet. I dette ene øyeblikket blir hver og en dømt til liv eller død, til forbannelse eller salighet, til evig straff eller evig herlighet.

Å Gud, du som har gitt oss nåde til det som er godt: Gi oss også å bli stående fast i det gode inntil enden! Amen.

Hjelp oss, Herre Jesu, Frelsermann,
i dag og i alle stunde,
forløs oss av synds og Satans band,
at vi deg rett tjene kunne.
Gud være vår hjelp og give råd,
sin nåde og fred oss unne.
At når denne dag forgangen er,
og natten vil til oss skride,
vi kunne deg prise, Herre kjær,
både nå og i allen tide.
Gud være vår hjelp og give råd,
helst når vi med døden stride.

30. Om den hellige etterfølgelsen av Kristus

La Kristus være rettesnoren for livet ditt!

Kristi hellige liv er det fullkomne forbildet på alle dyder. Hver gjerning Kristus gjorde, er en undervisning for oss.

Mange vil nok få del i Kristus, men de følger ham ikke etter. Mange vil nyte Kristus, men de vil ikke samtidig gå etter ham.

«Lær av meg, for jeg er nedbøyd og ydmyk av hjertet» (Matt 11,29), sier Frelseren.

Vil du ikke være Kristi disippel, blir du aldri en sann kristen. Kristi lidelse skal være din fortjeneste, men ikke bare det: måten Kristus levde på, skal også være et forbilde for livet ditt.

«Min elskede er hvit og rød» (Høys 5,10). Slik skal også du være rød, bestenkt med Kristi blod, og hvit, fordi du følger Kristi liv!

Hvordan kan du virkelig elske Kristus hvis du ikke elsker hans hellige liv? «Dersom dere elsker meg, da holder dere fast på mine bud», sier vår Frelser (Joh 14,15). Den som ikke holder hans ord og bud, har ham altså heller ikke kjær.

Kristi hellige liv er den fullkomne rettesnoren for vårt liv. Denne ene leveregelen står langt over alle de reglene som Frans og Benedikt ga munkeordenene sine.

Vil du være et Guds barn, så se på hvordan Guds enbårne Sønn levde og ferdedes! Vil du være Kristi medarving, må du også være Kristi etterfølger.

Den som vil leve i syndene sine, har gitt seg over til å lyde djevelen. Men hvordan kan den som vil holde seg til djevelen, holde seg til Kristus? Å ha synden kjær er å ha djevelen kjær, for «den som gjør

synd, er av djevelen» (1 Joh 3,8). Hvordan kan den som har djevelen kjær, ha en sann kjærlighet til Kristus?

Å elske Gud er å elske et hellig liv, for alt hellig liv kommer fra Gud. Hvordan kan da den som ikke elsker et hellig liv, elske Gud?

Kjærlighetens prøvestein er gjerningene den bærer fram som offer. Sann kjærlighet kjennes alltid på at den følger den elskede og vil og føler det samme som han.

Har du Kristus kjær i sannhet, må du derfor vise deg lydig mot budene hans. Likesom han må du elske et hellig liv, «bli fornyet i deres ånd og sinn» (Ef 4,23) og ha et himmelsk sinnelag.

«Dette er det evige liv, at de kjenner … Jesus Kristus» (Joh 17,3). Men den som ikke elsker Kristus, kjenner ham heller ikke. Og den som ikke elsker ydmykhet, kyskhet, saktmodighet, måtehold og kjærlighet til brødrene, elsker heller ikke Kristus. For hele Kristi liv var ikke annet enn ydmykhet, kyskhet, saktmodighet og kjærlighet.

Kristus sier at han aldri har kjent dem som ikke gjør hans himmelske Fars vilje (Matt 7,21.23). Derfor har de som ikke gjør hans himmelske Fars vilje, heller aldri kjent Kristus.

Men hva er Farens vilje? «Deres helliggjørelse», sier apostelen (1 Tess 4,3).

«Om noen ikke har Kristi Ånd, da hører han ikke Kristus til» (Rom 8,9). Der Den Hellige Ånd er, gir han seg også til kjenne med sine gaver og frukter. Men hva er Åndens frukter? «Kjærlighet, glede, fred, langmodighet, mildhet, godhet, trofasthet, ydmykhet, avholdenhet» (Gal 5,22–23).

Likesom Herrens Ånd hvilte over Kristus (Jes 11,2), vil han også ved den sanne troen hvile over alle som er i Kristus. For Kristi brud skynder seg av sted, omgitt av duften av hans salver (Høys 1,3).

«Den som holder seg til Herren, er én ånd med ham» (1 Kor 6,17). Likesom ekteskapet gjør mann og kvinne til ett kjød (Matt 19,6), gjør også det åndelige båndet mellom Kristus og den troende sjelen begge til én ånd. Men der det er én ånd, er det også én vilje, og der det er samme vilje, er det også samme gjerninger.

Den som ikke retter livet sitt etter Kristi liv, holder seg altså ikke til Herren og har heller ikke Kristi Ånd.

Eller er det ikke rett og rimelig at hele vårt liv blir likt hans, han som av kjærlighet til oss ble lik oss i alt? Gud, som er «åpenbart i

kjød» (1 Tim 3,16), har etterlatt oss forbildet på et hellig liv. Slik kan ingen som ikke vil vite av et hellig liv, ta sin tilflukt til kjødet og unnskylde seg med det.

Intet liv er så salig og fredfylt som Kristi liv, for Kristus er den sanne Gud. Hva kan gjøre et liv saligere og mer fredfylt enn den sanne Gud, som jo er det høyeste gode?

Livet her i verden har en kort glede med seg, men det kan dra en hel evighet av sorg etter seg.

Den du former deg etter her i livet, vil du også bli lik i oppstandelsen. Begynner du her å forme deg etter Kristus og hans liv, vil du i oppstandelsen bli ham enda mer fullkomment lik. Blir du derimot lik djevelen her ved synden, vil du også bli lik ham i oppstandelsen, i pine og plager.

«Om noen vil komme etter meg, da må han fornekte seg selv, ta sitt kors opp», sier Frelseren (Matt 16,24). Fornekter du deg selv i dette livet, vil Kristus kjennes ved deg som sin på dommens dag. Gir du for Kristi skyld avkall på din egen ære, din egenkjærlighet og din egenvilje i dette livet, vil Kristus i det kommende livet gi deg del i sin ære og herlighet, sin kjærlighet og sin vilje.

Har du del i korset i dette livet, skal du i det kommende få del i det evige lyset. Har du din del av trengsel og sorg i dette livet, vil du i det kommende få din del av det evige livs trøst og lindring. Lider du forfølgelse i dette livet, vil du i det kommende få den rikeste lønn.

«Hver den som bekjenner meg for menneskene, ham skal også jeg kjennes ved for min Far i himmelen», sier Kristus (Matt 10,32). Men vi skal ikke bare bekjenne Kristus med læren, men også med et liv som ligner hans. Først da vil han kjennes ved oss som sine på dommens dag.

«Men den som fornekter meg for menneskene, ham skal også jeg fornekte for min Far i himmelen» (Matt 10,33). Kristus blir ikke bare fornektet med ord, men også – og enda mye mer – med et ugudelig liv. Den som her i tiden fornekter Kristus med gjerningene sine, ham vil også Kristus fornekte i gjerning på dommens dag.

Den som ikke har en sann tro på Kristus, er ingen kristen.

Den sanne troen planter oss på en åndelig måte inn i Kristus, slik greinen sitter på vintreet (Joh 15,4). Men hver grein som ikke bærer frukt i Kristus, tar den himmelske vingårdsmannen bort. Den som

blir i Kristus og har Kristus boende i hjertet ved troen (Ef 3,17), bærer mye frukt. Den greinen som ikke trekker saft fra vintreet, er ikke i vintreet. Slik er heller ikke en sjel i Kristus ved troen hvis den ikke ved troen trekker kjærlighetens åndelige saft fra ham.

Kjæreste Jesus, gjør oss lik deg i livet vårt her i verden, så vi i det kommende livet kan bli fullkomment lik deg! Amen.

Hjelp oss, o Jesus, Frelser kjær,
at vi til deg oss holder nær
og din forløsning vente!
Hjelp at vi gjennom alskens nød
deg blive tro i liv og død,
til du oss hjem vil hente!

31. Om selvfornektelse

Den som ikke fornekter seg selv, fornekter Kristus.

«Om noen vil komme etter meg, da må han fornekte seg selv», sier vår Frelser (Matt 16,24). Å fornekte seg selv er å si fra seg og gi avkall på sin egenkjærlighet.

Egenkjærligheten hindrer oss i å elske Gud. Vil du være Kristi disippel, må egenkjærlighetens rot dø helt ut i deg. Ingen kan elske Kristus uten at han hater seg selv.

«Hvis ikke hvetekornet faller i jorden og dør, blir det bare det ene kornet. Men hvis det dør, bærer det mye frukt» (Joh 12,24; 1 Kor 15,36). Slik kan heller ikke du få Den Hellige Ånds frukter før egenkjærligheten i hjertet ditt dør.

Herren sa til Abraham: «Dra bort fra ditt land og fra din slekt og fra din fars hus til det landet som jeg vil vise deg!» (1 Mos 12,1). Abraham kunne ikke bli en så stor profet før han hadde dratt ut fra sitt fedreland. Slik blir heller ikke du en sann Kristi disippel og et rett åndelig menneske før du forlater din egenkjærlighet.

Jakob haltet på den ene foten etter at engelen hadde rørt ved hofteskålen hans (1 Mos 32,25), mens den andre forble sunn og uskadd. De to føttene kan bety den dobbelte kjærligheten: kjærligheten til seg selv og kjærligheten til Gud. Først når mennesket halter på egenkjærlighetens fot, mens den andre, gudskjærlighetens fot, forblir sunn og uskadd, får det del i Guds velsignelse.

Det er ikke mulig å se både himmelen og jorden på én gang og med det samme øyet. Slik kan heller ikke én og samme vilje både elske seg selv på urett vis og elske Gud.

Kjærligheten er sjelens høyeste gode. Derfor må sjelens høyeste gode ofres til Gud, som selv er det høyeste gode. Din kjærlighet er din

gud; det vil si: det du elsker høyest, setter du i Guds sted. Det du elsker høyest, regner du for det høyeste. Men Gud er i sannhet det høyeste vesen.

Den som elsker seg selv høyest, regner seg selv for Gud og setter seg i Guds sted. Men det er sannelig den største avgudsdyrkelse.

Det du elsker mest, ser du på som det høyeste av alt og som det endelige målet for alle dine ønsker. Men Gud er begynnelsen og enden på alle ting. Han selv er den første, og han er den siste (Jes 44,6). Han alene fyller hjertets lengsel, den lengselen som ingen skapning kan stille. Derfor må du sette kjærligheten til Gud foran kjærligheten til deg selv.

Gud er begynnelsen og enden (Åp 1,8). Derfor må vår kjærlighet begynne i ham, og i ham må den ende. Guds vesen står utenfor alle skapninger, for han er Gud i seg selv fra evighet av. Derfor må du dra kjærligheten din bort fra alle skapninger.

Som kjærligheten din er, slik er også gjerningene dine. Flyter gjerningene dine ut av sann tro og kjærlighet til Gud, er de Gud til behag og høyt aktet i hans øyne, selv om de kan synes små i menneskenes øyne. Men springer de ut av egenkjærlighet, kan de aldri være Gud til behag.

Egenkjærligheten gjør selv de mest glimrende gjerninger urene.

Da Kristus var i Simons hus, knuste en kvinne en alabastkrukke med svært kostbar salve og helte den ut over hodet hans (Matt 26,6–7). Dette så ut til å være en ringe gjerning. Likevel var den Kristus til behag, fordi den sprang ut av sann tro, ren kjærlighet og oppriktig anger.

I Det gamle testamente var offeret en gjerning som var Gud til behag. Og likevel mislikte Gud at Saul tok en del av byttet fra amalekittene til side for å ofre det (1 Sam 15,19). Hvorfor? Fordi det ikke skjedde av kjærlighet til Gud. Hadde han elsket Gud, ville han ha adlydt Herrens bud og befaling om å brenne opp hele byttet. Men han elsket seg selv og sin selvlagde gudstjeneste.

Kjærligheten er en ild. Slik ber jo menigheten:

Kom, Helligånd, o Herre Gud,
gyt dine nådegaver ut,
i sjel og hjerte oss dem send
og kjærlighetens ild opptenn!

Ilden fester seg ikke ved jorden, men stiger alltid oppover. Slik bør heller ikke kjærligheten din hvile i deg selv, men løfte seg opp til Herren.

Å fornekte seg selv er videre å gi avkall på sin egen ære. Bare det høyeste gode har krav på den høyeste ære, og Gud er det høyeste gode. Den som er ute etter sin egen ære, kan ikke søke Guds ære. Slik sier Frelseren til fariseerne: «Hvordan kan dere tro, dere som tar ære av hverandre?» (Joh 5,44).

Se på Kristi eksempel og følg ham! Ofte vitner han om seg selv at han ikke søker sin egen ære (Joh 8,50), at han ikke tar imot ære fra mennesker (Joh 5,41), og at han er ydmyk av hjertet (Matt 11,29).

Alle dine gaver får du fra Gud. Derfor bør du ofre dem til Gud igjen. Alle nådegavenes bekker springer ut av kilden til Guds godhet. Derfor bør de også alle strømme ut i dette kjærlighetens hav igjen.

Solsikken vender seg alltid mot solen, som den henter liv og næring fra. Slik bør også du vende deg til Gud med alle dine gaver og all din ære og ikke tilskrive deg selv noe.

Hadde du noe av deg selv, kunne du søke din egen ære og tilskrive deg selv gavene dine. Men siden du ikke har noe av deg selv, men alt av Gud, bør du ikke søke din egen, men Guds ære.

Den som søker sin egen ære, vender seg bort fra Gud. Et eksempel på det er Nebukadnesar, som sa: «Er ikke dette det store Babel, som jeg med min veldige makt har bygd til kongesete, til ære for min herlighet!» Men hvordan gikk det så? «Før kongen ennå hadde talt ut, kom det brått en røst fra himmelen: Kong Nebukadnesar! Til deg lyder nå disse ordene: Riket er tatt fra deg! Fra menneskene blir du utstøtt. Hos markens dyr skal din bolig være» (Dan 4,30–32).

Slik vil også du bli drevet bort fra Guds ansikt hvis du av ærekjærhet og hovmod bygger deg et åndelig Babel, det vil si et byggverk av gode gjerninger, og slik gir deg selv æren og ikke Gud alene.

Å fornekte seg selv er til sist å gi avkall på sin egen vilje. Vi bør alltid lyde den beste viljen, og Guds vilje er alltid den beste. Vi bør lyde viljen til ham som vi har fått alt fra (1 Kor 4,7), og fra Gud har vi jo fått alt vi har og er. Vi bør lyde viljen til ham som fører oss til livet og til det gode, og Guds vilje fører oss alltid til livet og til det gode.

«Gled deg i Herren! Så skal han gi deg det ditt hjerte trakter etter» (Sal 37,4).

Men egenviljen fører oss til død og fordømmelse. Hvordan falt våre første foreldre ut av Guds nåde og den salige tilstanden og inn i evig fordømmelse (1 Mos 3)? Ved at de satte Guds vilje til side og fulgte sin egen, og ved at de ikke aktet på Guds bud, men lyttet til djevelens innskytelser.

En rett Kristi disippel gir avkall på sin egen vilje og strever etter å følge Guds vilje. Se på Kristus! I sin lidelseskamp ofrer han sin egen vilje som det offeret Gud har mest behag i (Matt 26,39.42).

Ofre også du din egen vilje til Gud! Da fullbyrder du den selvfornektelsen som Kristus krever av deg.

O Herre, «skje din vilje, som i himmelen, så òg på jorden» (Matt 6,10)!

Ransak meg, Gud, og prøv mitt hjerte,
her brer jeg det for deg ut.
Er det en vei som da gjør smerte,
før meg på rette vei, min Gud!
Min gjerning, ord og tanke være
forent til din lov og ære!

32. Om sjelens sanne hvile

I Herren finner du hvile for din sjel.

Sjelen søker ofte hvile i denne verdens forgjengelige ting, men finner ingen. Og hvorfor finner den ingen? Fordi sjelen er langt høyere enn alle skapninger. Derfor kan den ikke finne hvile og fred i disse ringere tingene.

Alle verdslige ting er flyktige og forgjengelige, men sjelen er udødelig. Hvordan skulle den da kunne finne den rette hvilen i dem?

Alle disse tingene er jordiske, men sjelen har sitt opphav i himmelen. Hvordan skulle den da kunne stille lengselen sin i dem?

I Kristus finner den hvile (Matt 11,29). Han kan mette den og fylle lengselen dens.

I Kristi sår finner den hvile mot Guds vrede, i hans makt mot Satans anklager, i hans evangelium mot lovens redsel, i hans blod, «som taler bedre enn Abels blod» (Hebr 12,24), mot syndene som anklager den. Og i hans sete ved Farens høyre hånd finner den hvile og tilflukt mot dødens redsel.

Slik finner troen vår fred og hvile i Kristus. Men slik finner også kjærligheten vår den skjønneste hvile i ham.

Den som henger ved denne verden med kjærligheten sin, finner ingen sann hvile, for de verdslige tingene eier ingen slik hvile selv. De kan ikke stille sjelens lengsel, for de er alle endelige. Men sjelen vår, som er skapt i Guds bilde, lengter etter Gud, det uendelige gode, som rommer alt godt.

Likesom troen vår ikke må bygge på noen som helst skapning, men bare på Kristi fortjeneste, slik må heller ikke kjærligheten vår henge ved noen som helst skapning, ikke engang ved oss selv. For også egen-

kjærligheten hindrer kjærligheten til Gud. Men kjærligheten til Gud bør vi sette foran og over alt annet.

Sjelen vår er Kristi brud (2 Kor 11,2). Derfor skal vi holde oss til ham alene. Sjelen vår er Guds tempel (1 Kor 3,16). Derfor skal den gi rom for ham alene.

Mange søker ro og hvile i rikdom. Men utenfor Kristus finnes det ingen ro for sjelen.

Der Kristus er, er det fattigdom – om ikke virkelig fattigdom, så i alle fall fattigdom i hjertet. Han, himmelens og jordens Herre, hadde ikke noe han kunne helle sitt hode til (Matt 8,20). Slik ville han anbefale og hellige fattigdommen for oss.

Rikdommen er en ytre ting, men det som skal gi sjelen vår hvile, må være noe indre. Hva skal sjelen holde seg til i døden, når den må forlate alt som er i verden?

Enten forlater vi rikdommen, eller rikdommen forlater oss. Det skjer ofte her i livet, men alltid i døden. Hvordan kan sjelen da finne fred og hvile i rikdommen?

Mange søker hvilen sin i fornøyelser. Disse kan nok for en tid gi legemet hvile og tilfredshet, men ikke sjelen. Til sist kommer deres mørke følgesvenner, sorg og klage. Alle fornøyelser hører dette livet til, men sjelen er ikke skapt for dette livet alene, for i døden må den jo forlate det. Hvordan skal den da kunne finne hvile i fornøyelser?

Bare i Kristus finner sjelen hvile.

Men hvordan var Kristi liv? Fullt av smerter fra fødselen til døden. Med det ville han, som visste å veie og vurdere alt rett, lære oss hva vi bør mene om verdslige gleder og fornøyelser.

Mange søker hvilen sin i ære. Men å, hvor ynkelige er ikke de som mister hvilen hver gang vinden snur i folkegunsten!

Æren er et ytre og svært flyktig gode, men det som skal gi oss ro i sjelen, må finnes inne i oss selv.

Menneskers ros og ære gagner deg ikke mer enn folkets ros gagnet et maleri av den berømte greske maleren Apelles. Se også på den lille kroken der du lever i det skjulte! Hvor liten er den ikke sammenlignet med hele landet, med Europa, med hele den bebodde jorden!

Sann ære er bare den æren de utvalgte en gang skal få del i hos Gud.

Alt finner hvile bare i sitt mål, og etter naturens orden kommer ingenting til hvile før det har funnet sitt mål og sin plass. Men målet

for den skapte sjelen er Gud, for den er jo skapt i hans bilde. Derfor kan den ikke finne ro og fred unntatt i sitt mål, det vil si i Gud.

Likesom sjelen er legemets liv, slik er Gud sjelens liv. Likesom bare den sjelen er levende som Gud bor i på åndelig vis med sin nåde, slik er den sjelen død som Gud ikke bor i.

Men hvilken hvile kan en død sjel ha? Den første døden, døden i synden, drar nødvendigvis den annen død etter seg (Åp 20,6), det vil si fordømmelsen.

Den som holder seg fast til Gud med kjærligheten sin og i sitt indre smaker den guddommelige trøsten, kan ikke forstyrres i sin hvile av ytre plager eller ulykker. I sorgen er han glad, i fattigdommen er han rik, i timelig nød og trengsel er han uten bekymring, i verdens uro er han rolig, under menneskers spott og hån er han full av fred, i selve døden er han levende.

Han bryr seg ikke om tyranners trusler, for i sitt indre kjenner han den guddommelige trøstens rikdom. I motgang blir han ikke bedrøvet, for i sitt indre erfarer han Den Hellige Ånds kraftige trøst. I fattigdom blir han ikke engstelig, for han er rik i Guds godhet. Han lar seg ikke opprøre av menneskers hån, for han nyter saligheten i Guds ære.

Han bryr seg ikke om kjødets lyst, for åndelig glede er ham langt, langt kjærere. Han søker ikke vennskap med verden, for han smaker saligheten i å ha en forsonet Gud til venn. Han trakter og jager ikke etter jordiske skatter, for han har sin største skatt gjemt i himmelen. Han frykter ikke døden, for han lever alltid i Gud.

Han trakter ikke så mye etter verdslig visdom, for han har den rette visdomslæreren, Den Hellige Ånd, i hjertet sitt. Og «når det fullkomne kommer, da skal det som er stykkevis, få ende» (1 Kor 13,10). Han frykter ikke storm og lyn, ikke brann og flom, ikke tegn og varsler i stjernene, ikke sol- og måneformørkelser. For han hviler høyt over naturen i Kristus og har sitt liv i ham ved troen.

Han lar seg ikke forlede av verdens smiger, for i sitt indre hører han Kristi røst, som er langt skjønnere. Han blir ikke redd for djevelens makt, for han kjenner og erfarer nåden ovenfra. Kristus, som lever i ham og beholder seieren, er mektigere enn djevelen, som forgjeves prøver å overvinne ham.

Han følger ikke kjødets lokkemidler, for han lever i Ånden og smaker hvor skjønn Åndens rikdom er. Ånden døder og korsfester kjødet hans (Gal 5,24). Han frykter ikke djevelens anklage, for han vet at Kristus er hans talsmann (1 Joh 2,1).

Denne sanne hvilen for sjelen gi oss han som alene kan skape og gi den, vår Herre, som er Gud over alle, høylovet i all evighet! Amen.

Min Jesus, mitt hjerte du slutte vel til
og lukke deg selv der inne,
driv Satan bort med alt sitt spill
og la ham der intet rom finne!
Guds Sønn skal ha mitt hjerte.

33. Om en ren samvittighet

En ren samvittighet er liv.

Gi nøye akt på samvittigheten din i alt du gjør og lar være å gjøre! Frister djevelen deg til en eller annen synd, så lytt med hellig ærefrykt til samvittigheten, dommeren i ditt indre! Er du redd for å gjøre en synd når andre mennesker ser på, bør din egen samvittighet holde deg enda mer tilbake fra synd.

Et indre vitne er sterkere enn et ytre. Selv om syndene dine slipper unna all anklage fra mennesker, vil du likevel aldri kunne flykte fra samvittighetens indre vitnesbyrd.

Samvittigheten din vil en gang være blant de bøkene som skal åpnes på dommens dag, slik Åpenbaringen vitner (Åp 20,12; 5,1). Den første boken er Guds allvitenhet. Av den skal alle menneskers tanker, ord og gjerninger bli klart og tydelig kjent. Den andre boken er Kristus, livets bok (Åp 13,8). Den som ved troen er skrevet inn i denne boken, blir ført av englene inn i de himmelske boliger.

Den tredje boken er Den hellige skrift. Etter dens bud og forskrifter skal vår tro og våre gjerninger dømmes. «Det ordet jeg har talt, det skal dømme ham på den siste dag», sier vår Frelser (Joh 12,48). Den fjerde boken inneholder det ytre vitnesbyrdet fra de fattige, de som på dommens dag skal ta imot oss i de evige boliger (Luk 16,9). Den femte boken inneholder vår samvittighets indre vitnesbyrd. For samvittigheten er den store boken der alle våre synder blir skrevet opp.

Ja, samvittigheten er en stor bok, og alt som står i den, er skrevet med sannhetens penn. De fordømte vil ikke kunne nekte for syndene sine på dommens dag, for de vil bli overbevist av sin egen samvittighets vitnesbyrd. De vil ikke lenger kunne flykte fra syndenes anklage, for de har samvittighetens domstol hjemme i sitt eget hjerte.

En ren samvittighet er sjelens klareste speil, der den ser Gud og seg selv.

Men et urent øye kan ikke se glansen av det sanne lyset. Derfor sier Frelseren: «Salige er de rene av hjertet, for de skal se Gud» (Matt 5,8).

Likesom et vakkert og rent ansikt er en fryd for menneskene å se, slik er en ren og ubesmittet samvittighet til behag i Guds øyne.

Men en uren og besmittet samvittighet føder en orm som ikke dør. Denne ormen bør vi gi akt på og drepe allerede nå, og ikke nære og pleie den, så den aldri dør.

Alle andre bøker er laget for at denne samvittighetens bok skal kunne legges fram ren og ubesmittet. Hva nytter det å vite mye når samvittigheten er besmittet? En gang skal du dømmes for Guds trone – ikke etter kunnskapen din, men etter samvittighetens bok.

Men vil du skrive denne boken rett, så skriv den etter mønster av livets bok! Livets bok er Kristus. Etter Kristi lære skal du rette bekjennelsen av troen din, og etter rettesnoren i Kristi liv skal du forme livet ditt.

En god samvittighet har du når det er renhet i hjertet ditt, sannhet i munnen din og rettskaffenhet i livet ditt. Bruk da samvittigheten som en lykt i alle gjerningene dine! For den kan grundig lære deg hvilke gjerninger i livet ditt som er gode, og hvilke som er onde.

Se til at du slipper unna samvittighetens strenge dom! Den er på én gang den anklagede, anklageren, vitnet, dommeren, plageånden, fengselet, svøpen og bøddelen.

Hvordan skal noen kunne slippe unna her, der anklageren selv er vitne, og der ingenting kan skjules for dommeren?

Hva hjelper det deg om alle mennesker priser deg, hvis samvittigheten din anklager deg? Og hva skader det deg om alle fordømmer deg, når bare samvittigheten din forsvarer deg?

Denne dommeren er alene nok til å anklage, dømme og fordømme hvem som helst. Og den er en dommer som ikke kan bestikkes, som verken lar seg bevege av bønner eller bøye av gaver.

Hvor du enn går og er, er samvittigheten alltid hos deg og bærer med seg alt du har lagt på den, enten det er godt eller ondt. Det den har fått å oppbevare, tar den trofast vare på mens du lever, og gir deg det nøyaktig tilbake når du er død.

Med god grunn kan det derfor sies at en manns husfolk skal bli hans fiender (Matt 10,36). For i sitt eget hus og blant sine aller nærmeste har mennesket sin speider, sin anklager og sin plageånd.

Hva hjelper det å leve i rikdom og overflod og samtidig bli pint av samvittighetens svøpe?

I sin egen sjel har mennesket kilden både til sin lykke og til sin elendighet. Hva hjelper det den som ligger i feberhete, at han blir lagt i en gullseng? Hva hjelper det et menneske som pines av samvittighetens ild, å eie jordisk lykke i fullt monn?

Ta like omhyggelig vare på samvittigheten din som på det evige liv! For mister du den gode samvittigheten, mister du også troen. Mister du troen, mister du Guds nåde. Og hvordan kan du håpe på det evige liv når du har mistet Guds nåde?

Slik samvittighetens vitnesbyrd er, slik er også den dommen du har i vente fra Kristus. Synderne vil bli sine egne anklagere, selv om ingen anklager dem eller fører noe fram mot dem.

Når en dranker beruser seg på vin, merker han ikke noe ubehag av vinen. Men etterpå, når han våkner av rusen, kjenner han drukkenskapens sørgelige følger. Slik formørker også synden sjelens lys og hyller forstandens klarhet inn i et tykt mørke helt til synden er gjort. Men så våkner samvittigheten til sist og gnager mer fryktelig enn noen annen anklager.

Det finnes tre dommer: verdens dom, din egen dom og Guds dom. Like lite som du kan flykte fra Guds dom, kan du flykte fra din egen, selv om du av og til kan slippe unna verdens dom.

Ingen skillevegg kan skjule deg for samvittighetens øye; den ser alle gjerningene dine. Hvordan vil du kunne unnskylde og forsvare deg når ditt indre anklager og fordømmer deg?

Fred i samvittigheten er begynnelsen på det evige liv.

Med en god samvittighet vil du nyte sannere og søtere glede i nød og bekymring enn med en ond samvittighet midt i fryd og fornøyelser. Mot fiendenes beskyldninger og hån kan du trygt sette samvittighetens frifinnelse.

Spør deg selv hvordan det står til med deg, for du kjenner deg selv langt bedre enn noe annet menneske gjør. Hva hjelper andres falske lovord og ros på den siste dag? Eller hva kan deres falske beskyldnin-

ger skade da? Du står eller faller for Guds dom og din egen, ikke ved andres vitnesbyrd.

Samvittigheten hører aldri opp, likesom sjelen aldri dør. Så lenge samvittighetens anklage varer, så lenge vil helvetes straff plage de fordømte.

Ingen ytre ild piner legemet så fryktelig som den indre ilden piner sjelen. Evig er sjelen som brenner, evig er samvittighetens ild som brenner den. Ingen ytre hugg og slag er så tunge og pinefulle for legemet som samvittighetens nag er for sjelen innvendig.

Flykt derfor fra syndens skyld, så du kan slippe samvittighetens kval! Slett ut syndene dine av samvittighetens bok ved sann bot og tro, så de ikke skal leses der på dommens dag, og du ikke skal måtte frykte Guds dommerrøst.

Rydd ut ormen i samvittigheten med brennende bønn, så bittet dens ikke skal gi deg evig redsel! Slukk samvittighetens brann med tårer, så du får smake hvor skjønn den himmelske lindringen er!

O Herre, hjelp oss å stride den gode strid (2 Tim 4,7) og bevare troen og en god samvittighet, så vi til sist kan gå inn i det himmelske fedrelandet ulastelige og uskadde! Amen.

Store Gud, all nådes Fader,
hør nå meg, ditt usle barn,
som seg fullt på deg forlater,
riv meg ut av Satans garn,
at jeg deg din takk kan gjøre,
som jeg bør og gjerne vil,
og mitt liv rettsindig føre,
mens jeg er i verden til.

34. Om å legge vinn på sann ydmykhet

Hva er et menneske? Hva er en vannboble? Ingenting er de.

Troende sjel, tenk over hvor elendig menneskets kår er, så vil du lett kunne stå imot enhver fristelse til hovmod!

Elendig er menneskets inngang i livet, møysommelig er veien videre, og sørgelig er utgangen. Mennesket angripes av onde ånder, anfektes av fristelser, lokkes av laster og begjær, trykkes ned av trengsler, vikles inn i overtredelser, er blottet for dyder og bundet av onde vaner. Hva er du da stolt av, du støv og aske (Sir 10,9)?

Hva var du før du ble født? En besmittet sæd. Hva er du i livet? En sekk full av makk. Hva blir du etter døden? Mat for ormer.

Er det noe godt hos deg, er det ikke ditt eget, men Guds. Ingenting er ditt unntatt syndene dine. Av alt som er hos deg, må du derfor ikke regne noe for din eiendom unntatt syndene dine.

Den som skryter av og hovmoder seg over sin herres gods, er en dårlig og utro tjener.

Se da, menneske, på Kristus som ditt forbilde! Hele himmelens herlighet står rede til å tjene ham, ja, han alene er den sanne herlighet. Og likevel legger han bort all verdslig herlighet. Han roper ennå i dag: «Lær av meg, for jeg er nedbøyd og ydmyk av hjertet» (Matt 11,29)!

Den som i sannhet elsker Kristus, følger ham også etter. Den som har Kristus kjær, har også Kristi ydmykhet kjær. Den hovmodige tjeneren burde rødme og skamme seg når alle himlers Herre er så ydmyk.

Frelseren kaller seg selv «dalenes lilje» (Høys 2,1). For han, den edleste av alle blomster, vokser og trives ikke på fjellene, det vil si i stolte

og hovmodige hjerter, men i de lave dalene, det vil si i de gudfryktiges knuste og ydmyke hjerter.

Sannelig, en ydmyk sjel er, som Augustin sier, Kristi kjære bolig og hvilested.

Den sanne nåden gjør ikke et menneske hovmodig, men ydmykt. Den som ikke vandrer i hjertets ydmykhet, har derfor heller ikke fått del i den sanne nåden.

Strømmene av Guds nåde flyter nedover, ikke oppover. Likesom vannet av natur ikke søker til høytliggende steder, slik flyter Guds nåde bare ned i ydmyke hjerter. Det heter i salmen: «Hvem er som Herren vår Gud, han som troner så høyt, han som ser så dypt ned, i himmelen og på jorden?» (Sal 113,5–6).

Det er sannelig underfullt at vi bare i og ved ydmykhet kan nærme oss den aller høyeste Gud, han som bor i det høye.

De som holder seg selv for ringe, er store for Gud; de som misliker seg selv, er Gud til behag.

Av intet skapte Gud himmel og jord. Og slik det skjedde ved skapelsen, slik skjer det også nå når mennesket fornyes. Gud skaper av intet (Hebr 11,3), og han fornyer også av intet. Vil du derfor få del i gjenfødelsen og fornyelsen, så vær intet i dine egne øyne, det vil si: tilskriv og tilregn deg selv slett ingen fortjeneste og ære!

Alle er vi svake og skrøpelige, men tenk alltid at ingen er skrøpeligere enn du!

Det skader slett ikke at du holder deg selv for svakere enn alle andre og i ydmykhet stiller deg under alle. Men det skader mye om du hever deg over noen, om så bare én eneste.

De tjuefire eldste, det vil si hele den seirende kirken, kaster kronene sine ned for tronen (Åp 4,4.10) og gir Gud alene pris, ære og takk. Hva skal da en fattig synder gjøre?

Serafene, de hellige englene, dekker ansiktet (Jes 6,2) når de ser Guds majestet. Hva skal da mennesket gjøre, denne fattige og usle skapningen, som på så mange måter er utakknemlig mot sin Skaper?

Kristus, Guds sanne og enbårne Sønn, kom i sin underfulle ydmykhet ned til jorden og tok på seg vår skrøpelige natur. Da han sto fram i skikkelse som et menneske, «fornedret han seg selv og ble lydig til døden – ja, døden på korset» (Fil 2,8). Hva skal da mennesket gjøre, som ved synden har fjernet seg så langt fra Gud?

Troende sjel, se hvordan Kristus har sonet for vår stolthet med en ydmykhet som vi må undre oss over. Kan du likevel være stolt?

Kristus gikk inn til sin herlighet på ydmykhetens og lidelsens vei (Luk 24,26), og du mener at du skal kunne gå inn til den himmelske herligheten på stolthetens vei?

Djevelen ble støtt ut av himmelen for sitt hovmods skyld. Og du, som ennå ikke har nytt himmelens herlighet, mener at du kan nå den på hovmodets vei?

Adam ble drevet ut av paradiset (1 Mos 3,24) for sitt hovmods skyld, og du tenker å komme til det himmelske paradis på hovmodets vei?

La oss heller tjene med Kristus og vaske hverandres føtter (Joh 13,14) enn å trakte etter høye ting med djevelen! La oss ydmyke oss i dette livet, så vi kan bli opphøyet i det kommende!

Troende sjel, tenk alltid – ikke på det du har, men på det du mangler! Vær langt heller bedrøvet over de dydene du mangler, enn tilbøyelig til å opphøye deg over de dydene du synes å eie!

Skjul dydene dine, bekjenn syndene dine! For det er grunn til å frykte at djevelen ved hovmod raner dydenes skatt fra deg hvis du av ærgjerrighet viser dem fram.

Glørne holder seg best når de dekkes med aske. Kjærlighetens glo holder seg aldri sikrere enn når den dekkes av ydmykhetens aske.

Hovmodet er et frø til alle synder. Vokt deg da for å hovmode deg, så du ikke styrtes ned i syndens avgrunn! Hovmodet er djevelens hodepute. Vokt deg da for å hovmode deg, så ikke din fattige sjel kommer under djevelens åk! Hovmodet er en glødende vind som tørker ut kilden til Guds nåde. Vokt deg da for hovmodet, så du ikke blir skilt fra Guds nåde!

O Kristus, helbred hovmodets byll i oss! La din hellige ydmykhet være vår fortjeneste som gir oss det evige liv, men la den også være forbildet for livet vårt! Måtte vår tro holde seg fast ved din ydmykhet, og vårt liv alltid følge den som sitt høyeste forbilde! Amen.

Takk, Jesus, for du viste meg
min store trang til nåde.
Takk, for jeg frelse fant ved deg
til sjelens evig' båte!
Bevar meg udi nådens stand
inntil min siste ende,

og hjelp at troens lampe kan
i livets aften brenne!

35. Om å fly pengegriskheten

Hvem er i sannhet fattig? Den gjerrige.

Så kjær som din sjels frelse er deg, så forhatt skal pengegriskhetens synd være deg. Den gjerrige er den fattigste av alle mennesker. Han mangler ikke bare det han ikke har, men også det han har.

Den gjerrige er den ulykkeligste av alle mennesker. Han gjør ikke godt mot noen, men verst er han mot seg selv.

Hovmod er begynnelsen til all synd (Sir 10,14), men pengekjærhet er «en rot til alt ondt» (1 Tim 6,10). Hovmodet er det fordi det vender mennesket bort fra Gud, pengegriskheten fordi den vender mennesket til de skapte ting.

Rikdom koster svette å skaffe, frykt å eie og smerte å miste. Og det som er verre: Den gjerriges strev er ikke bare forgjengelig, men også til fordervelse.

Enten forlater rikdommen deg, eller så forlater du den. Setter du altså ditt håp til rikdommen, hvilket håp har du da i dødsstunden? Hvordan kan du overgi din sjel til Gud når du ikke betror ham omsorgen for ditt legeme?

Den allmektige Gud sørger for deg. Hvorfor tviler du da på om han kan forsørge deg? Den allvise Gud har omsorg for deg. Hvorfor spør du da så engstelig hvordan han vil holde deg oppe? Den rike og gavmilde Gud har deg på hjertet. Hvordan kan du da tvile på at han vil gi deg det du trenger?

Kristus, som er Herre over alle ting i himmelen og på jorden, har jo gitt deg et håndskrevet løfte og en forsikring: Ingenting av det de trenger, skal mangle dem som først søker Guds rike (Matt 6,33). Stol på dette løftet fra Kristus. Han vil ikke skuffe deg, for han er sannheten (Joh 14,6).

Pengegriskhet er den mest avskyelige avgudsdyrkelse (Kol 3,5), for den setter skapningen i Guds sted. Den gjerrige flytter den tillit og tilbedelse som tilkommer Gud, over på skapte ting.

Alt som elskes høyere enn Gud, blir verdsatt høyere enn Gud. Og det som verdsettes høyere enn Gud, setter man i Guds sted.

Esau solgte førstefødselsretten sin for en rett linser (1 Mos 25,33). Hvor mange mennesker mister ikke den himmelske arveretten som Kristus vant for dem, for å vinne timelige eiendeler!

Judas solgte Kristus for tretti sølvpenger (Matt 26,15). De gjerrige selger Kristi nåde for jordisk rikdom.

Hvordan kan den som fyller sin buk med de skolmer som svinene åt (Luk 15,16), lengte etter himmelens rike? Hvordan kan den som mener å finne ro for sjelen i rikdommen, løfte sitt hjerte til Gud?

Rikdommen er torner (Matt 13,22), sier han som selv er sannheten. Den som elsker rikdom, elsker derfor i virkeligheten bare torner. Å, hvor mang en sjel er ikke blitt stukket og kvalt av disse tornene!

Tornene hindrer såkornet i å vokse opp. Slik hindrer også bekymringene for rikdommen at Guds ord bærer åndelig frukt. Torner stikker og sårer legemet. Slik plager også rikdommen sjelen med sine bekymringer.

Du vil gå til grunne hvis du bare samler forgjengelige skatter. De som samler seg skatter her på jorden, ligner dem som lagrer såkornet sitt på lave og fuktige steder og ikke tenker på at det er der det fortest blir ødelagt.

Hvilke dårer er ikke de som gjør rikdommen til målet for sine ønsker!

Hvordan kan en legemlig ting mette sjelen, som er ånd? Vår åndelige natur er tvert imot slik at den med sin egen kraft rommer alt legemlig, og ingenting, hvor stort det enn er, kan fylle den.

Sjelen er skapt for evigheten. Derfor gjør du den urett hvis du setter målet for dens lengsler i timelige og forgjengelige ting.

Jo mer sjelen løftes opp til Gud, jo mer dras den bort fra kjærligheten til rikdom. Jo nærmere himmelen de levende skapningene er, jo mindre samler de på jordiske ting. «Se på fuglene under himmelen! Ikke sår de, ikke høster de, ikke samler de i hus» (Matt 6,26).

Det er et nokså sikkert tegn på at sjelen tenker himmelske tanker, når den regner de jordiske goder for lite verdt eller til og med forakter

dem. Mus og andre dyr som kryper på jorden, sanker sammen i hulene sine, for de er av lavere slag enn fuglene. Og det er et sterkt bevis på at en sjel har vendt seg bort fra Gud og henger fast ved jordiske ting, når den fester seg ved rikdommen med en kjærlighet som ikke sømmer seg.

Gud har gitt deg sjelen, og du vil ikke engang overlate ham omsorgen for legemet ditt! Gud gir fuglene under himmelen føde, og du tviler på at han vil holde deg oppe, enda du er skapt i hans bilde! Gud kler liljene på marken (Matt 6,28), og du tviler på at han vil gi deg klær!

Skam deg! Det naturdriften virker i hver eneste fugl, kan ikke tro og fornuft sammen virke i deg, som er et menneske. Fuglene sår ikke og høster ikke (Matt 6,26), men overlater omsorgen for sitt lille legeme til Gud. De gjerrige derimot stoler ikke på Guds ord før de selv har sørget for sitt underhold.

Den gjerrige er urimelig og urettferdig. Hvorfor? Fordi han ikke hadde noe med seg inn i verden (1 Tim 6,7), men likevel strever så engstelig etter jordisk eiendom som om han skulle ta det meste med seg ut av verden.

Den gjerrige er svært utakknemlig. Hvorfor? Fordi han nyter så mange av Guds gode gaver, men likevel aldri løfter sitt hjerte med takk og tro til giveren av alle gode gaver.

Den gjerrige er en stor dåre. Hvorfor? Fordi han forlater det sanne gode, som intet virkelig godt kan finnes uten, og henger seg fast ved det som ikke er noe gode uten Guds nåde.

Den som er fanget av kjærlighet til de jordiske ting, eier ingenting, men blir selv eid av dem.

Pengegriskheten blir verken utryddet av overflod eller av mangel. Den avtar ikke ved mangel, for lysten etter jordisk gods vokser når man ikke kan få det man lenge har strevd etter. Den minker ikke ved overflod, for jo mer den gjerrige får, jo mer vil han ha. Når han har nådd målet for sin lengsel, finner han snart nye ting å begjære. Han ligner ilden, som blir større jo mer ved den får å fortære.

Pengegriskheten er som en fjellbekk som er liten i begynnelsen, men etter hvert svulmer opp til en vill strøm. Sett derfor en grense for din lyst etter rikdom, så den ikke styrter deg i evig fortapelse.

Mange sluker her i livet det de siden må fordøye i helvete. Mange løper i sin tørst etter vinning rett inn i den sikre fortapelse.

Tenk på dette, du gudhengivne sjel, og fly pengegriskheten av all kraft. Av alt ditt gods kan du ikke ta med deg noe annet til dommen enn det du gir til de fattige.

Nekt ikke å gi dine forgjengelige goder til de fattige, når Kristus ikke nektet å gi sitt liv for dem. Gi til de fattige, så gir du til deg selv. Det du ikke gir til de fattige, vil en annen få eie.

Gjerrig er den som ikke har Herren som alt i alle. Den som setter de jordiske ting høyt, har ingen rett lengsel etter de himmelske.

Hvordan skulle den som avviser en bror som ber om det han trenger for å leve, kunne «sette livet til for brødrene» (1 Joh 3,16)?

Den fattiges hånd er vår skattkiste i himmelen. Det den har tatt imot, legger den ned i himmelen, så det ikke skal gå til grunne på jorden.

Vil du gjøre Kristus en kjærlighetstjeneste, så gjør vel mot de fattige. Han som er hodet, regner det gode som blir vist mot lemmene, som om det var vist mot ham selv (Matt 25,40).

Kristus sier til deg: «Gi meg av det jeg har gitt deg av mitt.» Gjør godt med et gode som ikke kan gjøre deg selv god, så du kan få det som er godt. Del ut av de jordiske midlene, så du kan beholde dem. For gjemmer du dem altfor gjerrig, vil du miste dem.

Hør og følg Kristi formaning, så du ikke på dommens dag skal høre ham si: «Gå bort fra meg, dere som er forbannet, til den evige ild, som er beredt for djevelen og englene hans. For jeg var sulten, og dere ga meg ikke mat. Jeg var tørst, og dere ga meg ikke å drikke. Jeg var fremmed, og dere tok ikke imot meg. Jeg var naken, og dere kledde meg ikke. Jeg var syk og i fengsel, og dere så ikke til meg» (Matt 25,41–43).

Gaver til de fattige er en hellig såing. Etter som den blir sådd sparsomt eller rikelig, blir høsten sparsom eller rikelig (2 Kor 9,6; jf. Gal 6,8).

Vil du høre til blant Kristi sauer, så gjør også vel mot hans sauer. Frykt for å bli lik geitene, som er stilt ved hans venstre side (Matt 25,33), ikke fordi de har røvet, men fordi de ikke har gjort godt mot andre.

Herre, «bøy mitt hjerte til dine vitnesbyrd og ikke til urett vinning!» (Sal 119,36). Amen.

O Jesus, lukk opp mitt hjerte og sinn
og send meg din Hellige Ånd der inn,
som kan meg trøste i all min nød
og fri meg fra den evige død.
Bevar mitt liv og levnet vel,
og etter døden ta imot min sjel,
hold meg her i en kristen tro
og gi meg hisset den evige ro.

36. Om den sanne kjærlighetens kjennetegn

De helliges kjennemerke er kjærlighet.

Ren og sann kjærlighet er alltid de troendes kjennetegn. Ingen kristen uten tro, ingen tro uten kjærlighet. Der kjærlighetens lys mangler, mangler også troens varme.

Skill først lyset fra solen, så kan du skille kjærligheten fra troen.

Kjærligheten er det ytre uttrykket for en kristens indre liv. Legemet er dødt uten åndedrett. Slik er også troen død uten kjærlighet (Jak 2,26).

«Om noen ikke har Kristi Ånd, da hører han ikke Kristus til» (Rom 8,9). Den som ikke viser kjærlighetens gave, har ikke Kristi Ånd, for «Åndens frukt er kjærlighet» (Gal 5,22). Et godt tre kjenner man bare på den gode frukten det bærer (Matt 7,16).

Kjærligheten er den kristne fullkommenhetens bånd (Kol 3,14). Legemets lemmer holdes sammen av ånden, det vil si livet. Slik forener også Den Hellige Ånd de sanne lemmene på Kristi hellige legeme med kjærlighetens bånd.

I Salomos tempel var alt kledd med gull, både utvendig og innvendig (1 Kong 6,21–22). Slik er alt i Guds åndelige tempel prydet med kjærlighet, både utvortes og innvortes.

Kjærligheten beveger hjertet til medlidenhet, og den beveger hånden til gavmildhet. Medlidenhet alene er ikke nok uten gavmildhet utad. Men gavmildhet utad er heller ikke nok uten medlidenhet innvendig.

Troen tar imot alt fra Gud. Kjærligheten gir til gjengjeld alt sitt til nesten. Ved troen får vi del i guddommelig natur (2 Pet 1,4), men «Gud

er kjærlighet» (1 Joh 4,16). Der kjærligheten ikke gir seg til kjenne utad, må derfor ingen mene at det finnes tro innvortes.

Ingen tror på Kristus uten å elske ham. Ingen elsker Kristus uten å elske sin neste. Den som nekter sin neste den tjenesten han skylder ham, har ikke tatt imot Kristi fortjeneste med hjertets sanne tro.

Ingen gjerning er virkelig god uten at den skjer av tro (Rom 14,23). Og ingen gjerning er heller virkelig god uten at den skjer av kjærlighet. For kjærligheten er et såkorn som alle dyder spirer fram av, og ingen frukt er god som ikke vokser opp av kjærlighetens rot.

Kjærligheten er sjelens åndelige smakssans. Den alene gir alt en god smak, enten det er godt eller tungt, strevsomt eller motbydelig.

Kjærlighetens smak gjør selve døden søt. For kjærligheten er «sterk som døden» (Høys 8,6), ja, den er sterkere enn døden. Kjærligheten førte Kristus i døden, og den gir liv og mot til alle sanne troende, så de ikke nøler med å dø for Kristus.

Alle Guds gjerninger, også hans straffer, springer ut av hans kjærlighet. Slik skal også alt et kristent menneske gjør, springe ut av kjærlighet.

I alle skapninger har Gud satt fram et speil av sin kjærlighet for oss. Solen og stjernene lyser ikke for seg selv, men for oss. Urtene renser og leger ikke seg selv, men oss. Luften, vannet, dyrene og alt som er skapt, tjener menneskene. Derfor skal også du gi deg helt og fullt til tjeneste for din neste.

«Om jeg taler med menneskers og englers tunger, men ikke har kjærlighet, da er jeg en lydende malm eller en klingende bjelle» (1 Kor 13,1). For kjennskap til tungemålene blåser opp når det ikke er forent med kjærlighet, men kjærligheten bygger opp.

Om jeg kjenner alle hemmeligheter og all kunnskap, men ikke har kjærlighet, da er jeg ingenting (1 Kor 13,2). For også djevelen kjenner alle hemmeligheter, men kjærligheten finnes bare hos den som virkelig tror.

«Om jeg har all tro, så jeg kan flytte fjell, men ikke har kjærlighet, da er jeg ingenting» (1 Kor 13,2). For en slik tro kan gjøre under, men den frelser ikke.

Kjærligheten er mer dyrebar enn gaven til å gjøre under. Den er det kjennetegnet som aldri slår feil hos sanne kristne, mens undergaven noen ganger er gitt også til ugudelige.

«Om jeg gir alt det jeg eier til mat for de fattige, … men ikke har kjærlighet, da gagner det meg ingenting» (1 Kor 13,3). For det er bare en ytre, hyklersk gjerning når den indre kjærligheten mangler. Hele strømmer av velgjerninger gagner ingenting når de ikke flyter fra kjærlighetens kilde.

«Kjærligheten er tålmodig» (1 Kor 13,4), for ingen blir gjerne sint på den han virkelig elsker. Kjærligheten er velvillig. Hvordan skulle den som i kjærlighet har gitt bort sitt hjerte, sjelens høyeste gode, kunne nekte å gi mindre, ytre gaver? Kjærligheten misunner ikke, for den ser på andres gods som sitt eget. Kjærligheten farer ikke uvørent fram[1], for ingen krenker gjerne den han av hele sitt hjerte virkelig elsker. Kjærligheten blåser seg ikke opp. Ved kjærligheten blir vi alle lemmer på ett legeme, og det ene lemmet holder seg ikke for bedre enn det andre.

Kjærligheten gjør ikke noe usømmelig (1 Kor 13,5), for å være usømmelig er sinte folks vis, men kjærligheten er en tøyle på vreden. Kjærligheten søker ikke sitt eget. Den som elsker, setter det han elsker høyere enn seg selv og søker dets gagn og beste framfor sitt eget. Kjærligheten blir ikke bitter, for all bitterhet kommer av hovmod, men kjærligheten ydmyker seg under andre. Den tenker ikke ondt[2], for den som søker å skade en annen, kan ikke virkelig elske ham.

Kjærligheten «gleder seg ikke over urett» (1 Kor 13,6), for den ser på andres ulykke som sin egen. «Den utholder alt, tror alt, håper alt, tåler alt» (1 Kor 13,7), for det kjærligheten vil at andre skal gjøre, nekter den ikke selv å gjøre mot andre.

«Om det er profetiske gaver, da skal de få ende, eller det er tunger, skal de opphøre, eller det er kunnskap, skal den ta slutt», men «kjærligheten faller aldri bort» (1 Kor 13,8). Tvert imot skal dens ufullkommenhet bli forvandlet til fullkommenhet i det kommende liv, og fullkommenheten skal bli enda større.

Gud lot reise to altere i tabernaklet, og ilden ble båret fra alteret utenfor til alteret innenfor. Slik har Gud også reist og samlet en dobbelt kirke og menighet, en stridende og en seirende, og kjærlighetens ild skal en gang føres over fra den stridende til den seirende.

[1] NB: «skryter ikke».
[2] NB: «gjemmer ikke på det onde».

Tenk på dette, du gudhengivne sjel, og lengt etter den hellige kjærligheten!

Hvem din neste enn er, er han likevel en av dem som Kristus har lidd for (Rom 14,15). Vil du da nekte å vise din neste kjærlighet, når Kristus ikke nølte med å gi sitt liv for ham?

Elsker du virkelig Gud, må du også elske hans bilde.

Vi er alle ett åndelig legeme (Ef 4,4). Derfor bør alle også ha ett åndelig sinn. Det sømmer seg ikke at de som en gang skal leve sammen i seier i himmelen, lever i strid og splittelse her på jorden. Når ett sinn gir dem liv i Kristus, må også én vilje forene dem. Vi er tjenere for én Herre (Ef 4,5). Derfor passer det seg ikke at strid skiller oss fra hverandre.

Dødt er det lemmet som ikke kjenner de andre lemmenes smerte. Den som ikke lider med når et annet lem lider, må ikke tro at han er et virkelig lem på Kristi åndelige legeme.

Det er «én Gud og alles Far» (Ef 4,6), og slik Kristus har lært oss, kaller vi ham daglig «Fader vår» (Matt 6,9). Men hvordan kan han kjenne deg som sitt sanne barn når du for din del ikke kjenner hans barn som dine brødre og søstre?

Er dine medmennesker, som Gud har lagt deg på hjertet, verdige til din kjærlighet, så elsk dem fordi de fortjener å bli elsket. Men er de uverdige til din kjærlighet, så elsk dem fordi Gud er verdig til at du adlyder ham.

Elsker du det mennesket som er din fiende, viser du deg som Guds venn.

Se ikke på hva et menneske gjør mot deg, men se nøye på hva du har gjort mot Gud. Se ikke på den uretten din fiende gjør deg, men heller på alle de velgjerningene og all den nåden du har fått og stadig får av ham som byr deg: «Elsk deres fiender» (Matt 5,44–45).

Alle er vi hverandres neste etter vår jordiske fødsel, og alle er vi brødre og søstre etter håpet om den himmelske arven. La oss derfor elske hverandre!

Herre, vår Gud, tenn i oss kjærlighetens ild ved din Hellige Ånd! Amen.

O Jesus, la meg så
din kjærlighet forstå,
at hva jeg foretager,

av kjærligheten smager,
at alt mitt liv må være
din kjærlighet til ære!

37. Om å strebe alvorlig etter kyskhet

Et kyskt hjerte er en bolig for Kristus.

Hver den som vil være en sann disippel av Kristus, må legge vinn på hellig kyskhet. Vår nådige Gud er en ren og kysk Ånd. Derfor må du også påkalle ham i kyske bønner.

En vis mann (Berossos, en kaldeisk prest i det tredje århundre før Kristus) har en gang sagt: «Legemets kyskhet og sjelens hellighet er to nøkler til gudsfrykt og lykke.»

Hvis legemet ikke blir bevart rent og ubesmittet av utukt, kan ikke sjelen brenne i bønnen.

Vårt legeme er «et tempel for Den Hellige Ånd» (1 Kor 6,19). Derfor må vi med all flid passe oss så Åndens hellige bolig ikke blir besmittet.

Våre legemer er Kristi lemmer (1 Kor 6,15). Derfor må vi passe godt på at vi ikke tar Kristi lemmer og gjør dem til en horkvinnes lemmer.

La oss i tro og kyskhet holde oss til Herren, så vi blir «én ånd med ham» (1 Kor 6,17). Men la oss ikke holde oss til horkvinnen, så vi ikke blir «ett legeme med henne» (1 Kor 6,16).

Da mennene i Sodoma brant av onde lyster, ble de slått med blindhet, både legemlig og åndelig (1 Mos 19,11). Den samme straffen rammer urene mennesker den dag i dag.

Herren lot det regne svovel og ild ut av himmelen og straffet slik sodomittenes syndige lyster (1 Mos 19,24). Slik vil Gud også tenne gløden fra de utuktiges skammelige lyst til en evig ild.

Denne ilden slokner ikke. «Røken av deres pine stiger opp i all evighet. De har ikke hvile dag eller natt» (Åp 14,11). «Utenfor», det vil

si utenfor det himmelske Jerusalem, «er hundene» (Åp 22,15), det vil si de urene og vellystige menneskene.

I den hellige dåp har Kristus vasket oss rene med sitt dyrebare blod. La oss derfor med all flid passe oss så vi ikke besmitter oss med urene lyster og begjær!

Bare av naturlig drift skammer de ugudelige seg over å gjøre slike gjerninger for menneskers øyne. Likevel skammer de seg ikke over å gjøre dem for Guds og de hellige englers åsyn.

Ingen vegg hindrer Guds øyne i å se, for de er klarere enn solen (Sir 23,28). Ingen krok stenger de hellige englene ute, og intet gjemmested kan skjule samvittighetens indre vitnesbyrd.

Det er underlig at vellystens brann liksom stiger opp mot himmelen, mens dens avskyelige stank trenger ned i helvete.

Kort er lysten, men den kan føde en evig smerte. Gleden den gir, varer bare et øyeblikk, men pinen den fører med seg, er evig. Kort er den utuktiges lyst, men straffen for utukt varer evig.

Å, om tanken på den korsfestede måtte korsfeste ditt kjød i deg, tanken på helvete dempe begjærets ild i deg og angerens tårer slokke lystenes brann i deg! La gudsfrykten gjennomtrenge deg og tøyle ditt kjød så du ikke blir lenket av kjødelig kjærlighet!

Tenk på at det vellystige begjæret er fullt av angst og dårskap, at det er fullt av vederstyggelighet og vanære når det blir fullbyrdet, og at det ender i anger og skam.

La deg ikke lokke og narre av djevelens forføreriske ansikt når han frister deg til vellyst. Tenk heller på de sårene han gir hjertet ditt når han har fått makt over deg. Tenk ikke på den korte lysten, men tenk heller på den evige fordømmelsen.

Ha din glede i å kjenne Guds ord, så kan du slett ikke ha lyst til de kjødelige lastene.

Vær alltid opptatt med arbeid, så fristeren finner deg i arbeid når han kommer. Han forførte David, som gikk ledig (2 Sam 11,2), men Josef, som passet sitt arbeid, kunne han ikke forføre (1 Mos 39,8).

Tenk på døden, som står for døren hvert øyeblikk, så vil du lett kunne forakte all kjødets lyst.

Legg vinn på måtehold, så vil du lett kunne overvinne det syndige begjæret. Er legemet ditt opphisset av vin, skummer vellysten snart over. I overdådighet og vellevnet er kyskheten i fare. Steller du derfor

ditt kjød med overflod og lekkerier, så nærer du din egen fiende. Kjødet skal næres slik at det tjener sjelen. Det skal tøyles og temmes så det ikke får råde.

Tenk på hvor forferdelig den ytterste dom er, så vil du lett kunne slokke lystens brann.

På dommens dag skal hjertenes skjulte tanker og råd bli åpenbart (1 Kor 4,5). Hvor mye mer da de gjerningene som ble gjort i det skjulte!

På dommens dag skal menneskene gjøre regnskap for «hvert unyttig ord» de har sagt (Matt 12,36). Hvor mye mer da for stygt og tåpelig snakk og lettsindig skjemt (Ef 5,3–4)!

For hvert urent ord skal du avlegge regnskap. Hvor mye mer da for urene gjerninger!

Så langt som ditt liv har vært, så lang blir anklagen mot deg. Så mange som dine synder har vært, så mange blir dine anklagere. Selv de tankene som vanen har fått til å virke små og uten vekt, skal bli ransaket og trukket fram i lyset.

Hva hjelper det deg da at du for en tid klarer å skjule ditt urene liv for menneskene, når det likevel skal bli åpenbart for alles øyne på dommens dag? Hva gagner det deg å unnslippe den jordiske dommerens domstol når du ikke kan unnslippe den himmelske dommerens?

Ham kan du ikke bestikke med gaver, for han er den mest rettferdige dommer. Ham kan du ikke rikke med bønner, for han er den strengeste dommer. Fra hans domsmakt kan du ikke flykte, for han er den mektigste dommer. Ham kan du ikke føre bak lyset med tomme utflukter og unnskyldninger, for han er den viseste dommer.

Den kjennelse og dom han en gang har avsagt, kan du ikke anke til en annen domstol, for han er selv den aller høyeste dommer. Hos ham er det bare sannhet i granskingen, bare åpenhet når dommen blir forkynt, og bare strenghet når den blir fullbyrdet.

Du sjel som er hengitt til Gud, la derfor denne forferdelige dommen alltid stå for dine øyne, så vil vellystens brann ikke gripe deg.

Vær lik rosen i kjærlighet, fiolen i ydmykhet, liljen i kyskhet! Lær ydmykhet av din brudgom, Kristus (Matt 11,29), men lær også kyskhet av ham!

Stor er kyskhetens verdighet, for den er blitt helliggjort i Kristi legeme. Stor er kyskhetens verdighet, for den gjør at du nok lever i kjødet, men aldri etter kjødet.

Det finnes ingenting som er mer usselt og skammelig enn å la seg beherske av kjødet. Slik finnes det heller ingenting som er herligere og mer ærefullt enn å overvinne kjødet.

Og vi skal ikke bare fly det ytre urene livet, men også de urene tankene. For Gud dømmer ikke bare de ytre gjerningene, men også de indre tankene.

Ved en mine blir gudsfrykten ofte såret, ved et blikk blir kyskheten ofte krenket. Hør hva Sannheten selv sier: «Hver den som ser på en kvinne for å begjære henne, har allerede brutt ekteskapet med henne i sitt hjerte» (Matt 5,28).

Så hard som kampen er, så herlig blir seieren.

Det er vanskelig å dempe og slokke vellystens brann. Den pirrer barn, den setter de unge i brann, ja den uroer til og med gamle, utlevde folk. Ingen hytte er for ringe for den, intet palass for høyt og herlig.

Men så hardt som det er å kjempe her, så herlig blir det å seire her. Vi må bare knuse de første fristelsene straks i begynnelsen og ikke blåse opp denne ilden og nære den med skammelige tanker.

Apostelen formaner til kamp og strid mot alle laster, men mot utukt råder han til flukt. Han sier: «Fly hor!» (1 Kor 6,18).

En fremmed tigger som kommer til oss for å lure oss med hyklersk enfold, går sin vei når vi ikke slipper ham inn. Men slipper vi ham inn, blir han vår gjest og samler krefter, ja til sist gjør han seg til herre i huset hvis vi tillater det.

Slik søker også de onde lystene å fange og lokke oss, men de må vike når vi ikke gir etter for dem. Vil du derfor ikke at denne fienden skal herske over deg, så ta ikke imot ham i ditt hjertes bolig.

Herre, vår Gud, bevar oss i åndens hellighet og i legemets kyskhet! Amen.

Gud, la ei vellyst feie
din frykt ut av mitt sinn,
at Satan ei skal eie
og ta mitt hjerte inn!
Gud, la ditt søte ris
meg heller daglig snerte,
deg plante i mitt hjerte
til evig lov og pris!

Du bør og ene have
mitt hjertes hele bo.
Kom, Jesus, ta den gave
og styrk meg i min tro!
O Gud, meg selv bered
og åpne så mitt øre,
at jeg ditt ord kan høre,
min sjel til salighet!

38. Om hvor flyktig dette livet er

Menneskelivet er som en rullende bølge.

Du gudhengivne sjel, tenk på hvor elendig og flyktig dette livet er, så ditt hjerte kan løfte seg til den rette lengselen etter den himmelske arven.

Dette livet avtar mens det vokser. Det minker mens det øker, og det som blir lagt til det, går fra det.

Et eneste øyeblikk, ja kortere tid enn et øyeblikk, lever vi. Før vi får snudd oss, står evigheten for døren.

I dette livet er vi som i et fremmed hus. I Kanaan hadde Abraham ikke noe blivende sted og ingen fast bolig, bare et gravsted som han eide (1 Mos 23,20). Slik er dette livet også for oss bare et herberge og en gravplass.

Vårt livs begynnelse er samtidig begynnelsen på vår død.

Livet vårt er som en sjømanns liv. Han kan stå, sitte eller ligge, men han kommer likevel stadig nærmere havnen og går dit skipet fører ham. Slik blir også vi ført nærmere vårt endelikt hvert øyeblikk, enten vi sover eller våker, ligger eller går, med eller mot vår vilje.

Dette livet er snarere en død. Vi dør jo hver dag, for hver dag bruker vi opp et stykke av livet vårt.

Dette livet er fullt av sorg og smerte over det som er forbi, fullt av bekymring og strev for det som er nå, og fullt av frykt og engstelse for det som skal komme. Inngangen til livet er bedrøvelig, for barnet begynner livet med tårer, som om det så sin kommende elendighet på forhånd. Livet fortsetter i svakhet og skrøpelighet, for det er mange sykdommer som plager oss, og mange sorger som gjør oss engstelige.

Utgangen av livet er forferdelig. Vi går ikke bare ut av verden, men gjerningene våre følger oss (Åp 14,13), og gjennom døden går vi til Guds strenge dom (Hebr 9,27).

I synd er vi unnfanget, i jammer og elendighet er vi født, livet er oss en straff, og i angst dør vi. I urenhet blir vi avlet, i mørke blir vi båret, under smerter blir vi født.

Før vi blir født, er vi en tung byrde for mødrene våre, og når vi blir født, volder vi dem fryktelige kvaler. Etter fødselen er vi fremmede her, og i livet er vi som gjester, for døden tvinger oss til å vandre herfra igjen.

I den første tiden av livet vet vi ikke av oss selv, midt i livet tynges vi ned av sorger, og i den siste tiden trykkes vi av alderdommens plager.

Hele vår levetid er enten nåtid eller fortid eller framtid. Nåtiden er ustadig, fortiden er ingenting, framtiden er uviss.

Forgjengelighet er vi når vi blir født, en vannboble i livet og mat for ormer i døden. Jord bærer vi, jord spiser vi, jord er vi, jord tråkker vi på, og til jord skal vi bli igjen.

Å måtte bli født er trøstesløst, å måtte leve er sørgelig, å måtte dø er forferdelig. Legemet vårt er en hytte av jord, der synd og død bor og tærer på den hver dag.

Hele livet vårt er en åndelig strid (Job 7,1). Over oss ligger de onde åndene på lur for å ødelegge oss. Fra høyre og venstre angriper verden oss. Under oss og i oss står vårt kjød rede til å ødelegge oss.

Ja, menneskets liv er en strid, for kjødet og Ånden ligger i en uavlatelig kamp mot hverandre (Gal 5,17).

Hvilken sann glede kan mennesket da ha i dette livet, når livet selv ikke eier noen sann lykke? Hvordan kan det som er nå, gi oss noen glede, når alt er forgjengelig og det uforgjengelige ligger foran oss? Hvordan kan det styrke og oppmuntre oss, når alt det vi elsker, går helt til grunne, og vi stadig kommer nærmere det stedet der pinen aldri tar slutt?

Den eneste vinningen vi har av et lengre liv, er at vi gjør mer ondt, ser mer ondt og lider mer ondt. Bare den fordelen har vi av et lengre liv, at vår skyld og klagen over våre synder blir desto større på dommens dag.

Hva er mennesket? En slave av døden, en vandringsmann på gjennomreise, lettere enn en vannboble, kortere enn et øyeblikk,

tommere enn et bilde, mer innholdsløst enn et ekko, mer skrøpelig enn glass, mer ustadig enn vinden, mer flyktig enn skyggen, mer bedragersk enn en drøm.

Hva er dette livet? En venting på døden, en skueplass for narraktig og forfengelig gjøglespill, et hav fullt av jammer og elendighet, et kar av blod som ethvert støt kan knuse og ethvert lite feberanfall kan ødelegge.

Livsløpet vårt er en labyrint som vi går inn i fra mors liv, og som vi går ut av over dødens terskel. Vi er ikke annet enn støv. Støvet er som en røyk, men røyken er som ingenting. Derfor er vi også selv ingenting.

Livet er skrøpelig som glass, rinner fort bort som en strøm og er strevsomt som en krigstjeneste. Og likevel synes mange at det er svært ønskelig.

Utvendig ser dette livet ut som en vakker og kostelig nøtt. Men når du åpner den med sannhetens kniv, vil du finne at det inni ikke er annet enn ormer og råttenskap.

I traktene rundt Sodoma vokser det epler som ser svært vakre og fristende ut utenpå, men som faller sammen til støv så snart de blir rørt ved. Slik er også dette livets lykke fager nok utenpå, men ser du nøyere etter, viser den seg å være røyk og støv.

Kjære sjel, vend derfor ikke tanke og sinn først og fremst mot dette livet, men lengt av hele ditt hjerte etter den kommende gleden!

Sammenlign det lille, korte tidsrommet som er gitt oss i dette livet, med den uendelige evigheten som ikke har noen ende eller grense. Da vil du se hvor stor dårskap det er å henge ved dette flyktige livet og ringeakte det evige.

Ja, dette livet er flyktig i høyeste grad, og likevel er det i dette livet vi enten vinner eller taper det evige liv. Dette livet er svært elendig, og likevel er det her vi enten vinner eller taper den evige salighet. Det er fullt av nød og bekymring, og likevel er det her vi enten vinner eller taper den evige gleden.

Vil du en gang gripe det evige liv, så lengt og strev etter det av hele ditt hjerte i dette flyktige livet.

Bruk verden, men heng ikke ditt hjerte ved verden. Ha ditt livsverk og dine gjøremål i dette livet, men la ikke din sjel bli bundet til dette

livet. Å bruke de verdslige ting utvortes skader ikke, så sant du ikke henger ved dem med hjertets kjærlighet.

I himmelen er vårt fedreland, i verden er bare vårt herberge. Så la ikke denne verden smake deg så godt i dette kortvarige herberget at du blir dratt bort fra lengselen etter det himmelske fedrelandet.

Dette livet er et hav, og det evige liv er havnen. Fryd deg ikke så mye over at havet er stille et øyeblikk, at du glemmer å lengte etter det evige livs havn, der det alltid er rolig.

Forgjengelig er dette livet, og det er slett ikke til å stole på for dem som elsker det. For ofte flykter det fra dem når de minst venter det. Hvorfor vil du da sette din lit til det?

Det er dumdristig og farlig å tro seg trygg, selv for en liten stund. For ofte tar det flyktige livet slutt nettopp i denne korte stunden. Det tryggeste er alltid å vente at livet skal ta slutt, og å gjøre seg rede til det med alvorlig bot og bedring.

Jona gledet seg over skyggen av kikajontreet, men Gud lot det komme en orm, «som stakk kikajontreet så det visnet» (Jona 4,7). Slik er heller ingenting bestandig i de jordiske ting som mange henger fast ved. Forgjengelighetens ormer bor i dem og fortærer dem.

Verden er alt så ødelagt og forfalt av sin store skrøpelighet at den også har mistet sin forførende glans.

De som ikke har aktet seg verdige til å blomstre der verden blomstrer, fortjener ros og ære. Men de som har lyst til å gå til grunne med verden når den går til grunne, fortjener like mye å bli klandret og beklaget.

O Herre Kristus, dra våre hjerter bort fra kjærligheten til denne verden, og vekk i oss en sann og alvorlig lengsel etter det himmelske rike! Amen.

O Gud, jeg beder deg
av hjertet inderlig:
unn meg at jeg på denne verdens ø
må leve kristelig og salig dø.
Min levetid er ond og kort,
jeg ønsker meg å komme bort
fra kampen her mot synd og verdens svik
til hvilen der hos deg i himmerik.

39. Om verdens forfengelighet

Det evige er høyere enn det forgjengelige.

Kjære sjel, elsk ikke de ting som er i verden! Verden forgår (1 Joh 2,17; 1 Kor 7,31), og alt som er på jorden, skal brenne opp (2 Pet 3,10). Hva blir det da igjen av det du elsker?

Elsk det evige gode, så du kan leve i evighet.

Skapningen er lagt under forgjengelighet (Rom 8,20). Men den som med sin kjærlighet henger ved de skapte ting, blir selv forgjengelig.

Elsk det sanne og uforanderlige gode, så hjertet ditt kan bli fast og stille.

Hvordan kan denne verdens ære glede deg? Søker du ære hos mennesker, kan du ikke bli æret av Gud (Joh 5,44).

Den som søker denne verdens ære, må skikke seg lik denne verden. Den som vil være mennesker til lags, kan ikke være Gud til lags (Gal 1,10).

Alt som kommer av forgjengelige og ustadige ting, er selv forgjengelig og ustadig. Derfor kan heller ikke verdens ære vare. Den som menneskene i går hevet til himmels med de største æresbevisninger, overøser de ofte i dag med den største spott og vanære.

Søk derfor å være Gud til lags, så du får ære av Gud. For den ære Gud gir, er sann og urokkelig.

Blir et menneske bedre fordi andre akter ham høyere? Så mye som du er aktet i Guds øyne, så mye er du verd, og ikke mer.

Da folk kom og ville gjøre Kristus til konge, trakk han seg unna (Joh 6,15). Men da de søkte ham for å føre ham til vanære og korsets skammelige død, gikk han frivillig dem i møte.

Vil du bli lik Kristus, så gled deg mer over verdens vanære enn over dens ære. Den som ikke for Kristi skyld forakter denne verdens ære, hvordan skulle han kunne gi sitt liv for ham?

Til sann ære fører ingen annen vei enn den som går gjennom forakt for verdens ære, slik også Kristus gikk inn til sin herlighet gjennom korsets vanære (Luk 24,26). La deg derfor gjerne forsmå og forakte i denne verden, så du kan bli æret i den kommende.

Hva verdens ære er verd, lærte Kristus oss ved sitt liv. All himmelens herlighet er ham underlagt, ja, han er selv den eneste sanne herlighet. Likevel skyver han så å si all herlighet fra seg.

Jo mer ære et menneske får, og jo rikere han er på legemlig velvære, desto dypere og inderligere må han sørge når han ser hvor mye lenger han da er fra å ligne Kristus.

All menneskeros er forfengelig når en ond samvittighet anklager oss innvendig. Hva hjelper det den som har feber, å ligge i en seng av elfenben, når han like fullt plages av heten inni seg?

Den sanne ære og den sanne ros ligger i det samvittigheten din vitner. Det finnes ingen mer rettferdig og ingen mer rimelig dommer over gjerningene dine enn Gud og din samvittighet. Se derfor til at gjerningene dine kan bestå for denne domstolen. Eller er det ikke nok for deg at du er kjent av deg selv og – det viktigste av alt – av Gud?

Hvorfor jager du så ivrig etter rikdom? Den som ikke har nok i Herren, er sannelig altfor gjerrig.

Dette livet er veien til det evige fedrelandet. Hva hjelper da mange og store skatter deg? De tynger en vandringsmann enda mer, slik en stor last tynger et skip.

Kristus, himmelens konge, er rikdommen til Guds tjenere.

Den rette skatten må være i mennesket, ikke utenfor det. Den rette skatten er den du kan ta med deg fram for den domstolen som skal dømme alle.

Men alt vi eier utvortes, blir tatt fra oss i døden. Alt vi har samlet, går til grunne. Og enda verre er det at den som har samlet det, selv går til grunne, om han ikke før den tid er blitt rik i Gud.

Fattig kom du til verden, og fattig skal du fare herfra igjen (Job 1,21). Hvorfor skulle da den delen av livet som ligger imellom, være ulik begynnelsen og slutten? Rikdommen skal dekke det vi trenger for dagen, men hvor lite skal ikke til for det?

Den minste del av Guds nåde, den minste kristne dyd, er mer verd enn all jordisk rikdom. Hvorfor? Fordi dyden behager Gud, men rikdom uten dyd gjør det ikke.

Kristi fattigdom bør være kjærere for oss enn hele verdens rikdom, for i Kristus er fattigdommen blitt helliget. Fattig var han da han ble født, enda fattigere i sitt liv, fattig i sin død. Hvorfor nøler du med å velge fattigdom framfor denne verdens rikdom, når Kristus valgte den framfor selve himmelens rikdom?

Hvordan kan den som ikke en gang betror Gud omsorgen for sitt legeme, overgi sin sjel til ham? Hvordan kan den som ikke en gang gir bort noe av sin rikdom for sin bror, gi sitt liv for ham?

Å skaffe seg rikdom koster møye, å eie den gir frykt, å miste den gjør vondt. Og det som er enda mer å beklage: Den gjerriges møye har ikke bare vært forgjeves, men også til fordervelse, som den hellige Bernhard lærer.[1]

Det du elsker, er din gud. «For hvor din skatt er, der vil også hjertet ditt være» (Matt 6,21). Den som elsker denne legemlige, verdslige og forgjengelige rikdommen, kan ikke elske de åndelige, himmelske og evige skattene. For den første tynger menneskets hjerte og drar det ned, de siste løfter det opp.

Augustin, som i sannhet elsket Herren Kristus, har en gang sagt: «Kjærligheten til de jordiske ting er fuglelim på åndens vinger.»

Lots hustru, som ble til en saltstøtte (1 Mos 19,26), advarer oss ennå i dag: Vi skal ikke se oss tilbake etter det som er i verden, men strebe etter å komme den rette veien til det himmelske fedrelandet.

Apostlene forlot alt og fulgte Kristus (Matt 4,22). Hvorfor? Fordi de hadde lært den eneste sanne rikdom å kjenne. Da forsvant all lyst og lengsel etter det som med urette kalles rikdom.

Den som en gang har smakt det åndelige gode, har ikke lenger smak for kjødet og dets lyster. For den som har fått Kristus kjær, er verden bitter.

Hvorfor jager du så ivrig etter denne verdens lyst og glede? La tanken på den korsfestede Kristus korsfeste all lengsel etter verdslig lyst i deg! La tanken på helvetes ild slokke all begjærets ild i deg! Tenk på lystens korte øyeblikk, og tenk så på straffens lange evighet!

[1] Den norske utgaven fra 1892 har her en note: Bernhard av Clairvaux (1091–1153) var i mange stykker et trofast vitne for den evangeliske sannhet.

Lystene er dyriske og gjør oss lik de ufornuftige dyrene. Den som daglig metter seg med skolmene som svinene eter (Luk 15,16), har ingen smak for himmelrikets salighet.

La oss da døde alle kjødelige lyster. La oss med Abraham ofre også vårt kjæreste barn som et åndelig offer, det vil si vårt hjertes begjær (1 Mos 22). La oss villig si fra oss alle lyster og ta korset i favn, selv om det synes oss så hardt og bittert!

Veien som fører til himmelriket, er ikke jevn og strødd med roser, men ujevn og full av torner. Det ytre mennesket vokser under lyst og fornøyelser, det indre under kors og trengsel. Så mye som det ytre mennesket tiltar, så mye avtar det indre.

Lystene tjener legemet, men et virkelig gudfryktig menneske har minst omsorg for legemet og mest for sjelen. Lystene tar hjertet vårt til fange, så det ikke kan være fritt i Guds kjærlighet.

Når du en gang dør, skal du jo ikke ta lystene med deg. Nei, det du tar med deg til dommen, er forakten for dem.

La derfor en hellig frykt korsfeste kjødet ditt, så kjødelig lyst ikke forfører deg. La tanken på Guds dom alltid stå for din sjel, så den falske dommen fra dine sanselige begjær ikke fører deg i trelldom. Se ikke på slangens forførende ansikt, men tenk på bittet og såret den til slutt gir deg.

Vinn seier ved Kristi nåde, så du en gang som seierherre kan få livets krone av Kristus.

Din kjærlighet, o Frelser, oss forene,
at vi må ett med deg og i deg mene;
ak, helliggjør vårt legem, ånd og sjel!
at vi kan her ustraffeligen vandre,
inntil du all vår jammer vil forandre
til evig vel.

Lær du oss selv i denne verdens trengsel
å stå på vakt i bønn og himmellengsel,
at ingen røver oss vår brudekrans,
inntil vi kan, o Brudgom, deg til ære
livskronen, som du oss vil give, bære
i evig glans!

40. Om anfektelsenes nytte

Palmen vokser under byrden.

Det er godt for den troende sjel at den i dette livet blir prøvd og styrket ved anfektelser. Vår Frelser kjempet selv med djevelen i ørkenen (Matt 4,1 ff.) for å overvinne ham for oss og til vår frelse, og for å bli en trofast forkjemper for oss i den striden vi er satt til.

Først steg han ned til helvete, så steg han opp til himmelen. Slik må også en troende sjel først fare ned i anfektelsenes helvete, så den kan stige opp til himmelrikets herlighet.

Israels folk kunne ikke komme inn i det lovede landet før de hadde overvunnet sine mange fiender rundt omkring (Jos 23,1). Slik kan heller ikke den troende sjel håpe på himmelriket før den har overvunnet kjødet, verden og Satan.

Anfektelsen prøver, renser og opplyser.

Anfektelsen prøver. For når troen blir rystet av all slags motgang, blir den enda fastere grunnfestet på frelsens klippe. Den brer seg videre ut i gode gjerningers grener og løfter hodet høyere i håpet om frelse.

Da Abraham etter Guds befaling var villig til å ofre sin sønn, viste Herrens engel seg for ham etter prøven og sa: «For nå vet jeg at du frykter Gud, siden du ikke har spart din sønn, din eneste, for meg» (1 Mos 22,12).

Har du i anfektelsene ofret Gud ditt hjertes kjæreste sønn, det vil si din egen vilje, skal også du bli funnet som en som i sannhet frykter Gud. Og du skal fornemme Guds røst i ditt hjerte.

Gullet prøves i ilden, troen i anfektelsen. Hvor modig en stridsmann er, viser seg i slaget. Slik viser det seg også i anfektelsen hvor sterk troen vår er.

Når hvirvelvinder og brusende bølger slår mot Kristi båt, blir det åpenbart hvor lite tro mange av disiplene hans har (Matt 8,24).

De israelittene som fikk befaling av Gud om å dra ut og slå midjanittene, ble først prøvd ved vannet (Dom 7,4 ff.). Slik blir også de som skal overvinne sine fiender og gå inn i det himmelske fedrelandet, først prøvd ved trengselens og anfektelsens vann.

All den motgang og anfektelse som møter den troende sjel, skal den derfor se på som en prøve, ikke som et tegn på at den er forkastet.

Anfektelsen renser også. Kristus, vår lege, bruker mye bitter aloe for å rense oss for den giftige væsken fra egenkjærligheten og kjærligheten til verden.

Bedrøvelsen driver oss til å ransake samvittigheten og minnes syndene i det livet vi har levd. Ja, slik legemidlet bevarer legemet mot smittsomme sykdommer, bevarer bedrøvelsen oss mot synd.

Mennesket er riktignok alltid tilbøyelig til å falle, men langt mer i medgangens tid enn i motgangens. For mange blir rikdommen til torner som kveler (Matt 13,22). Derfor river Gud opp tornene, så de ikke skal kvele sjelens liv.

Mange blir så hindret av alle sine verdslige gjøremål at de ikke lyder Gud. Derfor sender Gud dem sykdom, så de kan gå i seg selv, se på hvordan det står til inne i dem, og begynne å dø fra verden og leve for Gud.

For mange har det vært til gagn å måtte stige ned fra rikdommens eller ærens høyde til en ringere stilling. Verdslig heder vekker og nærer stolthet hos mange. Derfor sender Gud dem forakt og tar på den måten næringen bort fra stoltheten.

Til slutt opplyser anfektelsen også. Hvor ynkelig og tom all verdens trøst er, lærer vi først å se i anfektelsene.

Stefanus så Kristi herlighet da han ble steinet (Apg 7,55). Slik viser Kristus seg ennå for den sjel som er knust av nød og trengsel.

Sann og varig glede har vi bare når Gud tar bolig i oss. Men Gud bor hos den som er knust og nedbøyd i ånden (Jes 57,15). Trengsel og anfektelse knuser og ydmyker menneskets hjerte. Derfor finnes sann og varig glede i de bedrøvedes sjeler.

Anfektelsen er en vei til å kjenne Gud. Derfor sier Herren: «Jeg er med ham i nøden, jeg vil fri ham ut og ære ham … og la ham skue min frelse» (Sal 91,15–16).

Den blinde Tobias (Tob 2,11) så ingenting, verken det som var over ham, under ham eller foran ham, og seg selv kunne han heller ikke se. Men da han ved engelen Rafael hadde fått synet igjen fra Gud, kunne han se alt det han ikke hadde sett før. Og likevel hadde han ikke brukt noe annet legemiddel enn fiskegalle (Tob 11,7). Dette lærer oss at øynene våre først må smøres med bedrøvelsens galle og bli gjort seende før vi i sannhet kan kjenne oss selv og de verdslige goder.

Hvorfor sier apostelen at «nå ser vi som i et speil, i en gåte» (1 Kor 13,12)? Fordi vi i anfektelsene lærer å se at Gud gjør sine utvalgte glade gjennom bedrøvelse, levende gjennom døden, friske gjennom sykdom og rike gjennom fattigdom.

Kristus ble fristet og korsfestet for oss. Den som ikke vil være utakknemlig mot ham, bør derfor ta imot kors og anfektelser med takk og elske dem.

Kjærlige Jesus, plag og slå oss her, så du kan spare oss der!

Kjære Herre Jesus, vi som så ofte vender oss bort fra deg når vi blir spart, la oss vende om til deg igjen ved slagene fra din kjærlige hånd! Slå ned og trykk ned det ytre mennesket, så det indre mennesket kan vokse og trives!

Kjære Herre Jesus, kjemp i meg mot meg selv! Vær min fører i striden og min krone i seieren! Styrk og øk min tro ved alle de trengsler som møter meg på min vei i livet!

Kjære Herre Jesus, kom min svake tro til hjelp! For du har jo lovet ved din hellige profet: «Som en mor trøster sitt barn, slik vil jeg trøste dere» (Jes 66,13). Mens barnet er lite og dier, får det større omsorg og pleie av moren. Slik må du, kjære Herre Jesus, holde oppe og styrke min ennå svake og vaklende tro!

La din trøst i mitt indre være sterkere enn alt det mennesker og djevelen sier mot meg, ja, sterkere enn tankene i mitt eget hjerte!

Du barmhjertige samaritan, hell gjerne bedrøvelsens skarpe vin i mine syndesår, men hell så også din guddommelige trøsts olje i dem. Øk gjerne korset, men gi også kraft til å bære det! Amen.

Trofaste Gud, jeg beder,
hvordan du enn meg leder
igjennom vel og ve,
i livet og i døden,

la meg dog ei på nøden,
men ene på din nåde se!

41. Grunnvollen for den kristne tålmodighet

Tålmodighet seirer til slutt.

Vær stille, du andektige sjel, og bær tålmodig det korset Gud har lagt på deg.

Tenk på hva Kristus, din brudgom, led. Han har lidt for alle, av alle, i alt.

Han har lidt for alle, også for dem som forakter hans dyrebare lidelse og skjendig tråkker hans blod under føtter (Hebr 10,29).

Han har lidt av alle. Av sin himmelske Far ble han gitt (Rom 8,32), knust (Jes 53,4–5) og forlatt (Matt 27,46). Av sine elskede disipler ble han også forlatt (Matt 26,56). Av jødene, hans eget eiendomsfolk, ble han forkastet og aktet ringere enn selve morderen Barabbas (Matt 27,21–22). Av hedningene ble han korsfestet. Han tok hele verdens synder på seg – derfor led han også av alle.

Han har også lidt i alt. Hans sjel var «bedrøvet inntil døden» (Matt 26,38). Og da han kjente Guds vredesdom tynge ham ned, ropte han med høy røst: «Min Gud, min Gud, hvorfor har du forlatt meg?» (Matt 27,46). Over alle lemmene svettet han blod. Hodet hans ble kronet med torner, tungen smakte myrradrikken, hender og føtter ble gjennomboret av nagler (Sal 22,17), siden hans ble åpnet, og hele legemet ble hudstrøket og strukket ut på korset. Han led sult, tørst og kulde, forakt, fattigdom, hån og spott, sår og død, ja, korsets død.

Men hvor urimelig ville det ikke være om Herren led, og tjeneren levde i glede! Hvor urimelig at Frelseren ble straffet så hardt for våre

synder, og vi gledet oss i dem! Hvor urimelig om de andre lemmene ikke skulle lide med når hodet lider!

Slik Kristus måtte lide dette og gå inn til sin herlighet (Luk 24,26), slik må også vi «gå inn i Guds rike gjennom mange trengsler» (Apg 14,22).

Tenk også på hvor rikelig det skal bli gjengjeldt deg. «Den nåværende tids lidelser er ikke for noe å regne mot den herlighet som skal åpenbares på oss» (Rom 8,18).

Hvor stor lidelsen vår enn er, varer den bare en tid, ofte bare en dag. Men den herligheten som er lovet, varer evig.

All vår motgang og bedrøvelse legger Gud nøye merke til, og en dag skal han føre den fram for dommen (Fork 12,14). Hvilken skam ville det ikke være å stå i den herlige forsamlingen fra hele jorden uten å være prydet med kors og lidelse!

Herren Gud skal selv tørke tårene av alle ansikter og ta bort sitt folks vanære (Jes 25,8; Åp 7,17).

Salige tårer, som skal tørkes bort av en så nådig og så mektig hånd! Salige kors, som finner en slik lønn i himmelen!

David levde ikke fulle ti år i landflyktighet, men han levde førti år som konge (2 Sam 5,4). Her har vi et bilde av hvor kort lidelsen er, og hvor lenge den herligheten varer som følger etter.

Korset som trykker de hellige, varer bare et kort øyeblikk. Men nåden og miskunnheten som Gud samler dem inn i, varer en hel evighet. Slik følger i sannhet glede om morgenen på gråt om kvelden (Sal 30,6).

Tenk dessuten på hvilken trengsel og bedrøvelse alle de hellige har hatt. Se Job, som sitter sorgtung i asken (Job 2,8), Johannes, som sulter i ørkenen (Luk 3,2 ff.), Peter, strukket ut på korset, og Jakob, halshogd av Herodes' tjener. Se Maria, Frelserens velsignede mor, hvordan hun står under Sønnens kors (Joh 19,25) som et bilde på kirken, Herrens åndelige mor.

Herren Kristus sier: «Ja, salige er dere når de spotter og forfølger dere og lyver allslags ondt på dere for min skyld. Gled og fryd dere, for stor er den lønn dere har i himmelen. For slik forfulgte de profetene før dere» (Matt 5,11–12).

Herlige og ærefulle forfølgelse, som gjør oss lik profetene og apostlene og alle de hellige, ja, lik Kristus selv! Derfor vil vi lide med de

lidende og korsfestes med de korsfestede, så vi kan bli herliggjort med dem som er gått inn i herligheten.

Er vi i sannhet Guds barn, kan vi ikke vegre oss for å bære den lodd alle andre Guds barn har. Lengter vi virkelig etter Guds arv, må vi også ta imot arven hel, med alt som hører til den.

Men Guds barn er ikke bare arvinger til fryd og ære i det kommende livet. De er også arvinger til trengsel og bedrøvelse i det nåværende. For «den Herren elsker, den tukter han» (Hebr 12,6).

Her straffer han deres synder, så han kan spare dem der, på dommens dag. Han øker bedrøvelsen deres, så han en gang der kan øke lønnen deres. Slik er det egentlig ikke tukten som øker, men snarere lønnen.

Tenk på korsets salige frukt! Det river opp roten til kjærligheten til verden og sår frøet til den guddommelige kjærlighet i hjertene våre. Det vekker hos oss avsky for alt som er i verden, og løfter sjelen vår opp til det himmelske.

Dødes kjødet, så lever ånden. Blir verden bitter for oss, blir Kristus søt.

Stor er korsets hemmelighet. For ved det kaller Gud oss til bot og bedring, til sann frykt og til øvelse i tålmodighet.

La oss da åpne for ham når han banker på, og høre hva Herren taler i oss.

For verdens og det ytre menneskets kjødelige øyne er korset foraktelig. Men for Guds og det indre menneskets åndelige øyne er det herlig og ærefullt.

Hva aktet jødene ringere og usslere enn Kristi lidelse? Og hva er mer kostelig og herlig i Guds øyne enn nettopp denne lidelsen? For den er løsepengen og soningen for hele verdens synder (1 Joh 2,2).

Slik må også den rettferdige lide. «Den rettferdige omkommer, og det er ikke noen som legger seg det på hjertet» (Jes 57,1). Men korset er dyrebart, og «dyrebar i Herrens øyne er hans frommes død» (Sal 116,15).

Utvortes er Kristi brud, menigheten, sort (Høys 1,5) av bedrøvelse og forfølgelse. Men innvortes er hun yndig (Høys 1,5) ved Guds rike trøst og vederkvegelse.

Menigheten og hver enkelt troende sjel er «en lukket hage» (Høys 4,12). For ingen kjenner hvor vakker den er, unntatt den

som selv er i den. Aldri vil vi kjenne Åndens trøst i all sin fylde uten at kjødet vårt plages utvortes.

Så lenge kjærligheten til verden bor i oss, kan ikke kjærligheten til Gud få rom i oss. Et fullt kar kan ikke fylles med ny væske uten at det gamle blir tømt ut.

La oss derfor fjerne kjærligheten til verden fra hjertene våre, så vi kan bli fylt av kjærligheten til Gud. Ja, Gud sletter selv ut kjærligheten til verden i oss ved korset, så Guds kjærlighet kan få rom hos oss.

Dessuten driver korset oss til bønn og gir anledning til å øve mange dyder. Når nordavinden blåser gjennom hagen, det vil si når forfølgelser rammer menigheten, da drypper dens kostbare urter (Høys 4,16). Da vokser dydene i den og sprer en yndig duft for Gud.

Sjelens elskede brudgom er «hvit og rød» (Høys 5,10): hvit i sin uskyld, rød ved sin lidelse. Slik må også Kristi elskede brud bli rød ved lidelse, så hun kan bli hvit i mange slags dyder.

Og slik Gud i sin nåde kan la olje og honning flyte ut av lidelsens hardeste klippe, slik kan han også la den evige herlighets søteste frukt vokse fram av trengselens bitre rot. Til denne herligheten må han selv hjelpe og føre oss! Amen.

Hjelp meg, o Jesu kjære,
mitt kors i verden her
tålmodelig å bære,
det er ei hjelpere flere.
Du vet hvor jeg er trett,
rekk meg din hånd, o Frelsermann,
så vorder byrden lett.

42. Hvordan vi skal seire når standhaftigheten vår prøves

Det håp som setter sin lit til Gud, skal aldri bli til skamme.

Hellige Herre Jesus, du min sjels aller kjæreste brudgom, når kommer den dagen da du vil føre meg til ditt bryllup (Åp 19,7)?

Jeg er en pilegrim og vandrer borte fra deg. Men jeg tror fast og uten tvil at jeg om kort tid skal løses fra legemets bånd og tre fram for ditt åsyn (Sal 17,15).

«Frykt og beven kommer over meg» (Sal 55,6), for jeg har denne skatten i leirkar (2 Kor 4,7). Sinnet mitt er lett å føre vill, viljen min heller mot synd. Derfor er ikke min ånd alltid villig, men kjødet mitt er alltid skrøpelig (Matt 26,41). Synden tar meg til fange, og i lemmene mine ser jeg en annen lov, som strider mot loven i mitt sinn (Rom 7,23).

Frykt og beven er kommet over meg, for Satan vil ta skatten min fra meg. Hans list er stor, han brenner av lyst og iver etter å skade meg, og veldig er hans makt.

Han forførte Adam i paradiset (1 Mos 3) og Judas i Frelserens skole (Joh 13,27). Hvordan skulle da jeg være trygg for hans lumskhet?

Frykt og beven er kommet over meg, for jeg er ennå i verden, og «hele verden ligger i det onde» (1 Joh 5,19). Verdens lyst lokker meg, trengslene på Herrens vei skremmer meg, og iblant begynner verdens forførelser å behage meg.

Hele verden er full av snarer. Hvordan skal jeg, arme menneske, kunne unnslippe dem? Gleder strider mot meg, sorger strider mot meg. Hvordan skal jeg, arme menneske, kunne holde stand i striden?

Frykt og beven er kommet over meg, for det er Gud som virker i meg både å ville og å virke til hans gode behag (Fil 2,13). Jeg frykter at jeg ved min treghet og lettsindighet skal tvinge Gud til å ta fra meg også den gode viljen han har gitt meg.

Jeg bruker syndenes forlatelse uverdig, og jeg forakter den første nåden som Gud har gitt meg uten min fortjeneste. Derfor frykter jeg at jeg etter Guds skjulte og rettferdige dom har fortjent å miste det jeg har brukt så uverdig.

Jeg frykter for å bli forlatt av ham som jeg så ofte har forlatt etter min første omvendelse. Å, hvor hardt plager den tanken meg at disse Guds nådegaver fører en strengere og tyngre dom med seg om jeg ikke bruker dem som jeg burde!

Men Guds uendelige barmhjertighet reiser meg opp igjen.

Han som har gitt meg å ville, skal også gi meg å fullføre. For han er Herren som ikke forandrer seg (Mal 3,6), som ikke svikter sine løfter. Hans miskunnhet er mektig over meg, og Herrens trofasthet varer til evig tid (Sal 117,2).

Ja, «Guds faste grunnvoll står» (2 Tim 2,19). Og den står urokkelig fast, for den hviler på Gud selv, og hos ham er det ingen forandring. Den står urokkelig fast, for den er stadfestet med Kristi blod, som alltid taler for Guds trone (Hebr 12,24). Den står urokkelig fast, for de hellige sakramentene er satt på den som et sikkert segl (Rom 4,11).

Søkte jeg bare den minste del av grunnen til min frelse i meg selv, hadde jeg sannelig grunn til å tvile på den. Men slik all min rettferdighet hviler på Kristus, slik hviler også alt mitt håp om frelse på ham alene.

Hadde jeg grepet Kristus bare fordi jeg selv ville det, måtte jeg sannelig frykte for å miste ham når viljen min forandret seg igjen. Men siden han lot seg finne da jeg ikke søkte ham, vil han sannelig ikke rive seg løs og forlate meg nå når jeg har funnet ham.

Han som har ført meg ut av dødsskyggen (Luk 1,79) til fellesskap med lyset, kan ikke la meg bli støtt tilbake i det gamle mørket.

Guds nådegaver og hans kall (Rom 11,29) står uforanderlig fast fra Guds side.

Å, om også jeg var uforanderlig i det gode! Guds skatter ligger alltid rede, men hånden som skal gripe dem, er ofte svak og trett.

Men jeg skal sikkert kunne gripe ham. For slik han har åpenbart seg i sitt ord og sine løfter, slik vil han også i nåde gi meg kraft til å tro hans ord og løfter.

Med bønnens hjelp og vern vil jeg befeste min tro og ikke la Herren gå ut av mitt hjertes bolig uten at han har velsignet meg (1 Mos 32,26). I Herrens kraft skal jeg kunne bli bevart ved troen til frelse.

Herrens kraft holder meg oppe og styrker meg, men min egen svakhet trykker meg ned og gjør meg bedrøvet. Likevel: Herrens kraft «fullendes i skrøpelighet» (2 Kor 12,9). Han vil styrke meg, for av ham kommer all kraft til å tro.

Guds nåde holder meg oppe, men min uverdighet skremmer meg. Var jeg verdig, ville det jo ikke lenger være nåde, men fortjeneste.

«Er det av nåde, da er det ikke mer av gjerninger. Ellers blir nåden ikke lenger nåde» (Rom 11,6). For nåden er bare nåde når den blir gitt oss helt uten vår fortjeneste.

Derfor vil jeg nå ikke lenger se på mine egne gjerninger. Han, den nådige, vil rette det jeg ennå feiler i. Han vil fylle ut det jeg ennå mangler. Han vil slette ut det som ennå er skyldig hos meg.

Det han ikke vil tilregne meg, er som om det slett ikke var.

I Gud alene er min frelse og salighet. Derfor står den også urokkelig fast. Amen.

Mitt hjertes daglig' lengsel
er etter deg, o Gud!
Ak, løs meg av mitt fengsel,
før meg fra fienden ut!
Jeg beder hjertelig,
lær meg hva jeg skal gjøre,
og la din Ånd meg føre
på rette vei til deg!

43. Om å tenke på døden hver dag

Å tenke på døden, det er å leve.

Troende sjel, vent døden hver stund, for den lurer på deg til enhver tid.

Når du står opp om morgenen, så tenk at denne dagen kan bli den siste i livet ditt. Og når du legger deg om kvelden, så tenk at denne natten kan bli din siste på jorden.

Hva du enn gjør eller tar deg til, så tenk først etter og prøv deg nøye: Ville du gjøre dette om du i samme stund skulle dø og tre fram for Guds domstol?

Tror du kanskje at døden ikke er nær deg når du ikke tenker på den? Eller mener du at døden blir kalt fram når du tenker på den?

Enten du tenker på den eller ikke, enten du taler om den eller ikke, står døden alltid truende over hodet ditt.

Livet er ikke gitt deg som eiendom, men som lån. Du er gått inn i dette livet på det vilkår at du skal gå ut av det igjen. Naken kom du fra din mors liv, og naken skal du fare herfra igjen (Job 1,21).

Livet vårt er en pilegrimsferd. Når vi lenge har vandret hit og dit, må vi til slutt vandre hjem igjen. Du er ikke i denne verden som en som alltid skal være herre, men bare som en innflytter og fremmed. Tenk derfor alltid på hvor du haster hen i hvert øyeblikk.

Vi bedrar oss fryktelig når vi mener at vi ikke dør før ved vårt siste åndedrag. For vi dør hver dag, hver time, hvert øyeblikk.

Hver forlengelse av livet er en forkortelse av det, hver økning en minskning. Vi faller ikke i dødens hender med ett, men for hvert minutt kommer vi den nærmere.

Vårt jordiske liv er en vei, og hver dag må vi legge en del av den bak oss.

Død og liv synes å ligge så langt fra hverandre, og likevel ligger ingenting så nær hverandre som døden og livet. Uavlatelig renner livet bort, uavlatelig kommer døden oss nærmere.

Sjøfolk er ofte ved reisens mål før de merker det og uten at de har tenkt på det. Slik kommer også vi stadig nærmere døden, hva vi enn gjør – enten vi spiser, drikker eller sover.

Å, hvor mange har ikke allerede nådd enden på livsveien mens de ennå strevde for å skaffe seg det de trengte for å leve!

Ingen tar imot døden med glede når den kommer, om han ikke lenge har gjort seg rede til den. Dø daglig bort fra deg selv mens du lever, så skal du leve for Gud når du dør.

Før du dør, må synden dø i deg. Dør den gamle Adam i deg mens du lever, skal Kristus leve i deg når du dør. Går vårt ytre menneske til grunne mens vi lever, skal vårt indre menneske være fornyet når vi dør (2 Kor 4,16).

Døden flytter oss ut av tiden og inn i evigheten. For «som treet faller, slik blir det liggende» (Fork 11,3). Hvor alvorlig bør vi ikke da tenke på vår død!

Tiden renner bort, og så følger evighetens umåtelige rom. Gjør deg derfor rede i tiden til evigheten.

I en eneste time, i dødstimen, blir det avgjort om vi skal være salige eller fortapte i evighet. I dette ene øyeblikket vinner eller taper du den evige salighet. Derfor må du, troende sjel, med sant alvor gjøre deg rede til denne timen.

Det blir lett for deg å forakte alle verdslige ting når du tenker på at døden kommer. Tenk på at øynene dine skal formørkes i døden, så kan du lett vende dem bort fra det som er unyttig og forfengelig (Sal 119,37). Tenk på at ørene dine skal bli døve i døden, så kan du lettere stenge dem for ugudelig og uanstendig tale. Tenk på at tungen din skal bli stum i døden, så vil du være varsommere med hvilke ord du velger.

La sjelen din levende se for seg dødssvetten og dødsangsten, så kan du lett forakte verdens lyst. Tenk på at du må fare naken herfra, så blir ikke fattigdommen tung for deg her i livet. Tenk på hele dødens redsel, så kan du lett forsmå verdens glans og glitter. Tenk på den

fryktelige dødskampen når sjelen må skilles fra legemets hytte, så kan du lettere vokte deg for all syndeskyld.

Tenk på den forvandlingen som døden fører med seg, så kan du lett ydmyke ditt hovmodige kjød. Tenk på hvor naken og bar og forlatt av alle skapninger du blir i døden, så kan du lett dra din kjærlighet bort fra dem og vende den til din Skaper. Tenk på hvor nøye døden passer på at du ikke tar med deg det minste av dette livet, så kan du lett forakte all verdens rikdom.

Den som i dette livet daglig dør i sine synder, går gjennom døden til den evige dødens straff. Ingen kommer til det evige liv unntatt den som her begynner å leve i Kristus.

Vil du leve i døden, må du ved troen la deg pode inn i Kristus.

Ha alltid døden i tankene, for den har du alltid i vente. Vi bærer alltid døden med oss, for vi bærer alltid synden med oss, og «syndens lønn er døden» (Rom 6,23).

Vil du unnslippe dødens bitterhet, så hold fast på Kristi ord (Joh 8,51).

Troen binder og forener oss med Kristus. De som er forent med Kristus, dør derfor ikke, for Kristus er deres liv.

Den som i troen holder seg til Herren, er én ånd med ham (1 Kor 6,17). Den som tror, dør derfor ikke i evighet, for Gud er hans liv.

Israels folk gikk gjennom Rødehavet til det lovede landet, men farao og hæren hans omkom der (2 Mos 14). Slik er de gudfryktiges død begynnelsen på livet deres og en port til paradis.

Men de ugudeliges død er ikke en ende på deres elendighet. Den er et bånd mellom den elendigheten som var, og den som kommer etter. De går over fra den første til den annen død (Åp 20,14).

Så inderlig er foreningen mellom Kristus og de troende at den ikke en gang kan oppløses ved døden (Rom 8,38–39).

Selv i dødens mørkeste natt lyser den guddommelige nådes fakkel for dem. På den farlige ferden gjennom døden verner Kristus sine elskede ved englenes vakt.

De helliges legemer er et tempel for Den Hellige Ånd (1 Kor 6,19), og Den Hellige Ånd kan ikke tillate at hans tempel blir helt ødelagt i døden.

Guds ord er en uforgjengelig sæd (1 Pet 1,23). Den kan ikke tilintetgjøres ved døden, men ligger skjult i de troendes hjerter og vil i sin tid gjøre dem levende. Amen.

Jeg venter deg, Herre Jesus, til dom,
hvert øyeblikk jeg ser meg om.
Hastig du kommer og såre brått,
kanskje denne dag eller denne natt.
Mitt hjertes lampe deg være beredt
i tro, i håp, i kjærlighet.
Jeg sover eller våker, så er du min,
jeg lever eller dør, så er jeg din.
O Herre, kom snart, kom mild og blid
og gjør meg salig til evig tid!

44. Trøst når våre kjære dør

Ved døden vinner vi livet.

Troende sjel, tenk på din Frelser, så skal du ikke lenger frykte døden og det forferdelige ved den.

Trykker dødens makt deg ned, må Kristi makt reise deg opp igjen.

Israelittene kunne ikke drikke vannet i Mara, for det var beskt. Men Herren viste Moses et tre, og han kastet det i vannet, og vannet ble godt (2 Mos 15,23–25).

Når du frykter det bitre i denne tiden, viser Gud også deg et tre som gjør det bitre søtt: kvisten av Isais rot (Jes 11,1). Den kvisten er Kristus. «Om noen holder fast på mitt ord, skal han aldri i evighet se døden» (Joh 8,51).

Livet vårt er fullt av slit og møye. Derfor er det godt for oss når byrdene blir lettet.

Det er ikke det kristne mennesket selv som dør, bare elendigheten hans. Det vi kaller død, er bare en reise; det er ikke en utgang, bare en overgang. Våre kjære går ikke tapt for oss, de går bare i forveien. De dør ikke, men begynner å leve. De forlater oss ikke, men går foran. Døden er ingen undergang, bare en bortgang.

Når de gudfryktige går herfra, begynner livet deres på ny, og når legemene deres legges i graven, er det et frø som legges ned til evig liv.

«Våre kjære dør» betyr, rett forstått: De holder opp med å synde, de holder opp med å engstes og plages, de holder opp med å være i elendighet.

«De dør i troen» betyr: De tar avskjed med dette skyggelivet for å gå over til det sanne livet; de skilles fra dette mørket for å komme til lyset; de skilles fra menneskene for å komme til Gud.

Livet vårt ligner en seilas, og døden er den aller tryggeste havn. Derfor skal vi ikke sørge når våre kjære er gått bort, men heller ønske dem til lykke fordi de er kommet fra det stormende havet og inn i havn.

Livet vårt er et fangenskap for sjelen, men døden fører den ut av det. Derfor bryter den gamle Simeon ut like før sin død: «Herre, nå kan du la din tjener fare herfra i fred» (Luk 2,29). Han var stengt inne i legemet som i et fengsel og lengtet etter å bli løst derfra.

Derfor skal vi prise våre kjære lykkelige, for de er løst fra dette fangenskapet og er kommet til den sanne frihet.

Også apostelen ber om å bli fri fra «dette dødens legeme» (Rom 7,24), for dette legemet av jord holdt ham bundet som i et elendig slaveri.

Skal vi da sørge når våre kjære er løst fra disse lenkene og er blitt virkelig frie?

Hvorfor går vi i svarte klær for deres skyld, når de selv er kledd i hvite klær? Det står jo skrevet at de utvalgte er «kledd i lange, hvite kapper» for sin renhets skyld, «og med palmegreiner i sine hender» (Åp 7,9) for sin seiers skyld.

Hvorfor skal vi tæres bort av tårer og sukk for deres skyld, når Gud selv tørker bort hver tåre fra deres øyne (Åp 7,17)? Hvorfor skal vi sørge og klage over dem og plage oss selv i sorgen, når de er på et sted der det ikke lenger er «sorg, og ikke skrik, og ikke pine» (Åp 21,4), men der de hviler fra sitt besvær (Åp 14,13)?

Skal vi gi oss over til en grenseløs sorg over at de er gått bort, når de selv nyter en sann og varig glede i de hellige englers samfunn?

Skal vi gråte og jamre over dem, når de står for Lammet, hver med sin harpe og «gullskåler fulle av røkelse, – det er de helliges bønner», og synger en ny sang (Åp 5,8–9)? Skal vi sørge over at de er gått bort fra denne verden, når de selv fryder seg over det?

Hvor godt det er å skilles fra denne verden, viste Kristus da han sa til disiplene, som var bedrøvet fordi han skulle gå bort: «Dersom dere elsket meg, ville dere glede dere over at jeg går til Faderen» (Joh 14,28).

Om du var på havet, og et vilt uvær truet med å senke skipet ditt, ville du ikke da skynde deg inn i en havn?

Se, verden vakler og faller. Den er blitt gammel, og alt i den tar slutt – slik viser den at den går mot sin undergang. Skulle du da ikke takke

Gud og ønske dine kjære til lykke fordi de ved en tidlig hjemreise blir berget fra undergang, skibbrudd og truende ulykker?

I hvilke hender kunne våre kjære være tryggere enn i Kristi hender? Hvor kan sjelene til dine kjære finne et tryggere hjem enn i paradiset i himmelen?

Hør hva apostelen sier om døden: «For meg er det … å dø en vinning» (Fil 1,21). Ja, det er en vinning å slippe unna synden, som vokser for hver dag, en vinning å flykte fra dette usle livet og gå over til det som er bedre.

De du har mistet i døden, var deg svært kjære. Men Gud, som det har behaget å ta dem til seg, skal være deg enda kjærere.

Bli ikke harm på Herren, for han tok bare det han ga (Job 1,21). Han har ikke tatt det som var ditt, bare tatt tilbake det som var hans. Bli ikke vred og trett ikke med ham fordi han har krevd tilbake det han bare ga deg til låns.

Herren alene ser på forhånd den elendighet som ennå kan komme. Derfor har han villet sørge for dine kjære, så de kommende ulykkene ikke skal ramme dem. De som dør i Herren, hviler i fred i gravene sine (Åp 14,13), mens de som ennå lever, plages hardt, selv om de bor i kongelige palasser.

Har du mistet dem som var deg kjære, så vær viss på at du skal få dem igjen, og da skal de bli deg enda kjærere.

En kort tid skiller deg fra dem, men en salig evighet uten sorg og møye skal forene deg med dem igjen. For vi har et løfte som ikke svikter: Når vi har vandret gjennom dette livet og er kommet til det andre livet, dit vi har sendt noen av våre medvandrere i forveien, skal de bli oss desto kjærere fordi vi kjenner dem bedre der. Og der skal vi elske dem uten frykt for noen uenighet.

De store salene i himmelen skal ta imot i sitt salige fang alle sjelene som har levd før oss, og alle som kommer etter oss. Vi skal få se og kjenne igjen ansiktene til dem som er av vår slekt, og tale med dem på kjente tungemål.

Foreldre skal vandre med barna sine, brødre med søstrene sine, og ingen kveld skal gjøre ende på denne høytidsdagen.

Se derfor ikke bare på avskjedens tid, da dine kjære forlater deg i døden, men se også på gjenforeningens tid, da de skal gis deg igjen i oppstandelsen (Apg 3,20–21).

Der troen på oppstandelsen er fast, blir ikke sjelen forferdet når den ser døden, men trøstet ved tanken på den fred og hvile som døden bringer.

Alt i verden er speilbilder av oppstandelsen. Lyset som går ned hver dag, går også opp hver dag. Gress og urter som dør bort om vinteren, blir levende igjen om våren. Når føniksen dør, ligger det et frø til nytt liv i asken – slik trodde de gamle. (*Føniks er en sagnfugl som etter de gamles fortellinger levde i 500 år. Når døden nærmet seg, brente den seg selv opp sammen med redet sitt og steg fram av asken i ny skikkelse.*)

Når tiden ender, begynner den på nytt. Fruktene blir høstet og spist, men kommer igjen, og såkornet spirer først opp av jorden når det har visnet og gått i oppløsning.

Alt holdes ved like ved at det brytes ned. Alt skapes på ny ved at det gamle forgår.

Skulle vi mene at Gud har satt slike sinnbilder i naturen forgjeves? Skal naturen være mektigere enn Gud, som har lovet oss at legemene våre skal stå opp?

Han gjør såkornet levende igjen når det er dødt og forvandlet (1 Kor 15,36–38) – det kornet du lever av her på jorden. Hvor mye mer skal han da vekke opp deg og dine, så du kan leve med dem i all evighet!

Gud har kalt dine kjære til å hvile i sine sovekamre (Jes 57,2). Vil du da ikke unne dem deres trygge fred og hvile? Snart kommer oppstandelsens tid.

Kanskje håpet du at dine kjære skulle bli nyttige lemmer i den stridende kirke før de gikk bort. Men det behaget Gud å gjøre dem til lemmer i den seirende kirke. Og behaget det Gud, må det også behage deg.

Kanskje håpet du at dine kjære skulle tilegne seg mange slags kunnskaper før de gikk bort. Men det behaget Gud å ta dem inn i den himmelske høyskole og lære dem den sanne visdom der. Behaget det Gud, må det også behage deg.

Kanskje håpet du at dine kjære skulle reises opp av støvet og settes «hos sitt folks fyrster» (Sal 113,7–8) før de gikk bort. Men det behaget Gud å forene dem med himmelens fyrster, de hellige engler. Det behaget Gud, så må det også behage deg.

Kanskje håpet du at dine kjære skulle samle seg stor rikdom før de gikk herfra. Men det behaget Gud å gi dem del i himmelrikets glede. Det behaget Gud, så må det også behage deg.

Hellige Gud, du ga og du tok. Ditt navn være lovet i evighet! Amen.

Lid kun på Herren, hvem du enn er,
som stedes i sorg og kvide;
om han enn tøver, han kommer dog visst
og hjelper i rette tide.
Herren, min Gud, meg frelser av angst og våde.

O Jesus, la meg på din død
fra verden avskjed tage!
Ta sjelen til deg i ditt skjød
fra synd og sørgedage!
Unn kroppen rom i mines grav,
at jeg foruten vandringsstav
ved deres side hviler.

45. Om den ytterste dom

Frykt Kristi domstol.

«Heller ikke dømmer Faderen noen, men har overgitt hele dommen til Sønnen» (Joh 5,22).

Jeg vet, Herre Jesus, at du skal komme som en streng dommer over alle, og at du skal føre fram i lyset det som er skjult i mørket (1 Kor 4,5), og åpenbare menneskenes gjerninger, ord og tanker.

Over oss skal den strenge dommeren være, under oss det åpne helvete, inne i oss den nagende samvittigheten, utenfor oss en brennende ild. Til høyre står synden som anklager oss, til venstre de onde åndene som skremmer oss. Til stede er gode engler som skal støte bort fra himmelen, og onde engler som skal dra ned i helvete.

Herre Jesus, hvem skal jeg flykte til i denne angsten? Jeg gruer for alle mine gjerninger, for jeg vet at du ikke frikjenner meg (Job 9,28).

Der skal jeg stå mellom tid og evighet. Tiden er runnet ut, og evighetens uendelige rom åpner seg for meg. De onde åndene skal lete fram alt det onde de har lokket meg til, og legge det fram i den strenge dommen for å dra sjelen med seg til den evige pine.

«Hele himmelens hær skal smuldre bort. Himmelen blir rullet sammen som en bokrull, og all dens hær skal visne og falle ned, som bladet faller av vintreet og det visne løvet av fikentreet» (Jes 34,4). «Månen skal blyges, og solen skamme seg» (Jes 24,23).

Men hvordan skal jeg, elendige menneske, kunne vise meg for ditt ansikt, når selv dine henders verk, som aldri har gjort noe ondt, flykter for ditt åsyn? Himlene er ikke rene i dine øyne; hvor mye mer avskyelig og stinkende må da jeg være for deg, jeg som drikker urett som vann (Job 15,15–16).

«Og er det med nød og neppe den rettferdige blir frelst, hvordan skal det da gå med den ugudelige og synderen?» (1 Pet 4,18).

Hvor skal jeg da flykte? Hvem skal jeg vende meg til, om ikke til deg, Herre Jesus?

Du som led døden for mine synder, du skal også være dommer over mine synder.

For «heller ikke dømmer Faderen noen, men har overgitt hele dommen til Sønnen» (Joh 5,22). Men Sønnen ble «gitt for våre overtredelser» (Rom 4,25). «For så har Gud elsket verden at han ga sin Sønn, den enbårne», ikke for å dømme verden, «men for at verden skulle bli frelst ved ham» (Joh 3,16–17). Hvordan skal du da kunne dømme meg, Herre Jesus, når Faderen har sendt deg for at jeg skal bli frelst ved deg?

Du har jo oppfylt din Fars vilje i alle ting. Skulle du da ikke også oppfylle den ved å frelse meg, arme menneske?

Det er ikke din Fars vilje «at en eneste av disse små skal gå fortapt» (Matt 18,14). Liten og ringe er også jeg for dine øyne, liten og ringe er jeg også i mine egne øyne. For hva er jeg annet enn støv og aske (1 Mos 18,27)? Og ikke bare støv og aske, men også altfor liten og ringe, så lite har jeg vokst i gudsfrykt. Oppfyll derfor din Fars vilje på meg, den aller ringeste!

Herre Jesus, du er kommet «for å frelse det som var fortapt» (Matt 18,11). Hvordan kan du da dømme den som av hjertet lengter etter å bli frelst?

Mine synder anklager meg og krever streng dom over meg. Men du har tatt mine synder på deg.

Du bærer hele verdens synd (Joh 1,29); skulle du da ikke også bære min? Hvordan skulle du kunne fordømme meg for mine synders skyld, når du er død for dem? Du har lidd døden for hele verdens synder (1 Joh 2,2), altså også for mine.

Sannelig, kjære Herre Jesus, hadde du villet dømme meg strengt, hva skulle da ha fått deg til å stige ned fra himmelen i kjødet, i døden, ja, døden på korset?

De onde englene vil anklage meg og kreve meg til regnskap for de gjerningene de selv har forført meg til. Men «denne verdens fyrste er dømt» (Joh 16,11), og han har ikke noe i deg (Joh 14,30). Og har han

ikke noe i deg, har han heller ikke noe i meg. For jeg tror på deg, Herre; derfor blir du anklaget i meg og jeg i deg (Joh 15,4).

Når han anklager meg, anklager han altså din venn, din bror, din evige Fars elskede barn.

Moses vil anklage meg på dommens dag. Han vil kalle meg forbannet fordi jeg ikke har holdt alle ordene i lovens bok (5 Mos 27,26). Men du, Kristus, er blitt en forbannelse for meg for å kjøpe meg fri fra lovens forbannelse (Gal 3,13).

For Moses vil jeg være forbannet, men for deg velsignet. Jeg lengter jo av hjertet etter å høre disse ordene: «Kom hit, dere som er velsignet av min Far! Arv det riket som er beredt for dere» (Matt 25,34).

Moses vil anklage meg, men du vil ikke anklage meg for din Far. Du vil heller gå i forbønn for meg (Rom 8,34). Derfor frykter jeg ikke Moses' forbannelse, for du har utslettet skyldbrevet som gikk oss imot (Kol 2,14).

De fordømte vil anklage meg og rope ut at jeg er like skyldig som de. Ja, Herre Jesus, jeg bekjenner at jeg ved mine synder har fortjent den samme fordømmelsen som de.

Men det som skiller meg fra dem, er at jeg i bot bekjenner min skyld og kjenner deg til frelse. «Den som hører mitt ord og tror ham som har sendt meg, han har evig liv. Han kommer ikke til dom» (Joh 5,24).

Herre, jeg hører dine ord og tror på deg – om enn med svak tro, så likevel med tro. «Jeg tror! Hjelp min vantro!» (Mark 9,24). Jeg tror, kjære Herre, men øk min tro (Luk 17,5)! Er jeg ikke fri fra alle de syndene de fordømte har gjort, så fri meg i det minste, Herre, fra vantroens synd!

Alle disse anklagerne forferder meg, men du, min dommer, holder meg oppe. Faderen har overgitt hele dommen til deg (Joh 5,22), alt har han gitt i din hånd (Joh 3,35).

Men han har også gitt deg for oss alle (Rom 8,32). Du har gitt deg selv for menigheten «for å hellige den ved å rense den ved vannbadet i Ordet» (Ef 5,25–26).

Hvordan kan du felle en streng dom over dem du har gått i døden for, ja, i døden på korset (Fil 2,8)? Du kan ikke hate ditt eget kjød. Vi er lemmer på ditt legeme, av ditt kjød og av dine ben (Ef 5,29–30). Amen.

O Jesus, når du engang kommer
i skyene som en rettferdig dommer,

da hjelp oss at vi kan vel bestå!
Vær nådig når du dommen skal avsige,
og la oss i ditt søte himmerige
med deg inngå!

46. Om lengselen etter det evige liv

Se alltid oppover, min sjel!

Andektige sjel, elsk ikke dette flyktige livet, men elsk heller det uforgjengelige. Løft deg på lengselens vinger opp dit der det finnes ungdom uten alderdom, liv uten død, glede uten bedrøvelse, et rike uten forandring.

Har du behag i skjønnhet? Se, de rettferdige skal skinne som solen (Matt 13,43). Eller i hurtighet og styrke? Se, de utvalgte er som Guds engler (Matt 22,30). Eller i langt liv og god helse? Se, der er evig helse og evig liv. Vil du bli mett? Se, de utvalgte skal bli mettet når Herrens herlighet åpenbares (Sal 17,15). Har du lyst på vakker sang? Der synger englekor Guds pris uten opphør. Elsker du ren glede? Der skal Gud gi sine å drikke av sin gledes strøm (Sal 36,9). Trakter du etter visdom? Guds egen visdom skal åpenbares for hans utvalgte.

Setter du pris på vennskap? De elsker Gud mer enn seg selv og hverandre som seg selv, og Gud elsker dem mer enn de elsker seg selv. Har du lyst på enighet? Der skal det bare være én vilje. Elsker du makt? For de utvalgte skal alt være lett. De skal ikke lengte etter noe de ikke makter, og de vil heller ikke lengte etter noe som Gud ikke gir dem vilje og lengsel til. Ønsker du rikdom og ære? Gud vil sette sine tro tjenere over meget (Matt 25,23).

Ønsker du sann fred i sjelen? De skal være visse på at de aldri og ingen steder skal mangle det gode de eier. De skal være visse på at de aldri av egen vilje skal miste det; at Gud, som elsker deres sjeler, ikke skal ta det fra dem mot deres vilje, siden de elsker ham; og at ingen

makt er mektigere enn Gud og kan skille ham og dem fra hverandre mot deres vilje.

Hva de utvalgte enn måtte ønske og lengte etter, skal de finne der. For der skal de se ham som er alt i alle, ansikt til ansikt (1 Kor 13,12).

Så store er godene i det kommende livet at de ikke kan måles, så mange at de ikke kan telles, så kostbare at de ikke kan verdsettes.

Legemet skal der ha evig helse og sjelen den høyeste renhet. Der skal være en fylde av guddommelig herlighet og salighet, der skal være et evig samfunn med engler og salige ånder, der skal legemene ha en underfull klarhet.

De utvalgte skal fryde seg over den herlige boligen de skal eie, over det salige samfunnet de skal regjere i, og over det herliggjorte legemet de skal bære. De skal fryde seg over verden, som de har foraktet, og over helvete, som de har sluppet unna.

Den minste og ringeste krone i det evige liv skal være langt mer kostbar enn tusen kroner på jorden. For den er uforgjengelig, men de er forgjengelige.

Selv om klarheten er ulik, er det ingen fare for misunnelse, for kjærlighetens enhet skal råde hos alle. Fordi kjærligheten er fullkommen, skal alle fylles med glede over det gode som en av de utvalgte får, like mye som om de hadde fått det selv.

I himmelen og på jorden finnes det ikke noe større gode enn Gud. Derfor kan det ikke finnes noen større og mer fullkommen glede enn å se Gud og eie Gud. Gleden over å se Gud, selv om det bare var et eneste øyeblikk, skal derfor overgå all annen glede. For vi skal se Gud slik han selv er, Gud i oss og vi i Gud (1 Kor 13,12).

På vandringen gjennom dette livet har vi Kristus med oss, men skjult under Ordets og sakramentenes dekke. Vi kjenner ham ikke ansikt til ansikt. Men i det kommende livet skal vi se ham ansikt til ansikt, når han deler ut til oss det brødet som metter i evighet. Slik var det også med disiplene hans: De kjente ham ikke mens han vandret med dem på veien, men til slutt kjente de ham i herberget, da han brøt brødet og ga dem (Luk 24,30–31).

Det himmelske Jerusalem (Åp 21,2.22–23) har ikke noe tempel bygd av menneskehender, ingen sol og ingen måne. Gud er til evig tid dets tempel, dets lys og dets lampe.

Etter troen kommer det å se, etter håpet det å eie, etter kjærligheten den fullkomne nytelse.

Da Salomos tempel ble bygd, hørtes verken hammer eller øks (1 Kong 6,7). Slik skal det i det himmelske Jerusalem verken være straff eller bedrøvelse å merke. For de åndelige og levende steinene (1 Pet 2,5) som templet der er bygd av, er allerede her i verden gjort i stand ved trengsel og bedrøvelse.

Dronningen som kom til Salomo (1 Kong 10,1–2), er et bilde på sjelen som strever for å komme til Kristus i det himmelske Jerusalem. Hun går inn med et stort følge, de hellige engler, og er prydet med gull og kostbare edelsteiner – dyder av mange slag. Hun beundrer Kristi visdom og den fine skikken hos hans tjenere, englene og de hellige.

Hun undrer seg over den rike maten på hans bord, det vil si fylden av hans evige vederkvegelse; over de prektige klærne, det vil si legemenes herlighet; over husets skjønnhet, det vil si det himmelske palassets storhet; og over de store offerne, det vil si de mange gudfryktige lovsangene. Hun blir forbauset og bekjenner at hun ikke hadde kunnet tro alt det hun nå ser for sine øyne.

Løft deg derfor, troende sjel, og se på de goder som er beredt for deg i det evige liv! For sjelen bør vende seg dit den en gang skal gå. Den bør i tiden strekke seg dit den vil være i evigheten. Ingen skal nå fram til Herrens herlighet uten å lengte etter å komme inn til den.

Du håper en gang å tre fram for Guds åsyn; derfor må du legge vinn på hellighet, for han er selv hellig (3 Mos 11,45). Du venter å bli tatt inn i de hellige englers samfunn i himmelen; se derfor til at du ikke ved synden støter dem og deres tjeneste fra deg. Du håper på evige goder; hvorfor trakter du da så sterkt etter det timelige?

Du søker den byen som kommer; hvorfor søker du da her nede en by som blir (Hebr 13,14)?

Du lengter etter å komme til Kristus; hvorfor gruer du da for døden? Den er bare å frykte for den som ikke vil komme til Kristus.

Du lengter etter å gå inn i det himmelske Jerusalem; hvorfor gjør du deg da uren med så mange og store synder? Det står jo skrevet: «Ikke noe urent skal komme inn» (Åp 21,27).

Du ønsker en gang å få spise av livets tre. Søk da først i dette livet å gripe Kristus ved den sanne tro, for han er det rette livets tre. For det står skrevet: Salige er de som har vasket sine kapper og gjort dem

hvite i Lammets blod (Åp 7,14), «så de må få rett til livets tre, og til å gå gjennom portene inn i byen» (Åp 22,14).

«Men utenfor er hundene og trollmennene og de som driver hor» – vokt deg derfor for skamløs frihet, for ukyskhet og utukt! Utenfor er drapsmennene – ta deg derfor i vare for vrede! Utenfor er avgudsdyrkerne – fly derfor grådigheten! Utenfor er «hver den som elsker og gjør løgn» (Åp 22,15) – vokt deg derfor for all syndens list og svik!

Vil du gå inn til Lammets bryllup (Åp 19,7), så lengt etter at brudgommen skal komme. «Ånden og bruden sier: Kom!» (Åp 22,17). Det er Ånden som lar deg rope at Herren må komme. Har du ikke Ånden som pant (2 Kor 1,22), vil brudgommen aldri føre deg inn til det himmelske bryllupet.

Du er ingen brud om du ikke lengter etter at brudgommen skal komme.

Du vil ha en plass i den nye himmel og den nye jord (Åp 21,1); hvorfor henger du da ennå fast ved den gamle himmel og den gamle jord? Du vil få del i din Skaper; hvorfor klamrer du deg da så fast til de arme skapningene?

Du lengter etter å komme til «en bygning som er av Gud, et hus som ikke er gjort med hender, evig i himmelen» (2 Kor 5,1); hvorfor lengter du da ikke etter at denne jordiske hytta di skal brytes ned? Du lengter etter å bli overkledd (2 Kor 5,4); hvorfor sørger du da ikke for at du ikke blir funnet naken?

Bor ikke den hellige treenighet allerede i dette livet ved nåden i ditt hjerte, vil den heller ikke ta bolig hos deg i herlighet i det kommende livet.

Har du ikke allerede i dette livet smakt begynnelsen til den evige salighet, kommer du aldri til å nyte hele dens fylde der oppe.

Som fuglen i den grønne lund
på dagen venter trolig,
så venter jeg hver tid og stund
at jeg kan blive rolig

og komme til det sted og land
hvor jeg skal se min Frelsermann,
og i mitt æressete
lovsynge ham med glede.

47. Om det salige synet av Gud i himmelen

Himmelen er de helliges fedreland.

«I min Fars hus er det mange rom» (Joh 14,2). Dette er vår Frelsers egne ord.

O Herre, hvor jeg lengter etter å se det stedet der du har gjort i stand min evige bolig! For her er jeg en gjest hos deg, en fremmed som alle mine fedre (Sal 39,13). Få og onde er dagene i min utlendighet (1 Mos 47,9). Derfor lengter jeg bort fra min landflyktighet her i verden, hjem til fedrelandet der oppe, for jeg har mitt hjemland i himmelen (Fil 3,20). Jeg lengter etter å se Herrens godhet i de levendes land (Sal 27,13).

Som en skygge forsvinner dette livet. «Se, som en håndsbredd har du satt mine dager, min livstid er som intet for deg» (Sal 39,6).

Herre, hva skal jeg trøste meg med? «Mitt håp står til deg» (Sal 39,8). Kjære Herre Jesus, når skal jeg komme dit og «tre fram for Guds åsyn» (Sal 42,3)? «Som en hjort skriker etter rennende bekker, slik skriker min sjel etter deg, Gud» (Sal 42,2).

O du sanne og fullkomne glede, du glede over all glede, du som overgår all glede, du glede som ingen glede finnes uten – når får jeg gå inn til deg og se min Gud, som bor i deg?

«Fylde av glede er det for ditt åsyn, livsalighet ved din høyre hånd i evighet» (Sal 16,11). Jeg skal bli rikelig mettet av det gode i ditt hus, og du skal gi meg å drikke av dine gleders strøm. «For hos deg er livets kilde» (Sal 36,9–10).

O, for et liv å lengte etter, for en usigelig salighet, der den hellige treenighet skal fylle all vår trang og lengsel, der vi skal skue den uten opphør, elske den uten tretthet og ulyst og prise den uten ende!

Å se Gud skal overgå all glede. Å se Kristus, leve med ham og høre ham skal overgå all vårt hjertes lengsel og begjær.

O Jesus Kristus, du min sjels kjæreste brudgom, når vil du hente din brud til ditt kongelige palass?

Hva skulle jeg da kunne mangle? Hva mer skulle jeg kunne ønske og vente, der Gud skal være alt i alle (1 Kor 15,28)? Han skal være skjønnheten jeg kan skue, honningen jeg kan smake, harpetonene jeg kan høre, balsamduften jeg kan kjenne, den yndigste blomst jeg kan gripe. Gud skal være alt, og han skal dele ut de himmelske goder til hver og en etter hjertets begjær. Vil du ha liv eller helse eller fred eller ære? Der skal Gud være alt i alle.

Det som her er forseglede hemmeligheter for de største lærerne i kirken, skal der være lett og klart for det minste barn.

Herren Kristus skal i sin velsignede menneskenatur være oss nær, og med sin milde røst skal han forkynne for oss de dunkleste hemmelighetene ved vår frelse. Hans røst er blid, og hans skikkelse er fager (Høys 2,14). Nåde er utgytt på hans lepper (Sal 45,3). Kronet med ære og herlighet (Sal 8,6) trer han fram.

Og når Gud er alt i alle, skal han sannelig gi forstanden fullt lys, viljen rik fred og minnet evighetens varighet. Sønnen skal fylle vår forstand med den mest fullkomne kunnskap, Den Hellige Ånd vår vilje med den mest inderlige kjærlighet og Faderen vårt minne med en gledefylt erindring om begge.

Du, Gud, skal være lyset. «I ditt lys ser vi lys» (Sal 36,10), det vil si: deg i deg, i ditt åsyns glans, når vi ser deg ansikt til ansikt.

Men vi skal ikke bare se deg, men også leve med deg – ikke bare leve med deg, men også lovprise deg – ikke bare lovprise deg, men også få del i din glede – ikke bare glede oss med deg, men vi skal også bli lik englene (Matt 22,30), ja, ikke bare englene, men også deg selv (1 Joh 3,2), du som er høylovet i evighet.

Undre deg her, troende sjel, og tilbe din Frelsers barmhjertighet! Han tar oss, sine fiender, til nåde, og ikke bare det: Han tilgir oss våre synder, gir oss sin rettferdighet og fører oss til den herlige arven i himmelen.

Ja, han gjør oss lik englene og seg selv.

O salige by, himmelske Jerusalem, den hellige treenighets bolig! Når skal jeg få gå inn i ditt tempel?

Det himmelske Jerusalems tempel er «Gud Herren, Den Allmektige, og Lammet» (Åp 21,22), det vil si Guds lam, som bærer verdens synd (Joh 1,29), og som var bestemt til å bli slaktet fra verdens grunnvoll ble lagt (Åp 13,8).

Når kommer den tiden da jeg skal få tilbe min Gud i dette templet, det vil si: Gud i Gud? Når skal den solen som lyser opp den hellige byen (Åp 21,23), gå opp for meg?

Ennå lever jeg her i landflyktighet, langt fra mitt fedreland. Men «jeg har en herlig arv» (Sal 16,6), for «alle dem som tok imot ham, dem ga han rett til å bli Guds barn, de som tror på hans navn» (Joh 1,12). «Men er vi barn, da er vi også arvinger. Vi er Guds arvinger og Kristi medarvinger» (Rom 8,17).

Løft deg da, min sjel, og trakt etter din arv! Herren er min tilfalne del (Sal 16,5) og min meget store lønn (1 Mos 15,1).

Hva mer kan Guds uendelige barmhjertighet gi meg? Han gir livet, han gir Sønnen, han gir seg selv, og visste han om noe i himmelen eller på jorden som var enda større, ville han gi oss det også.

Vi lever i Gud (Apg 17,28), vi er Guds tempel (1 Kor 3,16), vi eier Gud – her nede riktignok bare i ånden og i troens hemmelighet, men der oppe i sannhet. Der skal vårt håp bli virkelighet. Der skal vi ikke bare bli, men også bo og være hjemme i all evighet. Amen.

Jeg er i verden en fremmed gjest,
mitt fedreland i himlen, det tjener meg best.
Der venter jeg meg den evige ro
med alle Guds barn i salighet bo.
Gud, gi oss alle den nåde blid
å leve hos deg til evig tid!

48. Om det salige samfunnet med englene i himmelen

Himmelen er vårt hjem.

«For i oppstandelsen verken tar de til ekte eller blir gitt til ekte, men de er som Guds engler i himmelen» (Matt 22,30).

Hvem kan prise den høye verdigheten sjelene får, slik den fortjener? I hvilket menneskes hjerte har de saliges herlighet kommet opp (1 Kor 2,9)?

De utvalgte skal fornyes ved oppstandelsen, og uten noen frykt for døden og uberørt av forgjengeligheten skal de nyte det salige synet av Gud.

«Jeg har sett Gud ansikt til ansikt, og min sjel er frelst»,[1] roper den hellige patriarken ut (1 Mos 32,30). Kunne allerede et øyeblikks syn av Gud fylle ham med så stor glede, hva vil da ikke det evige synet av ham gi?

Kunne synet av Gud i menneskeskikkelse gi en sjel liv og salighet, da må det å se ham ansikt til ansikt gi evig liv og evig salighet.

Hva mer kan vi ønske oss enn en slik salighet? Hva kan de utvalgte begjære mer enn å se Gud?

Og likevel skal de også nyte englenes kjære og salige samfunn. Ja, de skal til og med bli lik dem i legemenes letthet, klarhet og udødelighet. Vi skal kles i de samme klærne som de. I hvite klær skal vi stå for tronen og for Lammet og synge Herren en evig lovsang (Åp 7,9). Vi skal prydes med den samme strålende ærekrone som de, og vi skal fryde oss over at vi er sikret den samme udødeligheten som de.

[1] NB: «og enda berget livet».

«Nå må vi dø, for vi har sett Gud!» roper Manoah ut da han hadde sett Herrens engel (Dom 13,22). Men vi skal se tusen ganger tusen og ti tusen ganger ti tusen engler (Dan 7,10) – og likevel leve i evighet.

Og når vi er blitt lik englene, behøver vi ikke lenger frykte at vi ved synd skal bli ulik dem og skilles fra dem. Vi skal kles av vår syndige naturs urene klær, og nakenheten vår skal dekkes med frelsens drakt (Jes 61,10) og rettferdighetens hvite kjortel.

Der skal ingen ta anstøt, ingen bli harm, ingen være misunnelig. Der skal ikke være noe brennende begjær, og ingen ærgjerrighet eller herskesyke skal uroe oss. Vi skal ikke tynges ned av syndenes byrde. Vi skal ikke måtte gråte angerens tårer over vår syndige fordervelse eller frykte dødelige sår på sjelen.

For «løven av Judas stamme … har seiret» (Åp 5,5), og i hans kraft har vi alle seiret.

Når vi blir lik englene, skal vi ikke hungre eller tørste. Gud skal være vår mat; i hans salighet skal vi bli mettet. Gud selv skal være vår mat, en mat som alltid gir ny kraft og aldri tar slutt. De salige «skal ikke hungre mer, heller ikke tørste mer. Solen skal ikke falle på dem, eller noen hete». For Lammet skal «vokte dem og føre dem til livets vannkilder» (Åp 7,16–17).

Da skal strømmer av levende vann flyte fra deres indre (Joh 7,38). Da skal et gjestebud stå ferdig for dem med fete og margfulle retter og med klaret, gammel vin (Jes 25,6). Da skal vi ete og drikke og glede oss og juble av hjertens lyst (Jes 65,13–14).

Herre Jesus, vi vet at dette skal oppfylles i ånd og sannhet. Vi skal drikke av vintreets frukt i din Fars rike (Matt 26,29), men i ånd og sannhet. For de ordene du har talt til oss, er ånd og er liv (Joh 6,63), og med ord og bilder fra dette timelige livet forklarer du oss gledene i det kommende livet.

Når vi blir lik englene, skal all vår dødsfrykt bli tatt fra oss, for «døden er oppslukt til seier» (1 Kor 15,54). Døden skal for evig ha mistet sin makt, og Herren skal tørke tårene av sitt folks ansikter (Jes 25,8).

Der skal være glede uten bedrøvelse, for der er en evig glede. Der skal være salighet uten lidelse, liv uten møye, lys uten mørke. Kjærligheten skal der aldri kjølne og gleden aldri avta. Ikke et sukk skal høres, ingen smerte kjennes, ikke noe sørgelig merkes; der skal være salig glede uten opphør.

Der skal være, som en kirkefar sier, den høyeste og sikreste trygghet, den tryggeste ro, den roligste glede, den gledeligste lykksalighet, den lykksaligste evighet, evig salighet, salig treenighet, treenig enhet, én guddom og et salig syn av guddommen.

Løft deg, min sjel, og tenk dypere over den ære og herlighet som Kristus har skaffet oss. Vi skal komme inn i englenes og erkeenglenes samfunn og selskap og få fellesskap med troner, herredømmer, fyrstedømmer og makter (Kol 1,16).

Vi skal ikke bare komme i samfunn med englene, men også bli lik dem.

Der skal vi kjenne igjen den engelen som ble gitt oss til vern og beskyttelse her i livet. Vi skal ikke lenger trenge hans tjeneste, men vi skal fryde oss over å leve sammen med ham i den saligste glede. Vi skal ikke be om hans beskyttelse, men fryde oss over hans kjære selskap og med forklarede øyne se hans klarhet.

Og når vi blir lik englene, skal også våre svake, skrøpelige, dødelige legemer forvandles og bli åndelige, sterke og udødelige (1 Kor 15,43–44). De skal bli lysende, for de er nær Gud, som «bor i et lys dit ingen kan komme» (1 Tim 6,16), og som «hyller seg i lys som i en kappe» (Sal 104,2). De skal bli uforgjengelige, for de er blitt lik englene, ja, lik Kristi forklarede legeme (Fil 3,21).

«Det blir sådd i forgjengelighet, det reises opp i uforgjengelighet. Det blir sådd i vanære, det reises opp i herlighet. Det blir sådd i svakhet, det reises opp i kraft. Det blir sådd et naturlig legeme, det reises opp et åndelig legeme» (1 Kor 15,42–44), og det skal skinne «som himmelhvelvingen skinner» (Dan 12,3).

Kom, Herre Jesus, og gi oss del i en slik herlighet! Amen.

O du, min Jesus milde,
la meg nå favne deg!
Meg intet fra deg skille,
til jeg i himmerik
iblant Guds engler kjære
må se ditt åsyn blid
og ærens krone bære
hos deg til evig tid.

49. Om helvetesstraffenes gru

Tenk ofte på helvetes pine.

Andektige sjel, tenk på hvor fryktelige helvetes straffer er, så vil du lett overvinne all lyst til synd.

Der er alt ondt til stede og alt godt langt, langt borte. For hvilket ondt kan de vel være fri for, de som straffes for det største onde, synden? Og hvilket godt kan de vel nyte, de som har skilt seg fra Gud, det høyeste gode?

Der skal være glødende hete og isende kulde, evig mørke, kvelende røyk og gråt uten stans. Der skal være grufulle syn av onde ånder og skrik i all evighet. Der skal være tørke, tørst og svovellukt, samvittighetens gnagende orm, frykt, smerte, vanære og skam over syndene, som alle er blitt åpenbare. Der skal være misunnelse, hat, sorg, savnet av å skue Gud og fullkommen håpløshet.

Guds allmakt skal skille ildens lys fra dens brennende og fortærende kraft. Lyset skal bli til fryd for de salige, men den brennende kraften til pine for de fordømte. Det skal ikke lyse for de elendige til trøst, så de ser noe de kunne glede seg over. Det skal lyse til enda større elendighet, så de ser det som får dem til å gremme seg enda mer.

Øynene deres skal ikke se solen, månen og stjernene, og de skal ikke få se Kristi og alle de helliges åsyn. De skal plages med gråt, røyk og synet av alle de fordømte. Ørene deres skal høre de usaliges hyl og uopphørlige gudsbespottelser og de onde ånders forferdelige brøl. Tungen deres skal alltid plages av sult og tørst og aldri kjenne at mat og drikke kvikker den opp.

Luktesansen deres skal pines av svovelstank, og følesansen deres skal kjenne uutholdelige smerter av ilden. Den brenner innvendig og utvendig og trenger gjennom til marg og bein. De fordømtes legemer

skal bli vanskapte, mørke og svarte, trege og tunge. Hukommelsen deres skal plages av tanken på syndene de har gjort.

Men de skal ikke sørge så mye over at de har syndet, som over at de har mistet sin syndige fryd.

En kvinnes fødselsveer er den tyngste lidelsen i dette livet, og likevel er de ingenting å regne mot den minste gnist av helvetes ild.

Av smerte skal det være gråt, og av raseri skal det være tenners gnissel (Matt 22,13). I kjøttet skal de plages av samvittighetens orm. Det finnes ingen synd eller last som ikke har sin egen pine.

I Guds rike kan en ikke ønske noe uten å finne det og få det; i helvete finnes det ingenting av det en ønsker.

Det skal ikke hjelpe de fordømte at de her i livet har nytt alle slags lyster. Minnet om dem skal tvert imot øke pinen enda mer. Det skal ikke hjelpe dem at de her har levd i fråtsing og drukkenskap dag ut og dag inn. For der skal de ikke en gang kunne få en dråpe vann (Luk 16,24). Det skal ikke hjelpe dem at de her har hatt kostbare klær. For der skal de kles i skam og vanære.

Det skal ikke hjelpe dem at de her i livet har stått i høy ære. For i helvete finnes det ingen ære, bare sorg og jammer uten opphold. Heller ikke skal det hjelpe dem noe at de i dette livet har samlet seg rikdom. For der skal de alle være like fattige.

De skal være skilt fra å skue Gud i salighet. Men at de ikke får se Gud, overgår alle helvetes andre straffer.

Om de fordømte som er stengt inne i helvetes fengsel, kunne skue Guds åsyn, ville de ikke kjenne noen straff, noen smerte, noen sorg. De skal bare få erfare Guds vrede, men hans åsyn, som gjør salig, skal de aldri se. De skal lide straff, «en evig fortapelse borte fra Herrens åsyn» (2 Tess 1,9), men hans ansikt skal de likevel aldri skue. Guds vrede skal alltid tenne den evige fordømmelsens ild, lik en strøm av svovel.

Og de skal ikke bare være støtt bort fra Guds åsyn. De skal også plages forferdelig av synet av de onde ånder. Der skal de piskes av dem de lot seg lede av her i livet.

Kan synet av et innbilt spøkelse her på jorden nesten skremme livet av et menneske, hva skal da det stadige, fryktelige synet av de onde ånder gjøre i evigheten?

De fordømte skal ikke bare være tvunget til å leve i de onde ånders selskap for alltid. De skal også plages av dem i all evighet.

Når djevelen allerede i dette livet, med Guds tillatelse, anfekter de hellige så hardt, hvor forferdelig skal han ikke da plage de fordømte, som er overgitt i hans makt til evig tid!

Men de fordømte blir ikke bare pint utvendig av de onde ånder. De skal også pines innvendig av samvittighetens gnagende orm. For øynene deres skal alle synder de noen gang har gjort, stå uten opphold. Og pinen skal bli desto større fordi de ikke lenger har noen anledning til å omvende seg.

Så snart de kloke jomfruene er gått inn med brudgommen, blir døren stengt (Matt 25,10). Det er døren til langmodigheten, barmhjertigheten, trøsten, håpet, nåden og den hellige omvendelsen.

Da skal de fordømte rope og si til fjellene og klippene: «Fall over oss og skjul oss for hans åsyn som sitter på tronen, og for Lammets vrede» (Åp 6,16). Men ropet deres skal være forgjeves. For himmel og jord skal flykte for hans vrede, som det står skrevet: «Hver en øy vek bort, og fjell ble ikke funnet» (Åp 16,20).

Alt som blir gitt de utvalgte for å gjøre saligheten deres større, skal tjene til å gjøre pinen større for de fordømte. Det skal riktignok være større og mindre straff. Men den som lider de mindre pinene, skal ikke kjenne noen lindring av det. Den som pines med de større, skal derimot misunne den som lider under de mindre.

De fordømtes pine skal ikke lettes av at noen av slektningene og vennene deres er tatt opp i de himmelske boliger. For de utvalgte sørger ikke over å vite at noen av slektningene deres er i den evige fordømmelsen. Så stor skal de fordømtes pine og kval være at sinnet deres ikke kan vende seg mot noe annet enn det de voldsomme smertene driver dem til.

De fordømte skal hate alle Guds skapninger. De skal hate hverandre, de skal hate de hellige engler og de utvalgte, ja, de skal hate Gud. Riktignok ikke Gud slik han er i sitt vesen, men slik hans rettferdighet rammer dem.

Alt det onde i denne verden rammer ikke ett og samme menneske på én gang. Én må slite med fattigdom, en annen plages av tunge sykdommer. Én trykkes ned av hardt slaveri, en annen tynges av spott og forakt.

Men i helvete skal alle på én gang plages av alt ondt. Plagene skal kjennes overalt, i alle sanser og alle lemmer.

I dette livet lettes all møye og strev av håpet om lindring. Men der finnes det ikke lenger noe håp om å bli fridd ut.

Helvetes straffer er ikke bare evige, de blir heller ikke avbrutt et eneste øyeblikk.

Hva følger av det? Tenk deg at alle mennesker fra Adam av, og alle som ennå skal fødes, levde til den ytterste dag. Og tenk deg at de sammen skulle dele likt på én eneste straff, slik en sjel med rette må lide den i helvete for én eneste synd. Da ville den lille delen som falt på hvert enkelt menneske, være større enn alle de pinene som røvere og ugjerningsmenn til sammen har lidt her på jorden.

O Herre, gi at vi tenker slik på pinens evige sted at vi ikke kommer dit! Amen.

Hver stund jeg sukker om
en salig hedenfart;
kom, Herre Jesus, kom,
forløs meg vel og snart!

50. Om helvetesstraffenes evighet

Evige pinsler rammer de onde.

Andektige sjel, tenk på at helvetes straffer er evige, så vil du enda bedre forstå hvor tunge de er. I helvete er det en strøm av ild som raser og brenner, ja, brenner uten opphold.

De fordømtes liv er en død som varer, og deres død er et liv i evige straffer. Den som piner dem, blir aldri trett, og de som pines, dør aldri.

Ilden der er en ild som alltid fortærer og likevel alltid holder seg ved like. Pinene der er pinsler som alltid vokser og likevel stadig begynner på nytt. De fordømte dør, men slik at de alltid lever. De lever, men slik at de alltid dør.

Å være dømt til å pines med en kval som aldri tar slutt, går sannelig over alle fortvilelsens grenser. For hva er vel mer fryktelig enn alltid å ville ha det en aldri kan få, og alltid å måtte beholde det en ikke vil ha? I evigheten skal de fordømte aldri få det de så inderlig ønsker, og det de ikke ønsker, må de tåle til evig tid.

Om Guds vrede en gang tok slutt, ville også straffen ta slutt. Men vreden er evig, derfor er også straffen evig.

Kunne de fordømte en gang gjøre sann bot, ville de bli frelst fra syndene sine. Men omvendelsens tid er forbi, derfor finnes det ikke lenger noe håp om tilgivelse for syndene.

Om djevlene en gang holdt opp med å pine, ville ikke de fordømte lenger bli pint. Men djevelens raseri tar aldri slutt, derfor vil heller ikke de fordømtes pinsler noen gang ta slutt.

Om Guds rettferdighet en gang ble forandret, ville også de fordømtes straffer bli forandret. Men Guds rettferdighet er uforanderlig, derfor vil også de fordømtes straffer være evige.

Det hører med til den strenge dommerens dom at de som i livet aldri ville være uten synd, heller ikke noen gang skal være uten straff. Det er helt rimelig at fordømmelsen deres verken har mål eller ende, når de ikke ville gjøre ende på synden så lenge det sto i deres makt.

De fordømte har syndet i sin evighet, det vil si så lenge de levde. Derfor er det helt rettferdig at de blir straffet i Guds evighet. Syndene deres tok slutt fordi livet deres tok slutt. De ville nok ikke ha holdt opp med å synde om de kunne ha levd uten ende og fortsatt i synden.

Evig er også det som gir helvetes ild næring, nemlig syndens flekker på oss. Derfor er også straffen med rette evig. For Guds øyne blir syndens skyld og avskyelighet, som henger ved de fordømte, aldri tatt bort. Hvordan skulle da de store straffene som er fastsatt for synden, kunne bli tatt bort?

Dessuten er synden et uendelig onde. For den blir gjort mot et uendelig gode, mot Gud, og Kristus har betalt en uendelig løsepenge for den. Derfor blir en uendelig straff med full rett lagt på dem som dør i syndene sine.

Mennesket har mistet det evige gode det hadde i seg. Derfor faller det etter Guds rettferdige dom i det evige onde.

I begynnelsen skapte Gud menneskene i sitt bilde for å leve sammen med dem i evighet. Og da menneskene hadde falt i synd, fornyet Gud dem i Kristus til sitt bilde igjen. Han har lagt alle midler til frelse til rette og tilbudt alle det evige livs lønn. Derfor er det sannelig rett at de som ikke vil vite av den evige lønnen, må få den evige straffen.

De fordømte blir aldri fri fra sin onde vilje, og derfor kan heller ikke straffen for den bli opphevet. De har valgt øyeblikkets lyst og verdens forgjengelige goder i stedet for Gud, det uendelige gode. De har jaget mer etter dette livets korte og flyktige gleder enn etter det evige livs skatter. Derfor må de nå med rette lide evige straffer.

O uendelige evighet! O evighet, som ingen tidsrom kan nå! O evighet, som ingen menneskeforstand kan fatte! Å, hvor uutholdelige gjør du de fordømtes straffer!

Etter utallige århundrer må de stadig tenke: Dette er bare begynnelsen på pinen vår. Hvor tungt ville det ikke være å måtte ligge

urørlig i den mykeste seng i tretti år? Men hvor kvalfullt må det ikke være å brenne i denne sjøen av svovel i tretti tusen ganger tusen år?

O evighet, evighet! Du alene gjør de fordømtes straffer forferdelige over all måte.

Fryktelige er de fordømtes straffer fordi de er harde. Enda mer fryktelige er de fordi de er så mange slags. Men mest fryktelige er de fordi de er evige.

Der skal døden være uten død, enden uten ende og mangelen uten at den svinner. For døden skal alltid leve, enden alltid begynne på nytt, og mangelen aldri svinne eller ta slutt.

De fordømte skal søke livet, men ikke finne det. De skal søke døden og lengte etter å få dø, men «døden skal fly fra dem» (Åp 9,6). Etter hundre tusen ganger tusen år skal pinslene deres fortsatt begynne på nytt, uten ende.

Tanken på at smerten aldri tar slutt, vil pine dem mye mer enn følelsen av den ytre pinen.

Hva kan være mer elendig enn å dø slik at en alltid lever, og å leve slik at en alltid dør? Det blir et liv som har døden med seg, og en død som ikke kan dø.

Er du liv, hvorfor dreper du da? Er du død, hvordan kan du da vare evig?

Hva evigheten er, kan vi ikke forstå fullt ut. For uten tvil kan ingen skapnings forstand fatte det som intet tidsmål kan romme. Men vil du likevel gjøre deg en forestilling om hvor lang evigheten er, så tenk på tiden før verden ble skapt. Kunne du finne Guds begynnelse, ville du også kunne finne når de fordømtes straffer får ende.

Tenk deg et svært høyt fjell, større enn himmel og jord kan romme. Og tenk deg at en liten fugl hvert tusende år bar et lite støvkorn bort fra fjellet, igjen og igjen. Da ville det likevel være håp om at fjellet en gang ble borte, etter ufattelig mange årtusener. Men det er ikke noe håp om at helvetes ild noen gang skal få ende.

Aldri skal de utvalgtes lønn og aldri skal de fordømtes straff ta slutt. For likesom Guds barmhjertighet er uendelig mot de utvalgte, slik er også hans rettferdighet uendelig mot dem som er forkastet.

Tenk deg at det for de fordømte fantes like mange slags straffer som det er dråper i verdenshavet. Og tenk deg at en liten fugl hvert tusende år fløy dit og drakk den minste dråpen av havet. Da ville det likevel

være håp om at havet til slutt ble tømt. Men det er ikke noe håp om at de fordømtes straffer skal ta slutt.

Andektige sjel, la de fordømtes evige straffer alltid stå for øynene dine! Tenk på helvete, så du tar deg i vare og ikke kommer dit! Sørg for å gjøre bot mens nådetiden ennå varer.

For hva annet enn syndene dine skal helvetes flammer fortære? Jo mer du derfor legger synd til synd, desto mer brensel samler du i deg til en fortærende ild.

O Herre Jesus, du som ved din lidelse og død har gjort fyllest for våre synder, bevar oss fra den evige fordømmelsen! Amen.

Jeg takker deg, Jesus, for din død,
skill meg fra pine og helvetes nød!
Jeg ber deg, Herre, når jeg oppstår,
gi meg den glede som ei forgår!

51. Om de gudfryktiges åndelige oppstandelse

Å stå opp med Kristus er livet.

Kristi oppstandelse hjelper deg ikke om han ikke også står opp i deg. Likesom Kristus må unnfanges, fødes og leve i deg, slik må han også stå opp i deg.

Men foran all oppstandelse går døden. For bare det som har vært dødt, kan stå opp. Slik er det også med den åndelige oppstandelsen.

Kristus kan ikke stå opp i deg før den gamle Adam i deg dør. Det indre menneske kan ikke stå opp før det ytre menneske er begravet. Åndens nye vesen kan ikke bryte fram før kjødets gamle vesen er dødt.

Og det er ikke nok at Kristus står opp i deg én gang. For den gamle Adam kan ikke utryddes på et eneste øyeblikk.

Hver dag blir han levende i deg igjen. Derfor skal du utrydde ham alle dager, så Kristus alle dager kan begynne å leve i deg på nytt.

Kristus for ikke opp til himmelen og gikk ikke inn til sin herlighet (Luk 24,26) før han hadde stått opp fra de døde. Slik kan heller ikke du gå inn til den himmelske herligheten om ikke Kristus først har stått opp i deg og lever i deg.

På Kristi åndelige legeme finnes det ikke et lem som Kristus ikke lever i. Og bare den som har vært hans lem i den stridende kirke, vil Kristus føre inn i den seirende kirke.

Foran ekteskapet går forlovelsen. Ingen sjel skal føres inn til Lammets himmelske bryllup (Åp 19,7) uten at den i dette livet ved troen har vært forlovet med Kristus (Hos 2,19–20) og er beseglet med Åndens pant.

Derfor må Kristus stå opp og leve i deg, så du kan leve med ham i evighet.

Dette er den første oppstandelsen. «Salig og hellig er den som har del i den første oppstandelsen. Over dem har den annen død ingen makt» (Åp 20,5–6).

Vil du gå inn til livet når legemene står opp, må Kristus stå opp i deg hver dag i dette livet.

Kristus sto opp tidlig, «da solen gikk opp» (Mark 16,2). Når Kristus står opp åndelig i deg, vil lyset fra den frelsende kunnskapen om Gud gå opp i sjelen din.

Men hvordan kan lyset fra en slik kunnskap være der hvor syndens tyngste mørke ennå finnes?

«Å frykte Herren er begynnelsen til visdom» (Sal 111,10). Hvordan kan da den himmelske visdommen finnes der hvor frykten for Herren aldri har bodd?

Hvordan kan den som i dette livet helt har vært uten lyset fra den rette kunnskapen om Gud, få del i det evige lyset i det kommende livet?

Bare lysets barn går inn til det evige lyset. Mørkets barn går til det evige mørket.

Da Kristus sto opp, hadde han seiret over døden. Slik skal også den som Kristus står opp åndelig i, gå «over fra døden til livet» (Joh 5,24). For når han som tok makten fra døden, lever i et menneske, kan ikke døden overvinne det.

Da Kristus sto opp, førte han fram «en evig rettferdighet» (Dan 9,24). For han ble «gitt for våre overtredelser og reist opp til vår rettferdiggjørelse» (Rom 4,25). Slik blir den som Kristus står opp åndelig i, rettferdiggjort fra syndene sine. For hvordan kan det ennå være plass for synden der hvor Kristi fullkomne rettferdighet er levende og virksom? Men Kristi rettferdighet griper vi ved troen.

Da Kristus sto opp, hadde han seiret over Satan. For da han for ned til helvete, ødela han Satans rike, plyndret palasset hans og tok fra ham rustningen (Luk 11,21–22). Slik kan heller ikke Satan ha makt over den som Kristus står opp åndelig i. For når han som tok makten fra Satan, lever i et menneske, kan ikke Satan overvinne det.

Da Kristus sto opp, ble det «et stort jordskjelv» (Matt 28,2). Heller ikke den åndelige oppstandelsen med Kristus skjer uten alvorlig skjelving og et sønderknust hjerte.

Den gamle Adam kan ikke drepes uten kamp og motstand. Derfor kan heller ikke Kristus stå opp åndelig i deg uten at det blir stor uro i deg.

Den åndelige oppstandelsen med Kristus skjer ikke der synden ikke blir utryddet. Og synden blir ikke utryddet der den ikke er erkjent. Men en alvorlig syndserkjennelse finnes aldri der hjertet ikke er grundig sønderknust. Derfor kan ikke Kristus stå opp åndelig der et sønderknust hjerte ikke har gått i forveien.

Den fromme Hiskia sa: «Som en løve knuser han alle mine ben» (Jes 38,13). Så sterk var rystelsen!

Men straks etter legger han til: «Herre! Ved dem (dine ord) lever mennesket, og ved dem blir alt min ånds liv oppholdt. Du vil helbrede meg og la meg leve! … For du kastet alle mine synder bak din rygg» (Jes 38,16–17). Se, det er den åndelige oppstandelsen fra synden.

Da Kristus sto opp, steg Herrens engel ned fra himmelen og satte seg på graven (Matt 28,2). Slik kan også du glede deg over englenes besøk når Kristus står opp åndelig i deg.

Der den gamle Adam ennå lever og hersker, har djevelen et behagelig hvilested. Men der Kristus lever og hersker, kan englene bo i fred. For det står skrevet at det skal være «glede i himmelen over én synder som omvender seg» (Luk 15,7). Og der den rette omvendelsen og boten er, der kan også Kristus stå opp åndelig.

Der Kristus ennå ikke har stått opp åndelig, der er heller ikke Guds nåde. Der Guds nåde ikke er, der er heller ikke de hellige englers vern. Der Kristus ennå ikke har stått opp åndelig, der hersker fortsatt den gamle Adam. Men der den gamle Adam hersker, der hersker ennå synden. Og der synden hersker, der hersker djevelen.

Men hvilket fellesskap har de hellige engler med djevelen?

Da Kristus hadde stått opp, åpenbarte han seg for disiplene sine og viste seg levende for dem (Luk 24,15). Slik skal også du, når du ved troen har fått del i den åndelige oppstandelsen, vise deg i kjærlighet som et levende lem på Kristus!

Et menneske som ikke viser noe tegn på liv, kan ikke kalles levende.

Der Kristus er, der er også Den Hellige Ånd. Og der Den Hellige Ånd er, der tilskynder og driver han også til alle slags gode gjerninger. For «så mange som drives av Guds Ånd, de er Guds barn» (Rom 8,14). «Dersom vi lever i Ånden, da la oss òg vandre i Ånden!» (Gal 5,25).

Solen sender strålene sine ut overalt. Slik sender troens lys kjærlighetens varme ut overalt. Du kan like lite ta lyset fra solen som kjærligheten fra den rette, sanne troen.

Synder er «døde gjerninger» (Hebr 9,14). Hvordan kan du leve i Kristus og Kristus i deg når du lever i døde gjerninger? Synden hører den gamle Adam til. Men når den gamle Adam ennå hersker i deg, hvordan kan du da ha stått opp åndelig med Kristus? Synden hører kjødets gamle vesen til. Men når du lever i kjødets gamle vesen, hvordan kan da det nye mennesket være levende i deg?

Å, kjære Herre Jesus, vekk oss da opp fra syndenes død, så vi kan vandre i et nytt liv! Drep den gamle Adam i oss med din død, og kall vårt indre menneske til live med din oppstandelse! Vask oss rene fra synd med ditt blod, og kle oss i rettferdighetens drakt ved din oppstandelse!

Til deg, du sanne liv, sukker vi som er døde i synden. Til deg, du sanne rettferdighet, sukker vi som i synden er dine motstandere. Til deg, du sanne frelser, sukker vi som er fordømt for syndenes skyld.

O, gjør oss levende, gjør oss rettferdige, gjør oss salige! Amen.

Jesus, vær du i min glede,
Jesus, vær du i min sorg!
Jesu skjød det er mitt sete;
Jesus, vær min faste borg!
Jesus, du min sterke klippe,
Jesus, all min tro på deg!
Jesus, jeg deg ei vil slippe,
førend du velsigner meg!

Fra Johann Gerhards testamente (1603)

Skrevet i Quedlinburg i 1603.

Når det gjelder min trosbekjennelse, holder jeg meg til Den hellige, guddommelige skrift. Den alene, nemlig Det gamle og Det nye testamentes kanoniske bøker, erkjenner og tar jeg imot som Guds sanne ord.

Jeg tror av hjertet og bekjenner med munnen at denne guddommelige skrift er rettesnoren for all lære om Gud og for alle kristne gjerninger. For den lærer og underviser fullkomment og forståelig om alt som hører til troen og livet, og altså til vår kristendom.

Denne guddommelige, hellige skrift har lært meg og gjort meg viss i hjertet på at Gud Herren er én i vesen og tre i personer. Den har lært meg at det i Kristus er to forskjellige naturer, men bare én person. Denne personen består av og i de to naturene, ja, er ikke noe annet enn de to naturene, den guddommelige og den menneskelige, uten sammenblanding og uten atskillelse, og så videre.

Om skapelsen tror jeg at verden ikke har vært til fra evighet. Men i begynnelsen skapte Gud alle ting, de synlige og de usynlige, ved sitt ord og ved sin munns åndepust (Sal 33,6), og han holder alt oppe ved sin kraft.

Om englene tror jeg at alle riktignok ble skapt gode, men at ikke alle forble gode.

Om Guds forsyn tror jeg at Gud holder oppe, styrer og ordner alt fritt, vist og prisverdig. Men han er ikke syndens årsak, han er den som straffer synden.

Jeg tror også at det første mennesket fra begynnelsen ble skapt i Guds bilde. Men ved djevelens tilskyndelse falt det frivillig fra Gud, sin skaper, og slik kom synden inn i verden.

Gud åpenbarer synden ved sin lov. Men ved evangeliet trøster han de botferdige og sønderknuste hjerter, tilbyr dem sin nåde og Kristi velgjerninger og besegler dette ved de hellige sakramenter.

Det nye testamentes hellige sakramenter regner jeg ikke bare for sinnbilder, men for tegn som også gir nåde til dem som bruker dem i tro.

For å si det tydeligere: Jeg tror særlig at i Den hellige nattverd blir Kristi sanne legeme og blod gitt og delt ut. Det skjer riktignok på en himmelsk, overnaturlig måte som ikke kan utforskes i dette livet, men likevel sant og visst.

Den som tar imot det uverdig, får riktignok hele sakramentet, men ikke sakramentets nåde. Denne maten blir ham til dom og ikke til liv, enda Kristi legeme i seg selv er en mat som i sannhet gir liv. På samme måte blir evangeliet for noen «en duft av død til død», og det ved egen skyld (2 Kor 2,16).

Om Den hellige dåp tror jeg at den er et middel som gir frelse. Ved den blir vi født på ny og gjort til lemmer på Kristi legeme og i den kristne kirke. Guds løfte er visst, og han er ikke som et menneske (4 Mos 23,19). Derfor trenger vi ikke å la oss døpe på nytt når vi ved synd har falt fra Gud og brutt vår dåps pakt.

Til dette er det gitt oss et annet middel, nemlig boten. Den kan riktignok ikke kalles et sakrament, men den har likevel en slik kraft at den kan forsone oss med Gud. Det er ikke fordi vår anger er verdig og fullkommen. Det er fordi troen alltid er med i all sann, frelsende bot, og troen griper Kristi fortjeneste og gjør den til sin egen.

For jeg tror av hjertet og bekjenner med munnen at vi blir rettferdige uten vår fortjeneste, ved troen på Kristus alene. Det er ikke fordi troen i seg selv er en fortjenstfull, hellig gjerning som kunne fortjene Guds nåde og det evige liv. Det er fordi troen alene er det frelsende middelet: ved den griper vi Guds nåde og Kristi fortjeneste og tilegner oss dem.

Av en slik tro springer det fram rette gjerninger som behager Gud, etter hver enkelts kall og stand. Gud har innstiftet tre hellige stender:

det hellige prekeembetet, øvrigheten og husstanden. I én av disse kan hver enkelt tjene Gud og behage ham.

Ingen skal finne på en egen gudstjeneste for seg selv. For Gud forkaster helt og holdent slike påfunn av menneskehjertet og selvvalgte gudstjenester.

Den som av hjertet tror alt dette, og med Den Hellige Ånds hjelp etter evne lever etter det, men samtidig erkjenner sin store svakhet og ber Gud for Kristi skyld ikke tilregne ham den – han har det sikre håp at han skal vekkes opp fra døden til det evige liv, selv om han dør her i tiden. Der skal han leve evig med Gud og alle utvalgte i usigelig glede og herlighet.

Kristus, vår Herre, har selv sagt at en slik ikke kommer til dom (Joh 5,24). Derfor trenger han ikke å frykte skjærsilden. Så sant han blir stående i troen på Kristus til enden, blir sjelen hans båret i Abrahams fang (Luk 16,22), og ingen pine skal røre ham.

Fordi jeg nå av hjertet tror og med munnen bekjenner alt dette, har jeg et urokkelig håp om at jeg gjennom døden skal gå inn til det sanne liv. Det håpet skal verken djevelen, døden, min syndenød eller noen ulykke ta fra meg.

Men jeg ber Gud Herren om at han til enden vil holde meg fast og urokkelig ved sitt ord, som alene er sannhet. Og siden jeg ofte feiler eller kan feile i livet og troen, ber jeg ham tilgi meg alt slikt for Kristi dyre fortjenestes skyld.

Om nådevalget tror jeg at Gud i Kristus har utvalgt til det evige liv alle som i sannhet og stadig tror på Kristus, og blant dem også meg. Når det gjelder de fordømte, er det ikke hans skyld at de blir fordømt. For han vil ikke at en eneste synder skal dø (Esek 33,11). Han har gitt sin Sønn for alle, han elsker hele verden, Kristus har sonet for hele verdens synder og har gitt sine apostler befaling om å forkynne dette for all skapningen (Mark 16,15). Derfor heter det: «Men dere ville ikke» (Matt 23,37).

Slik står det fast at bare Guds barmhjertighet gjør de utvalgte salige, mens den eneste årsaken til at de ugudelige blir fordømt, er deres egen vilje. Gud er slett ikke årsak til at de blir fordømt.

Likevel vil jeg ikke nekte at det i denne artikkelen, som i artiklene om Kristi person, om Gud, om Guds forsyn og andre, er mye som er hemmelig. Det kan vi i dette livet ikke fatte med vår fornuft, og enda

mindre utgrunne, fordi vi bare har Åndens førstegrøde (Rom 8,23). Dette har jeg ofte gjentatt i våre teologiske disputaser, og det holder jeg meg til også nå.

Om Johann Gerhard

1582–1637

Johann Gerhard (1582–1637) regnes som den største lutherske teologen etter reformasjonstiden. Han ble født i Quedlinburg i Tyskland 17. oktober 1582. Som femtenåring ble han alvorlig syk, og i den tiden fikk Johann Arndt, forfatteren av «Sanne kristendom», stor betydning for ham. Han studerte i Wittenberg, Jena og Marburg og ble professor i Jena i 1616, der han virket resten av livet. Han døde i Jena 17. august 1637.

Hovedverket hans, *Loci theologici*, er en stor fremstilling av hele den lutherske læren og ble stående som et grunnverk i flere hundre år. Men Gerhard var ikke bare lærd. Han var også en sjelesørger som skrev for hjertet. *Meditationes sacrae* («Hellige betraktninger») skrev han som 23-åring i 1606. De 51 korte betraktningene om synd og bot, Kristi lidelse, troen, sakramentene, det kristne livet, døden og det evige liv er blitt lest i hele den lutherske kristenheten, og de kom tidlig på dansk og norsk.